

ŽELEZAR

TEDNIK — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 5. JUNIJA 1980

ŠTEVILKA: 22 • LETO: XXIX

Náš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

LE Z DOSLEDNO ODGOVORNOSTJO, STRPNOSTJO IN SOLIDARNOSTJO BOMO PREMAGALI TEŽAVE

Sedanje stanje, ki je v precejšnji meri pogojeno z objektivnimi težavami, ne da bi si s tem zapirali oči tudi pred subjektivnimi, zahteva v vseh temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti in od slehernega delavca v njih dosledno odgovornost, strpnost in solidarnost. To pa nam železarjem ni tuje, kajti mnogo težav v preteklosti smo prešli ravno s temi kvaliteta. S temi kvaliteta pa bomo pomagali premagati tudi prenekatere težave predelovalcev naših izdelkov, ki bodo zaradi naših težav tudi čutili posledice in ki težko pričakujejo vsako tono naših izdelkov.

Zaradi že večkrat poudarjenih težav s polproizvodi iz drugih virov smo se v juniju morali izključno orientirati na surovo jeklo izdelano v naši TOZD Jeklarna, ker ni nikakršnih izgledov, da bi polproizvod dobili od drugih, ker se železarji v Smederevu, Sisku in Zenici prav tako borijo s težavami in ustavljajo nekatere agregate. Seveda smo zaradi take orientacije morali plan gotovih izdelkov za mesec junij zmanjšati od 40.000 na 35.000 ton, pri čemer bomo zasledovali čim višjo predelavo in večvrednost teh izdelkov. Da to pomeni tudi velik udarec za predelovalce, ni potrebno posebej poudarjati, kajti pri našem dobrem in produktivnem delu bodo dobili

5.000 ton manj izdelkov. Če ne bomo dosledno in odgovorno izvrševali

prevzetih obveznosti, bo ta udarec lahko še večji, seveda pa bo istočasno udaril tudi po nas samih, po naših dohodkih.

Taka orientacija oziroma program dela zahteva v posameznih TOZD ustavljanje nekaterih dnin in začasno preorientiranje delavcev v TOZD Jeklarna, kamor so trenutno uprte vse naše nade. Od doslednega

(Nadaljevanje na 3. strani)

ČRNA METALURGIJA V DRUŽBENEM DOGOVORU O TEMELJIH PLANA

Odbor za črno metalurgijo pri Splošnem združenju črne in barvaste metalurgije in livarn Slovenije je 15. maja ocenil, da predlogi o prioriteti investicij v naslednjem srednjeročnem obdobju, ki jih je pripravila služba koordinacijskega odbora za razvoj in ekonomsko politiko pri Gospodarski zbornici Slovenije, niso sprejemljivi, ker ne upoštevajo začetih investicij in investicij v teku. Do seje izvršilnega odbora splošnega združenja, ki bo konec maja, bodo podali svoj predlog prednostnih investicij.

Glede sovlagateljskega financiranja novih investicij, v kar naj bi

bili seveda vključeni tako porabniki iz Slovenije kot iz drugih republik, so menili, da je poglavito vprašanje delitev proizvodnega programa v državi. Med jugoslovanskimi železarnami namreč ni prave delitve programa in je zato težko najti sofinanciranje. Dogovor o razdelitvi programa se ne uresničuje in bati se je, da se bodo vse železarnice usmerile v proizvodnjo kvalitet, ki so predvidene v programu Slovenskih železarn.

(Nadaljevanje na 9. strani)

PLAN ZARADI PLANA

ZDAJ NI VEČ DVOMA O TEM, DA PLANSKA PREDVIDEVANJA V BAZNI INDUSTRIJI IN PROIZVODNJI SUROVIN NE BODO URESNIČENA

Tega, kolikšno breme je uvoz surovin in reprodukcijekega materiala za naš plačilni primanjkljaj, ne vemo natančno, vemo pa, da ne gre za majhen odstotek. Znano je že tudi, zakaj je tako.

Skoraj nobeno izmed teh gospodarskih področij ni izpolnilo planskih predvidevanj. Proizvodnja oziroma graditev zmogljivosti sta za precejšnje odstotke pod planom. Najhuje pri vsem pa je, da so medtem zgradili predelovalne zmogljivosti, ki jih je bilo treba »vrniti«. Ker pa je bila domača proizvodnja reprodukcijskega materiala in surovin premajhna, so morali »krmno« zanje uvažati.

Naj našteto le nekaj gospodarskih panog, kjer je capljanje za planom vplivalo na povečanje plačilnega primanjkljaja: črna metalurgija, barvasta metalurgija, industri-

ja nekovin in bazna kemijska industrija.

(Nadaljevanje na 8. strani)

ŽELEZARSKA PROIZVODNJA DOMA IN V SVETU IN APRILSKA PROIZVODNJA SOZD SŽ

Podatki o proizvodnji jugoslovanskih železarn v prvem četrtletju letošnjega leta niso posebno obetavni, ker v primerjavi z načrtovanimi količinami pomenijo veliko zaostajanje. Nove zmogljivosti, ki so že prišle za obratovanjem v preteklem letu, pa omogočajo, da je bila tromesečna proizvodnja koksa letos 14,8 % večja kot v enakem obdobju lani, proizvodnja belega surovega železa celo 43,6 % večja kot do konca marca lani in tudi proizvodnja jekla 15,7 % večja od lanske za enako obdobje. Zaznaven napredek je ob povečani proizvodnji surovega železa tudi povečana proizvodnja jekla v LD konvertorjih, saj so letos izdelali 39,7 % več kot v prvem četrtletju lani.

Čeprav je letošnja jugoslovanska proizvodnja jekla po treh mesecih izvrševanja letnega načrta večja od lanskega, tudi letos ne bo presežena letna količina štiri milijone ton, če bo ostala na isti ravni do konca leta.

Podatek, da je proizvodnja gotovih izdelkov jugoslovanskih železarn kar za 5,4 % manjša, kot je bila v lanskem letu do konca marca, pre-

seveda ob povečani proizvodnji jekla in vendar ne preseneča ob omejenih možnostih uvoza in s tem oskrbe s polizdelki za vložek valjarn. Razpoložljive zmogljivosti tople in hladne predelave v jugoslovanskih železarnah omogočajo daleč večjo proizvodnjo od dosežene. Načrt blagovne proizvodnje so po prvem četrtletju

(Nadaljevanje na 3. strani)

NAČIN IZVAJANJA VARČEVALNIH UKREPOV NA PODROČJU ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

Skladno s sklepom skupščine zdravstvene skupnosti Jesenice uporabljamo od 1. maja dalje sklep o izvajanju ustaljenih, varčevalnih in omejitvenih ukrepov na področju zdravstvenega varstva, med katere sodijo tudi neposredni prispevki uporabnikov k stroškom zdravstvenega varstva (participacija). Predlog tega sklepa je bil objavljen že v 14. številki Železarja (10. 4. 1980). Doživel je sicer nekaj redakcijskih sprememb, vsebinske spremembe pa so v V. poglavju in jih v nadaljevanju navajamo.

V 5. točki liste prispevkov uporabnikov k stroškom zdravstvenega varstva je dodano še: »oziroma brez omejitve, kadar gre za uporabnike, ki ne vzdržujejo nobenega družinskega člana«.

4. točka V. poglavja je spremenjena tako, da se konec glasi: (stabilizacijski in restriktivni ukrepi in sklepi se lahko) »opustijo, če so učinki nad planiranimi rezultati.«

Nato je dodan seznam popolne in delne oprostitve participacije. Predlog oprostitve so po sklepu konference delegacij za SIS za zdravstveno varstvo v Železarni dne 28. 2. 1980 morali vodje delegacij razobesiti na oglasne deske v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih. Vsebinsko se predlog ne

(Nadaljevanje na 9. strani)

Enotnost in bratstvo v naši deželi sta poglavita dejavnika naše krepitve zunaj in znotraj države, poglaviti upornik v boju proti vsem nasprotnikom, ki bi poskušali uničiti to našo enotnost. Zagotavljam vam, tovariši in tovarišice, da sta enotnost in bratstvo najmočnejši vzvod našega nadaljnjega razvoja, najmočnejše orožje, in zato ga moramo varovati kot zenico očesa. Ne glede na to, da smo to povedali že tisočkrat, moramo to ponoviti še tisočkrat, tako da bo, od najmlajše generacije do najstarejših, prodrlo v jedro naše biti, da bo preželo našo sedanost in našo prihodnost...

Iz govora predsednika Tita v Bjelovaru.
14. septembra 1973

Sodelavec plavžar (Foto I. Kučina)

PRISRČNO POZDRAVLJENI BRATJE IN SESTRE IZ VALJEVA

Osrednja julija bo preteklo 39 let, od kar je v Valjevo prispel prvi transport s 522 izgnanci z Gorenjske, od katerih je bila polovica poslana v Valjevsko Kamenico, sicer pa je bilo v Valjevu okrog 400 izgnancev, kar je pomenilo največjo kolonijo naših izgnancev v Srbiji, ki je skupaj sprejela čez sedem tisoč izgnancev iz Slovenije. Množično izganjanje zavednih Slovencev je bilo ena izmed metod in pogojev nemškega okupatorja v programu za uničevanje slovenskega naroda kot etnične enote. Toda v nasprotju z željami in namerami nacističnega okupatorja in njegovih pomagačev je srbsko ljudstvo gojilo do Slovencev drugačna čustva in to tudi jasno manifestiralo že ob prvih srečanjih z njimi. Tu in tam se eventualno prisotno neobveščenost in strah sta med posameznimi srbskimi kmeti kmalu pregnala spoznanje o tragični usodi izgnanih Slovencev in prepričanje o isti nesreči, ki jo je prinesla okupacija in o usodni povezanosti dveh narodov za svobodo in obstoj.

V celoti pa se je uresničilo sporočilo nekega izgnanca, ki ga je že iz transporta poslal svojem: »Grem na južne kraje, grem med svoje brate...«. Srbsko prebivalstvo je množično sprejemalo naše izgnance v cvetjem in slavaloki ter pogostitvami. Marsikje so se med seboj mešale solze veselja in žalosti. V Valjevu je izgnane Slovence na postaji sprejela množica ljudi z avtomobili in kočijami za prevoz. Ko so naše izgnance kmetje vozili na svoje domove, so jih ob poti pozdravljali številni prebivalci s solzami v očeh...

Bratje Srbi so našim izgancem odprli svoje domove in svoja srca. Odstopali so jim svoje sobe, nemalokrat tudi najboljše in jim bili prve dni, dokler se ni začelo organiziranje zbiranje pomoči zanje, tudi najboljši gostitelji. Bratje Srbi in naši izgnanci so si začeli med seboj deliti vse — dobro in slabo. Bratska in vzajemna pomoč, solidarnost in samoodpovedovanje srbskega prebivalstva so močno ublažili tragično usodo izgnanih Slovencev.

Da bi trdno bratsko zvezo skovano v najusodnejših dneh jugoslovanskih narodov in narodnosti krepili in jeklenili naprej, se je med nekdanjimi izganci porodila ideja o VLAKU BRATSTVA IN ENOTNOSTI, s katerim bi si v določenih časovnih obdobjih nekdanji gostitelji in izgnanci izmenjivali medsebojne obiske. Tako smo v jeseniški občini od 14. do 16. septembra 1962 prvič pozdravili goste, nekdanje gostitelje naših izgnancev iz danes pobratene občine Valjevo. Po daljšem premoru je bil dosežen dogovor med SR Slovenijo in SR Srbijo, da vlak bratstva in enotnosti vsako drugo leto sprejemamo v drugi republiki. Po letu 1974, ko so bili naši nekdanji izgnanci z vlakom v SR Srbiji, so nas leta 1976 znova obiskali bratje Srbi in naši izgnanci vrnili leta 1978 obisk v Srbijo. Letos znova sprejemamo v številnih slovenskih občinah goste iz bratske Srbije in mi Jeseničani iz pobratene občine Valjevo.

Letošnji VLAK BRATSTVA IN ENOTNOSTI bo prispel v Slovenijo s 1000 gosti iz bratske Srbije 5. junija. Jeseničani bomo pričakali in sprejeli drage goste iz pobratene občine Valjevo istega dne ob 15.45 s kulturnim programom in rožami pred skupščino občine Jesenice.

Tako kot pred 39 leti bomo tudi mi danes v svobodni TITOVI Jugoslaviji našim dragim gostom odprli svoja srca in domove in jim vrnili vsaj delček tistega, kar so našim izgancem nudili med okupacijo. Naš množični sprejem bo tudi potrditev še bolj okrepjenega in nezlomljivega bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti, skovanega med narodnoosvobodilno borbo in socialistično revolucijo in ojeklenelega pod TITOVIM vodstvom v svobodni domovini.

SESTRAM IN BRATOM IZ VALJEVA ŽELIMO KAR NAJZADOLJNEJŠE BIVANJE V NAŠI OBČINI.

POŠASTNI NAČRTI HITLERJA ZA UNIČENJE SLOVENSKEGA NARODA

»Med najpomembnejšimi ukrepi nacistične raznarodovalne politike v zasedenih slovenskih pokrajinah je bilo množično izganjanje Slovencev, ki so ga imeli nacisti celo za pogoj, brez katerega raznarodovalnega dela sploh ne bi bilo mogoče izpeljati.«

To trditev potrjuje dejstvo, da je Himmler za to izdelal natančne smernice in da so za to ustanovljali posebne preseljitvene štabe in taborišča. Začeli so tudi s popisovanjem nekaterih skupin prebivalcev in jih politično ter rasno pregledovati in ocenjevati ter iskati območja, kamor naj bi izgnali Slovence in drugo.

Državni komisar za utrjevanje nemštva Heinrich Himmler je v svojih navodilih predvidel:

»V prvem valu naj bi izgnali vodilni sloj slovenskega izobraženstva in vse tiste Slovence, ki so dotlej politično delovali. V drugem valu naj bi takoj po obveznem popisu prebivalstva izgnali vse tiste, ki so se po letu 1941 priselili na Gorenjsko iz drugih predelov Jugoslavije ali iz predelov, ki so bili po prvi svetovni vojni pod Italijo. V tretjem valu naj bi z dvajset kilometrov širokega pasu v južnem delu Gorenjske ob meji z Ljubljansko pokrajino izgnali prav vse Slovence. Po popisu in pregledu prebivalstva naj bi iz vse Gorenjske in Mežiške doline izgnali tudi tiste osebe, ki bodo označene za rasno neprimerne, razen če so simpatizirale z Nemci ali če so volksdeutscherji.«

Navedene podatke je po osvoboditvi v ljubljanskih zaporih posredoval dr. Helmut Glaser, načelnik preseljitvenega štaba za Gorenjsko. Zgodovinarjem doslej ni uspelo še dobiti pisnega izvoda teh Himmlerjevih smernic, za izgon Slovencev iz slovenskega Štajerskega pa so se ohranile v pisni obliki.

»Pred zasedbo slovenske Štajerske, Mežiške doline in Gorenjske in še nekaj časa po njej so nacisti predvidevali, da bodo vse slovenske izgnance ali večino njih izgnali v Srbijo južno od Save. Po konferenci v Zagrebu 4. junija 1941 pa so že vedeli, da bodo v Srbijo poslali le najmanjši del izgnancev.

V prvem valu izгона Slovencev v Srbijo »sta v juniju 1941 iz Maribora odpeljali vsak teden po dva transporta, od prvega julija dalje pa vsak dan transport do 5. julija, ko so poslednjega odpeljali iz Rajhenburga. Nato so začeli odvažati izgnance iz Gorenjske; od 6. do 10. junija so odpeljali iz taborišča Šentvid nad Ljubljano v razna srbska mesta per transportov. Skupno so od 7. junija do 10. julija 1941 odpeljali v Srbijo 17 transportov s 7185 izgnanci.

Vsi viri, tako poročila in izjave slovenskih izgnancev kot tudi nemških policistov, ki so spremljali transporte, soglašajo, da je srbsko ljudstvo z nepopisnimi simpatijami in bratsko ljubeznijo sprejelo slovenske izgnance. Tako je vodja policijskega spremstva 12. transporta, ki je 5. julija odpeljal iz Rajhenburga in 7. julija, to je na dan vstaje srbskega ljudstva, prispel v Kraljevo in Milanovac, poročal: »Ko smo se pripeljali čez srbsko mejo, so bile mnoge železniške postaje natrpane s srbskim ljudstvom, ki je svoje simpatije do izseljencev izražalo s petjem srbskih pesmi. Srbski ljudje so izgnane Slovence pričakali množično zbrani na železniških postajah in v mestih in jih pozdravljali s slavlilki, govori, pesmimi in pogostitvami. Kaže, da so bili zanje tisti dnevi nekaj praznik solidarnosti in bratske vzajemnosti jugoslovanskih narodov, ki so jim okupatorji namenili trdo usodo. Takšen topel sprejem je slovenskim izgnancem v njihovih najhujših časih lajšal gorje, dvigal moralo in kreplil življenjsko voljo.«

Drugi val izгона Slovencev je bil namenjen prebivalstvu iz vzhodnih predelov slovenske Štajerske. V teh aretacijah so zaprli več kot 6600 oseb, od katerih so nato od 11. do 26. julija odpeljali v ustaško taborišče Slavovsko Požego s 14 transporti okrog 2260 družin z okrog 6233 osebami. V naslednjem obdobju pa so se za nacistično množično izganjanje začele velike težave, ki so imele daljnosežne posledice.

»V drugi polovici julija 1941 se je začela oborožena vstaja slovenskega naroda. Konec julija in prve dni avgusta so se partizanske čete na Gorenjskem že združevale v partizanske bataljone in 4. avgusta so bile razmere že tako nemirne, da je višji vodja SS in policije za XVIII. vojno okrožje spraševal, ali policija resnično ni več gospodar položaja, ali pa ni več zmožna zagotoviti varnosti ter menil, da bi bile takšne razmere v tretjem rajhu edinstvene. Da bi prebil prvo resno krizo, ki mu jo je povzročilo narodnoosvobodilno gibanje, je moral nemški okupator naglo privleči na Gorenjsko nove policijske in druge sile, tako da je imel čez nekaj dni tam namesto

uničil v tako imenovanih maščevalnih akcijah. Med temi so ločevali otroke do 12 let starosti, ki so jih rasno pregledovali, rasno dobro ocenjene so odpeljali v domove Lebensborn, kjer so bili nemškim ljudem na voljo za posvojitve, druge pa v otroška taborišča. »Vzrok, da je bilo Himmlerju toliko do otrok, katerih starši so bili partizani ali ustreljeni talci, je v njegovih rasnih nazorih, češ da se partizani tako hrabro bojujejo in da talci tako ponosno umirajo zategadelj, ker je v njih nordijska kri.« Tako so iz Štajerske v Nemčijo odpeljali okrog 600 otrok, na Gorenjskem pa tega iz neznanih razlogov ni bilo, razen posameznih primerov. Skupaj je nemški okupator odpeljal v Nemčijo okrog 9000 svojcev partizanov in ubitih talcev ter prebivalcev požganih vasi.

»Med vsemi narodi, ki so se pred drugo svetovno vojno ali v njej znašli pod nemško okupacijo in jih je hotel nemški fašizem uničiti kot etnične enote, bi moral slovenski narod najprej izginiti z obličja zemlje. V štirih ali največ petih letih naj bi slovenski jezik popolnoma izginil iz javnega in tudi iz zasebnega življenja in na slovenski zemlji naj bi se slišala samo nemška govorica. Da bi v tako kratkem obdobju lahko zares dosegel tak namen, je nemški okupator predvidel do nadobnosti izdelan raznarodovalni sistem in program, ki naj bi bil tako ali drugače — z izgonom ali potujčenjem — zajel slehernega prebivalca, to je od otroka do starca, od izobraženca do pastirja na slovenskem Štajerskem in Gorenjskem. Kogar ne bi izgnali, bi se moral ponemčiti in obratno, kdor se ne bi hotel ali mogel potujčiti, bi ga izgnali, sterilizirali ali celo fizično uničili.«

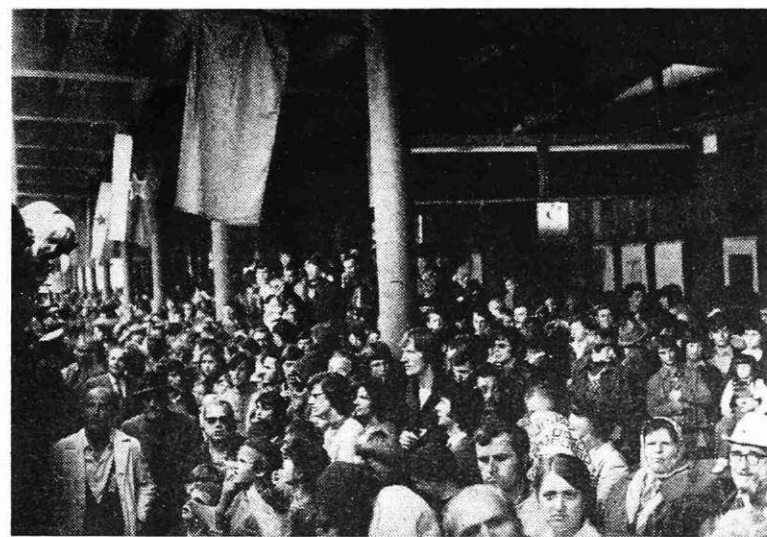
Okupatorjev pekleni načrt, da bi že v prvih šestih mesecih okupacije izgnal od 220.000 do 260.000 Slovencev, kar je pomenilo tretjino pod nemško okupacijo živčih ljudi, so seveda preprečili dogodki, na katere ni računali. Oborožene vstaje slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov in vsesplošni odpor proti okupatorju so preprečili vse okupatorjeve načrte.

»Odrtni od doma in domovine so slovenski izgnanci živeli raztreseni po številnih deželah od Makedonije do severne Nemčije in od Poljske do Francije. Trpeli so zlasti zaradi hudega pomanjkanja in domotožja, ki sta ju bratska in vzajemna pomoč pripadnikov drugih jugoslovanskih narodov zelo lajšala, a ju vendar nista mogla odpraviti. Kjerkoli so bili, so slovenski izgnanci v svojih srcih nosili domovino in se po svojih močeh upirali fašističnemu nasilju, mnogi tudi z orožjem v rokah. Ko so se po vojni vrnili na izropane domove in v opustošeno domovino, mnogih ni bilo več med njimi. Njihovi grobovi v Srbiji, Hrvaški, Bosni, Makedoniji, Nemčiji, Poljski in Franciji nemo obtožujejo in opozarjajo...«

(Iz sestavka dr. Toneta Ferenc MNOŽIČNO IZGANJANJE SLOVENCEV — OKUPATORJEV UKREP ZA UNIČENJE SLOVENSKEGA NARODA, objavljen v knjigi ODPRTA SRCA, ki je izšla maja 1974 v Mariboru pri ČGP Mariborski tisk.)

Gostje iz Valjeva na Jesenicah leta 1962

Pričakanje vlaka bratstva in enotnosti iz Srbije na jeseniški postaji leta 1976

MNOŽIČNO IZSELJEVANJE SLOVENCEV — OKUPATORJEV UKREP ZA UNIČENJE SLOVENSKEGA NARODA

»Po kratkotrajni vojni aprila 1941 so Slovenijo zasedli trije okupatorji in križanje nemških, italijanskih in madžarskih imperialističnih interesov je prišlo do izraza tudi pri njenem razkosanju. Ker je okupacijske meje določal Hitler sam, je dobila Nemčija največji in najrodovitnejši del, in sicer slovensko Štajersko, Gorenjsko, manjši del Dolenjske, Mežiško dolino, dravogradske območje in majhen del Prekmurja (skupno 10.261,09 kvadr. km z okrog 800.000 prebivalci). Iz zunanjepolitičnih razlogov je moral Hitler upoštevati tudi imperialistične interese Italije in Madžarske, vendar sta dobili manj, kot sta pričakovali. Italija je dobila polovico manj kot Nemčija, to je Notranjsko, večji del Dolenjske in glavno mesto Slovenije Ljubljano (skupno 4.550,66 kvadr. km z okrog 340.000 prebivalci). Madžarska je dobila komaj desetino toliko kot Nemčija, to je le večji del Prekmurja (skupno 997,54 kvadr. km z okrog 100.000 prebivalci). Ravno meja med nemškim in italijanskim zasedbenim območjem v Sloveniji, še zlasti v okolici Ljubljane, ki se je človeški pameti zdela že od začetka nesmiselna, kaže na eni strani velike apetite nemškega imperializma, ki so šli prav do mesta, na drugi strani pa Hitlerjevo upoštevanje imperialističnih interesov Italije, saj ji je prepustil mesto samo.

Z razkosanjem Slovenije in zasedbo njenih delov se je vsem trem okupatorjem ponudila priložnost, da uresničijo svoje aneksionistične težnje in da zasedeno ozemlje začno dejansko vključevati v svoj politični, gospodarski in kulturni sistem in tudi formalnopravno priključevati k svojim državnim ozemljem, seveda v popolnem nasprotju z mednarodnim pravom. Italijanski in madžarski okupator sta formalnopravno priključitev slovenskih predelov izvedla brez vsakih pomislekov že v letu 1941, in sicer prvi 3. maja, drugi pa 16. decembra. Nemški okupator je svoj namen formalnopravne priključitve zasedenih slovenskih predelov k nemškemu rajhu sicer povezoval z uspešno izvedbo nekaterih ukrepov, a je že za 1. oktober 1941 predvideval njihovo priključitev k nemškemu rajhu v slovesni obliki. Dokazano je, da mu je to po vseh odložitvah onemogočila vstaja slovenskega ljudstva, je pa poskušal zasedene predele dejansko vključiti v svoj fašistični družbeni sistem.

Druga značilnost okupacije Slovenije, ki je seveda logična posledica aneksionistične politike okupatorjev, je ta, da so vsi trije okupatorji obsodili Slovence na narodno smrt. Osnovni namen: uničiti slovenski narod kot etnično enoto, ki so si ga določili za uresničitev svojega namena. Tudi zategadelj je okupacija v letu 1941 pomenila za Slovence največjo nesrečo, ki more zadeti kak narod. Nobeden od okupatorjev spomladi 1941. leta ni dvomil v to, da bo slovenski narod v nekaj letih ali kvečjemu v nekaj desetletjih le še zgodovinski pojem.«

(Odlomek iz sestavka dr. Toneta Ferenc, objavljenega pod gornjim naslovom v knjigi ODPRTA SRCA)

VLAK BRATSTVA IN ENOTNOSTI 1980

Dragi gostje iz pobratene občine Valjevo bomo prispeli na Jesenice danes v četrtek, 5. junija, ob 15.45. Sprejeli in pozdravili jih bomo pred skupščino občine Jesenice. Naslednji dan, 6. junija, bodo pri svojih gostiteljih, v soboto pa si bodo ogledali partizanske Dražgoše, potem pa bo za njih na škofjeloškem gradu prirejen piknik z bogatim kulturnim programom.

Jeseničani se bomo od dragih gostov poslovili v nedeljo, 8. junija, ob 14.50 na jeseniškem kolodvoru.

Izgnani Slovenci v Valjevu

Udeleženci vlaka bratstva in enotnosti leta 1974 v Valjevu

LE Z "DOSLEDNO ODGOVORNOSTJO, STRPNOSTJO IN SOLIDARNOSTJO BOMO PREMAGALI TEŽAVE

(Nadaljevanje s 1. strani)

uresničevanja plana izdelave surovega jekla tako po količini kot kakovosti je odvisna naša nadaljna predelava in številni kupci naših izdelkov in končno naš poslovni uspeh in izboljšanje finančne bilance oziroma zmanjšanje in likvidacija poslovne izgube.

Zaradi vsega tega je in mora biti jasno in razumljivo slehernemu našemu delavcu, zakaj so bili potrebni nekateri ukrepi, ki bodo pripadeli vsaj začasno, tudi nekatere delavce. Oh pomanjkanju delavcev v TOZD Jeklarne, predvsem zaradi velike odsotnosti, pa tudi nizke kvalifikacijske strukture, je nujno potrebno to TOZD kadrovske okrepiti, kajti, da bomo zmogli vse to, oziroma izdelali čim več domačega surovega jekla, bo morala v TOZD Jeklarne tudi čez poletne mesece kljub dopustom redno obratovati tudi peti SM peč.

To so neizprosna dejstva, ki se prepletajo tudi z našimi subjektivnimi slabostmi — nezadostna tehnološko-delovna disciplina, neracionalna izkoriščenost delovnih naprav, še ne optimalno izkoriščeni izpeli ob tolikšnem pomanjkanju polproizvodov, mnogokje preveliki zastoji, premalo kvaliteto vzdrževanje in podobno. Skupni imenovalec vsemu temu pa je nedvomno prenizka produktivnost dela.

Ne da bi kakorkoli poskušali drammatizirati sedanje stanje, kar v posameznih primerih nekateri tudi poskušajo, je potrebno poudariti, da pa bi vsako podcenjevanje tega stanja lahko dejansko imelo hude posledice, ne samo za delavce temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, temveč za celotno družbeno reprodukcijo tako v ožji kot širši družbeni skupnosti. Kajti upadanje dohodka v Železarni pomeni tudi upadanje dohodka v zdravstvenem varstvu, vzgoji in izobraževanju, kulturi, telesni kulturi itd.

K že navedenim težavam pa se pridružuje še pomanjkanje nekaterih surovin, deviznih sredstev za re-promaterial in rezervne dele ter podobno. To pa je, kakor je bilo že rečeno, tudi vsesplošni jugoslovanski problem, ki je nedvomno tudi posledica zaostajanja za investicijsko iz-

gradnjo v jugoslovanski bazični industriji in premalo usklajenih razvojnih načrtov kovinske predelovalne industrije. Posledice vsega tega se v nekaterih jugoslovanskih železarnah že mnogo bolj občutijo, kakor v naši železarni.

Tako stanje, kakor smo že poudarili, pa lahko pomembno ublažimo z dosledno odgovornostjo, strpnostjo in solidarnostjo vseh delavcev. Z optimalno delovno in tehnološko disciplino, z zmanjševanjem odsotnosti z dela, boljšim izkoriščanjem proiz-

vodnih oziroma delovnih naprav, z izboljševanjem izpelnosti in ne nazadnje z večjo inventivno in ustvarjalno dejavnostjo in varčevanjem na vsakem koraku.

Ob vsem tem se moramo zavedati, da vsaka tona manj izdelanega jekla oziroma izdelka za nadaljno predelavo pomeni dodatne težave v kovinsko predelovalni industriji, pomeni manj izdelkov za našo vsakdanjo uporabo in večjo odvisnost od uvoza.

Cep ravnanja ne bi smeli dramati- zirati, kajti železarji smo preživljali že hujše čase, pa bi vendarle morali s prepričljivo, prodorno in argumentirano besedo s temi problemi seči do slehernega delavca, kajti le če se bomo vsi zavedali tega položaja in če bomo vsi kot eden zavijali rokave, bomo vse to pomembno ublažili in premostili te težave.

ŽELEZARSKA PROIZVODNJA DOMA IN V SVETU

(Nadaljevanje s 1. strani)

presegli samo v železarni Boris Kidrič Nikšić, blizu izvršitve je železarna Sisak in tudi SOZD Slovenske železarne. V RMK Zenica so zaostali 15,9 % za zbirno načrtovano količino, v Smederevu 17,8 %, v Skopju 34,4 % in v Splitu celo 42,8 %.

Težave, ki jih imamo z oskrbo surovin iz uvoza, od premoga za koksiranje, starega železa in raznih drugih materialov, do polizdelkov, napovedujejo, da tudi v prihodnjem obdobju ne moremo pričakovati bistveno boljše proizvodnih dosežkov od realizacije v prvem četrtletju.

V aprilu so bili objavljeni tudi letošnji prvi »uradni« podatki o svetovni proizvodnji železa in jekla za leto 1979.

Proizvodnja surovega železa je znašala 526,3 milijonov ton in je bila 19 milijonov ton večja, kot leta 1978. Jugoslovanska proizvodnja surovega železa ima v svetovni proizvodnji 0,39 odstotni delež.

Svetovna proizvodnja jekla se je od leta 1978 povečala za 28,1 milijon ton ali 3,9 % in je znašala 746,1 milijonov ton. Dežele evropske gospodarske skupnosti so povečale proizvodnjo za malo manj kot deset milij. ton. Azijske države so z okoli 14 milij. ton prispevale drugi največji delež povečanja in med njimi največ Japonska z blizu 9,6 milij. ton. Zanimivo je, da sta največja svetovna proizvajalca jekla celo malo nazadovala v proizvodnji glede na leto 1978: ZDA za okoli milijon ton, ZSSR pa za približno dva milij. ton.

Jugoslovanska proizvodnja jekla je udeležena v svetovni z 0,47 % in s 158 kg proizvodnje na prebivalca je pod svetovnim povprečjem, ki znaša za leto 1979 za ves svet 176 kg. Čeprav je naša proizvodnja majhna, saj znaša povprečna evropska 441 kg na prebivalca, je pa od leta 1970 le običuten napredek, saj je takrat znašala le 109 kg na prebivalca. Za slovensko proizvodnjo jekla velja, da je s približno 510 kg na prebivalca SRS nekaj nad evropskim povprečjem.

Ko smo že pri naši proizvodnji jekla, pogledimo še, kakšna je bila ta v aprilu in kako je bilo tudi z drugimi proizvodnimi rezultati v Slovenskih železarnah.

Za proizvodnjo surovega železa se stanje na Jesenicah ni spremenilo in

so dosegli 88 % mesečnega načrta. V Štorkah je proizvodnja »stekla« in so 28 % presegle mesečni načrt. Upajmo, da bodo vsaj približno tako nadaljevali.

Skupna proizvodnja surovega jekla je bila še okoli 200 ton večja kot v marcu in toliko bliže poprečno načrtovani mesečni količini. Na Jesenicah so zaostali 2 % za načrtom, na Ravnah so bili 5 % nad načrtovano količino, v Štorkah je znašal zaostanek sicer še 13 %, vendar se vse bolj bližajo načrtu proizvodnje z novo pečjo in vse bolj jim gre tudi z vzporednim delom z dvema pečema v eni jeklarne.

Blagovna proizvodnja ni bila kaj prida, saj je bila celih 4200 ton v železarnah nižja kot prejšnji mesec. Načrt so presegle samo v železarni Štorka. Bolje so delali predelovalci žice, ki so presegle mesečni načrt 5 %. Močan zaostanek za mesečnim načrtom so imeli samo v Tovilu, saj znaša kar 28 %. Droben asortiment in nezadovoljiva oskrba s polproizvodi sta bila osnovna vzroka za težave.

V večjih TOZD imajo težave s polproizvodi in tudi s pomanjkanjem delavcev. Zaskrbljujoče je to, da je pomanjkanje delavcev povzročilo izpad proizvodnje v mesecih, ko običajno še ne nastopa ta težava izraziteje in tudi ponekod, kjer doslej tega problema niso navajali.

Mesečni načrt izvoza je bil količinski v aprilu dosežen, vendar je vrednost izvoženih izdelkov 4 % nižja, kot je količinska izvršitev, ki znaša skupno 101 %. Po štirih mesecih je letos vrednost izvoza 18 % večja, kot je bila ob koncu aprila lani.

Vrednost prodaje je bila v aprilu celih 12 % nižja kot v marcu. Razumljivo je, da je dosežena vrednost prodaje zrcalna slika blagovne proizvodnje in ne moremo kaj boljše pričakovati.

Običajno je bila vsa leta najboljša proizvodnja v spomladanskih mesecih in potem proti koncu leta. Čeprav nastopajo težave pri oskrbi s polproizvodi, doslej večjih zastojev zaradi pomanjkanja surovin ni bilo. Upajmo, da tudi v bodoče ne bo prišlo do večjih težav pri oskrbi in da bodo v prihodnjih mesecih proizvodni rezultati boljši, kot so bili v prvih štirih mesecih letošnjega leta. Milan Marolt

ZGODOVINSKA OPREDELITEV RAZGLASITVE 10. OKTOBRA ZA DAN KOVINARJEV SFRJ

Ta čas teče v Železarni široka akcija za pridobitev kovinarskih delavcev vseh strok k razpisnemu tekmovanju kovinarjev za leto 1980. Do roka, to je do 2. junija, se je prijavilo le 20 tekmovalcev. Načrtovali smo, da jih bo 100, že zato, ker je lani tekmovalo 78 delavcev.

Menili smo, da bodo lepe nagrade in priznanja dovolj velika stimulacija za udeležbo, predvsem pa izredna pomen in motiv tovrstnega tekmovanja. Žal smo se ušeli. Tekmovalni odbor meni, da je potrebno namen tekmovanja pojasniti tudi iz družbenopolitičnih vidikov in ga povezati z 10. oktobrom — dnevom kovinarjev Jugoslavije.

Deseti oktober je bil proglašen za dan kovinarjev Jugoslavije na konferenci sindikata delavcev industrije in rudarstva 1977. leta v Zagrebu.

Kovinarji iz vse Jugoslavije so ta dan izbrali za dan kovinarjev zato, ker se je tega dne leta 1910 Josip Broz večnil v sindikat kovinarskih delavcev Hrvatske in Slavonije. S to odločitvijo so izrazili globoko in neomajno pripravljenost uresničevati ideje predsednika Tita, da bodo aktivni borci za idejne cilje delavskega razreda pri izgrajevanju socialističnih, samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov in izvajanju politike Zveze komunistov Jugoslavije.

Z vezavo svojega praznika na revolucionarno delo tovariša Tita

kovinarji na tak način dajemo priznanje tovarišu Titu in se obvezujemo, da bomo aktivno uresničevali in izvajali njegove in naše cilje za nove družbeno-ekonomske odnose na osnovi ustave in zakona o združenem delu.

Ko smo ga spremljali na njegovi zadnji poti 8. maja, smo mu to vsi še enkrat obljubili.

Dan kovinarjev se na osnovi dogovora ter po sklepu konference obeležuje delovno.

Organizirajo se izbirna tekmovanja iz kovinarskih poklicev v TOZD, delovnih organizacijah in regijah. Najbolje uvrščeni gredo na republiško tekmovanje in nadalje tudi na zvezno.

Osnovni namen takšnega obeležja dnevu kovinarjev je, da prispevamo k večji kvaliteti in produktivnosti dela, prikažemo množično inventivno dejavnost, varstvo pri delu in na osnovi tega prispevamo k ustvarjanju večjega dohodka in nadaljnjemu razvijanju socialističnega samoupravljanja.

Za tekmovalni odbor: NM

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOCNI:
PONEDELJEK — 9. 6.	DUŠAN BAK	MATIJA URH
TOREK — 10. 6.	BOŽIDAR ČERNE	SAŠO KOSIR
SREDA — 11. 6.	IVAN MOLAN	ALOJZ SUZNAK
ČETRTEK — 12. 6.	ANTON BURJA, ml.	KAREL POGAČAR
PETEK — 13. 6.	MIRKO ZUPAN	MIHA ŠLIBAR
SOBOTA — 14. 6.	AVGUŠTIN NOVŠAK	MARJAN PINTAR
NEDELJA — 15. 6.	MARTIN BRUMAT	JANEZ KOVAC

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: od 6.00 do 18.00 ure
dnevni dežurni od 18.00 do 6.00 ure
nočni pa

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD Vzdrževanje.

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 9. DO 15. JUNIJA

9. junija EMIL AZMAN, vodja sekt. novogradenj, Jesenice, Titova 3, št. 8, telefona 82-262.

10. junija BOŽO BARTELJ, član PO, Jesenice, Titova 3 A, št. 8, telefona 81-453.

11. junija MARIN GABROVŠEK, vodja TKR, Jesenice, Kejžarjeva št. 8, telefona 81-439.

12. junija BORIS BREGANT, član PO, Jesenice, Titova 2, št. 8, telefona 81-284.

13. junija FRANC BRELIH, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Kurirska 3, št. 8, telefona 81-612.

14. junija JANEZ TUŠAR, vodja kadr. sekt., Bl. Dobrava št. 16/B, telefona 89-438.

15. junija STANKO ČOP, vodja invest. razvoja, Žirovnica 90 a, št. 8, telefona 89-438.

V času dežurstva v Železarni je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja št. 19, št. tel. 601.

Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj. Dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa je v Železarni. V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je dežurstvo od 7. do 19. ure doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 9. do 14. junija bodo delale naslednje obratne ambulante: dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.

popoldne: I. obratna ambulanta — dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Kovačič-Može.

V soboto, 14. junija, samo dopoldne I. obratna ambulanta — dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Kovačič-Može.

Za borce od 13.30 do 15. ure IV. obratna ambulanta — dr. Marija Kovačič-Može.

ZOBNE AMBULANTE:

dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar; za Železarno v torek, 10. junija in v četrtek, 12. junija, od 13. do 19. ure

I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

popoldne: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej; za Železarno v torek, 10. junija, od 7. do 13. ure II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

za borce v četrtek, 12. junija, od 7. do 13. ure II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

V soboto, 14. junija, samo dopoldne I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

JUBILANTI 50-LETNIKI

Pri zadnji objavi jubilarov 50-letnikov je pomotoma izpadel sodelavec ANTON BOKŠA iz TOZD Jeklarne, ki bo praznoval svoj jubilej 8. junija. Iskreno čestitamo!

ŠTUDIJSKE UGODNOSTI ZA IZOBRAŽEVANJE OB DELU

SŽ — ŽELEZARNA JESENICE z o. so. o., CESTA ŽELEZARJEV 8 — 64270 JESENICE

za šolsko leto 1980/81 razpisuje študijske ugodnosti za izobraževanje ob delu:

III. stopnja VŠOD	1
II. stopnja	
— Fak. za strojništvo	1
— VŠOD	1
I. stopnja	
Ekonomska fakulteta	
— računovodska smer	3
— bančno-devizna smer	1
— notranja trgovina	2
FNT — dislociran odd. za metalurgijo pri ŽIC	25
Fak. za strojništvo	1
Fak. za elektro tehniko	1
Višja gasilska šola Zagreb	1
Šola za metalurške delavce	50

Prošnja za pridobitev študijskih ugodnosti mora vsebovati naslednje podatke:

- rojstni datum,
- TOZD in oddelek,
- delovne naloge, ki jih delavec opravlja,
- delovna doba v Železarni.

Prošnje je treba poslati na kadrovske sektor — odd. za izobraževanje do 25. junija 1980.

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

6. SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

Na šesti seji delavskega sveta železarne Jesenice, ki jo je sklical predsednik delavskega sveta JOŽE ULČAR v sredo, 21. maja, v popolnanskem času, so delegati poleg osrednje točke dnevnega reda – REZULTATI POSLOVANJA V PRVEM ČETRTLETJU TER PROGRAM UKREPov ZA SANACIJO IZGUB – obravnavali še:

pregled izvrševanja sklepov prejšnje seje, ugotovitev o skladu skupne porabe, poročilo volilne komisije železarne o referendumu in volitvah v samoupravne organe SOZD Slovenske železarne, poročilo o predhodni razpravi o samoupravnem sporazumu o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov, razpisali Pantzovo nagrado za leto 1980, potrdili nekatere predloge imenovanj ter vzeli na znanje poročila odborov.

Poleg delegatov in ostalih povabljenih na sejo sta se seje udeležila tudi predsednik skupščine občine Jesenice Slavko Osredkar ter predsednik republiškega odbora sindikatov za proizvodnjo in predelavo kovin Srečo Mlinarič.

Poročilo o pregledu sklepov prejšnje seje je podal predsednik poslovnega odbora železarne Stefan Nemec. Iz poročila je razvidno, da so sklepi prejšnje seje v glavnem izvršeni. Delegati delavskega sveta so bili seznanjeni o neizvršenem sklepu 4. seje delavskega sveta t.j. 1.2. glede nadomestila prevoznih stroškov v lokalnem prometu ter podpirajo stališče poslovnega odbora, da se v okviru programa ukrepov za odpravo poslovne izgube ne uvaja novih nadomestil oziroma bonitet.

Delegati so bili seznanjeni tudi z odgovorom oddelka za organizacijo dela pri SEO na delegatsko vprašanje glede poostitve poslovanja z materialnimi čeki. Delegati na odgovor niso imeli pripomb.

Največ časa so na seji namenili obravnavanju proizvodnih rezultatov za prvo trimesečje, o katerih je obširno spregovoril vodja finančnega računovodskega sektorja Boris Pesjak. Za njim pa je o programu ukrepov podrobno spregovoril član poslovnega odbora Božidar Bartelj. Delegati so soglašali, da se dajo vsa pooblastila za izvajanje sanacijskih ukrepov poslovnemu odboru, vodjem temeljnih organizacij in delovnih skupnosti ter delavcem s posebnimi pooblastili. Poslovnemu odboru železarne so delegati dali tudi vso podporo in pooblastila za hitro in energično ukrepanje na vseh področjih naše aktivnosti. Navzoči so menili, da je pri izvajanju stabilizacijskih ukrepov treba dosledno upoštevati tudi stališča in sklepe izvršnega odbora konference OO sindikata železarne Jesenice in tiste sklepe predhodnih sej delavskega sveta železarne, ki imajo trajen pomen za stabilizacijska gibanja. Na seji so sprejeli tudi sklep, da poslovodni odbor na vsaki seji delavskega sveta – do preklica – poroča o izvajanju stabilizacijskih ukrepov za odpravo poslovne izgube.

Glede na kritično stanje črne metalurgije nasploh je delavski svet sklenil, da o problematiki naše delovne organizacije razpravlja tudi zbor združenega dela skupščine občine Jesenice. O tej situaciji pa se mora obvestiti tudi ustrezne organe izvršnega sveta SRS in Gospodarsko zbornico SRS.

V razpravi sta kritično ocenila delovno in tehnološko disciplino tudi Srečo Mlinarič in Stefan Ščerbic.

Ugotovitev o skladu skupne porabe za leto 1980 je podal član poslovnega odbora Tone Varl. Ugotovljeno je bilo, da so zbori delavcev vseh temeljnih organizacij in delovnih skupnosti po samoupravnih delovnih skupinah razpravljali o delitvi sklada skupne porabe za leto

1980 ter ga z večino glasov sprejeli. Predlog je obravnavalo in sprejelo 221 samoupravnih delovnih skupin ali 83 %. Delavski svet ugotavlja, da je s sprejetjem predloga delitve sklada skupne porabe bila sprejeta tako neposredna delitev v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih kakor tudi del sklada, katerega po členu 48 sporazuma o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo železarno le-te združujejo za pokrivanje skupnih potreb. Delavski svet je tudi ugotovil, da je bila na zborih delavcev podana vrsta priporočil, mnenj in predlogov, kakor tudi posameznih zahtev, ki naj se upoštevajo pri delitvi sredstev skupne porabe za leto 1981.

Delegati delavskega sveta so bili v nadaljevanju seje seznanjeni s poročilom volilne komisije železarne o izidu referenduma in volitvah v samoupravne organe SOZD SZ ter na poročilo niso imeli pripomb.

Informacijo odbora za uresničevanje zakona o združenem delu glede samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji železarne Jesenice je podal Janez POLJŠAK. Delegati so v celoti podprli stališča odbora ter naročili poslovodnemu odboru, da v okviru svojih pristojnosti skuša pristopiti k reševanju nekaterih problemov.

Delavski svet je v skladu s Pravilnikom za podelitev PANTZOVE NAGRADE razpisal natečaj za podelitev Pantzove nagrade za leto 1980. Vsebina razpisa je bila objavljena v prejšnji številki železarja.

Na predlog razpisne komisije za imenovanje vodje splošnega sektorja železarne Jesenice ter na osnovi 88. člena točke 5 statuta delovne organizacije železarne Jesenice so potrdili predlog za imenovanje JANEZA POLJŠKA, dipl. iur. – za mandatno obdobje 4 let.

Na predlog izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata železarne Jesenice je delavski svet potrdil naslednja imenovanja: iz OTK

– Majdo Knaflič za delegata v Svet osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice,

– Milana Dorniku iz prodajnega sektorja in Janezu Komelu, vodju TOZD Žičarne, so podaljšali mandat v koordinacijskem odboru, ki regulira vprašanje v zvezi s proizvodnjo in plasmajem valjane in vlečene žice na podlagi sklenjenega samoupravnega sporazuma;

– dr. Marina Gabrovška iz RO so imenovali za delegata železarne Jesenice v Svet Inštituta za metalne konstrukcije Ljubljana;

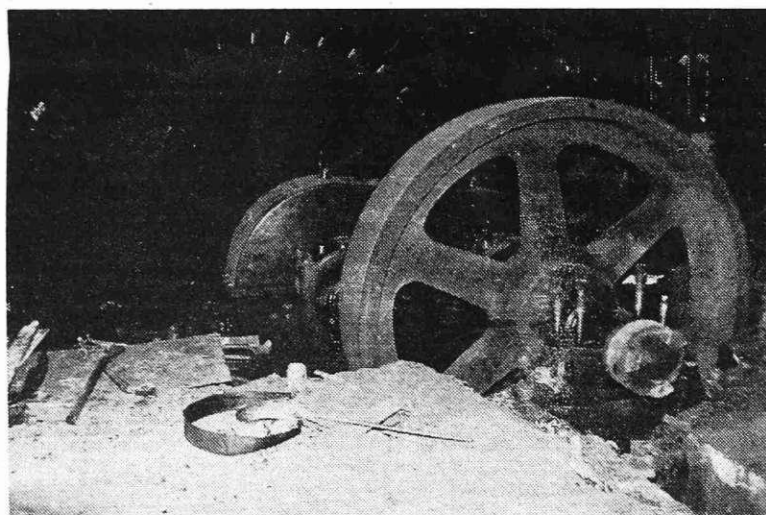
– v komisijo za izbiro kandidata za PANTZOVO NAGRADO in NAGRADO NOVATOR LETA so bili imenovani:

Henrik Zupan iz jaklerne, Stane Repovž iz CPSI, Aleksander Mandelč iz valj. bluming štel, Zoran Krejič iz službe za varstvo pri delu in Peter Zbontar iz oddelka novogradnje.

Delegati so bili seznanjeni še s poročilom namestnika predsednika odbora za gospodarstvo Henrika Zupana o predlogih odbora za gospodarstvo Henrika Zupana na predlog investicije v obrat zvarjenecv TOZD MONTER Dravograd. Potrdili so tudi predlog odbora za gospodarstvo o predlogu razpisne komisije za najugodnejše ponudnike na razpis Jeklarne 2.

Vodja oddelka za informiranje Milan Polak je delegate seznanil z ugotovitvenim sklepom glede sprejema samoupravnega sporazuma o ureditvi medsebojnih pravic in obveznosti med delovno organizacijo železarne Jesenice in temeljno organizacijo Kovinoservis, ki se izloča. Delegati se seznanili še z ugotovitvenim sklepom, da so vse temeljne organizacije in delovne skupnosti obravnavale družbeni dogovor o združevanju sredstev za financiranje akcije mladinskih delovnih brigad ter ga potrdile v predlaganem besedilu.

DM

Kolesa turbine na lahki progi na Javorniku (S. Kokalj)

3. SEJA ODBORA ZA URESNIČEVANJE ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU PRI DS ŽELEZARNA

V ponedeljek, 19. maja, je na svoji 3. seji zasedal odbor za uresničevanje zakona o združenem delu in obravnaval naslednje točke dnevnega reda: pregled sklepov prejšnje seje, obravnavo gradiva iz predhodne obravnave samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe ter informacijo o samoupravnem sporazumu o enotni metodologiji del za sestavo razvida del in nalog.

Pod prvo točko dnevnega reda so člani odbora ugotovili, da so sklepi prejšnje seje izvršeni. Spremembe samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij so bile

sprejete na referendumu. Program dela odbora se izvaja, čeprav je zamujanje rokov prisotno, kar bodo do jeseni skušali nadoknaditi.

Osrednja točka dnevnega reda je bila vsekakor obravnavo gradiva iz predhodne obravnave omenjenega samoupravnega sporazuma. Gre v bistvu za nadaljevanje procesa, v katerem skušamo doseči spodbudnejše nagajevanje po delu in v katerem se trudimo, da bi našli temelj, na katerem bi lahko gradili nov sistem nagajevanja ter odpravili vse nepravilnosti, ki so se pojavljale do sedaj. V nadaljevanju seje je bilo navedenih nekaj podatkov, ki kažejo na to, da so v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih temu aktu posvetili veliko pozornosti: osnutek samoupravnega sporazuma je obravnavalo 218 samoupravnih delovnih skupin, ki so predlagale skupno 1350 pripomb, od katerih se jih je kar 1280 nanašalo na določila posameznih členov. Vse pripombe je obdelal oddelak za nagajevanje in posebna strokovna komisija, ki je bila imenovana za pripravo osnutka tega sporazuma. Pri pripravi novega osnutka so bile upoštevane vse konstruktivne pripombe, ko so jih predlagale samoupravne delovne skupine. Odgovori na posamezne pripombe bodo v pisni obliki posredovani vsem temeljnim organizacijam in delovnim skupnostim.

Največ pripomb se je nanašalo na merila uspešnosti izvajanja delovnih nalog, na produktivnost in njeno ugotavljanje, na dodatna merila uspešnosti, na vsebino ocenjevanja, na stimulacijo za rast produktivnosti, na dodatke za delo izven rednega delovnega časa.

6. SEJA ODBORA ZA INFORMIRANJE PRI DS ŽELEZARNA

V četrtek, 22. maja, je predsednik odbora za informiranje Zdravko Smolej sklical 6. redno sejo odbora in predlagal naslednji dnevni red: pregled sklepov prejšnje seje, zasnova tedenskih informacij, ukrepi za zdravstveno varstvo, izvajanje stabilizacijskih programov na področju informiranja in akcija sindikatov »Tisoč delavcev – sodelavcev«.

Odbor je bil seznanjen s pregledom sklepov prejšnje seje in ugotovil, da so sklepi izvršeni.

Na pobudo političnega aktiva je odbor za informiranje sprejel sklep, da se izdajajo v železarni tedenske informacije za vse samoupravne delovne skupine v 3.400 izvodih, v katerih bodo objavljeni najaktualnejši dogodki med dvema številkami železarja. Gradivo pripravljajo vodje sektorjev in vodje temeljnih organizacij ter poslovodni odbor, dokončno redakcijo in oblikovanje pa opravi center za proučevanje samoupravljanja in informiranje.

V nadaljevanju seje so člani odbora obravnavali predlog ukrepov za boljše urejanje zdravstvenega varstva, ki jih je pripravila strokovna služba. Sklenili so, da te predloge ukrepov posredujejo vsem samo-

upravnim delovnim skupinam in delavskim svetom v obravnavo s priporočilom, da sproti spremljajo njihovo izvajanje.

Člani odbora so obravnavali stabilizacijski program na področju informiranja in sklenili, da obseg železarja zmanjša na povprečno 20 strani. Ustrezne strokovne službe naj uredijo razpošiljanje železarja in urgirajo pri PTT za hitrejšo dostavljanje, ker je v zadnjem času precej pripomb.

Odbor za informiranje je podprl tudi akcijo sindikatov »Tisoč delavcev – sodelavcev« s priporočilom, naj se v okviru ŽIC organizirajo novinarski krožki za izpopolnjevanje naših bodočih delavcev na področju informiranja.

Z. V.

14. SEJA ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE PRI DS ŽELEZARNA

V sredo, 28. maja, je predsednik odbora za splošne zadeve Franc Podlipnik sklical 14. redno sejo odbora in predlagal naslednji dnevni red: pregled sklepov prejšnje seje, odobritev službenih potovanj v tujino, ocene opravljenih službenih potovanj v tujino in razno.

Člani odbora so obravnavali pregled sklepov prejšnje seje in ugotovili, da so sklepi izvršeni.

Odbor je odobril službeno potovanje v tujino naslednjima sodelavcema:

Ivu Arzenšku v ČSSR, kamor je potoval na razgovore o delitvi materiala polproizvodov po M in NK aranžmanih;

Janezu Bidovcu v Sovjetsko zvezo, kamor je potoval na redne razgovore za III. kvartal 1980 za jekleni odpadke, udeležil pa se je tudi razgovorov glede cen polizdelkov za II. polletje 1980.

Odbor je bil seznanjen s ocenama službenih potovanj v tujino za:

Francu Bassanesija s potovanja v Francijo, kjer je pri firmi Dresser sodeloval pri popravilu kompresorja iz železarne. Potovanje je bilo ocenjeno kot uspešno in je pomagalo k skrajšanju in kvalitetni izvedbi popravila;

Z. V.

Staneta Štefančiča in Antona Vidica s potovanja v Veliko Britanijo, kjer sta obiskala tečaj IMS / VS, ki je bil namenjen organiziranju logičnih bank podatkov in praktičnemu delu na računalniku. Potovanje je ocenjeno kot uspešno.

Odbor je bil seznanjen s poročilom o službenih potovanjih v tuzemstvo in inozemstvo za mesec april 1980 in s poročilom o porabi sredstev za reprezentanco za prve štiri mesece in ju vzela na znanje brez pripomb.

Pod točko razno so člani odbora najprej obravnavali navodilo za interni-reklamacijski postopek in navodilo za uvedbo novih vstopnih in izstopnih dokumentov v železarni Jesenice in ju potrdili s predlaganimi spremembami. Nato so obravnavali še posamezne prošnje društev in organizacij in sprejeli ustrezne sklepe.

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI

ENERGIJA IN ŽELEZARSKA INDUSTRIJA

Železarska industrija je med vsemi industrijskimi dejavnostmi največji porabnik energije. V celotni porabi energije ima železarska industrija svoj delež s približno sedem odstotki. Zaradi vedno dražjih energijskih virov, posebno še nafte in v neprestanem boju za boljše ekonomičnost ter s tem povezanim zniževanjem proizvodnih stroškov, skuša tudi železarska industrija znižati porabo energije.

Na zadnjem zasedanju mednarodnega inštituta za železo in jeklo (IISI) oktobra lani v Sydneyu je predsednik japonske železarske družbe Sumitomo Metal Industries podal referat o problematiki energije v železarski industriji. Ker je zanimiv, ga prinašamo v nekoliko prirejenem povzetku.

V večini industrijsko razvitih državah ima premog pri porabi energije v železarski industriji delež okoli 60 %, medtem ko si preostalih 40 % delijo električna energija, zemeljski plin in

nafta. Poraba električne energije se giblje okoli 10 % (v Italiji in na Japonskem 20 %), je pa v splošnem porastu. Nafta predstavlja 14 do 15 % celotne porabe energije v industriji in približno polovico jo porabijo za vpihanje v plavže kot nadomestek za koks. Če tega ne bi bilo, bi padla poraba nafte na največ 10 %. Zemeljski plin uporabljajo v velikih količinah tiste države, ki imajo lastne zaloge.

Danes je potrebno v železarski industriji bolj kot kdajkoli prej zmanjšati porabo energije, posebno še nafte in razviti nadomestne vire energije. Njeni raziskovalni in razvojni napori so na tem področju dosegli že lepe rezultate.

ZMANJŠANJE PORABE ENERGIJE

Eden izmed najboljših primerov prihranka energije v integralni železarni so napore za znižanje specifične porabe goriva na plavžih (poraba kokska in mazuta na tono izdelanega grodja). Ta poraba je v preteklih letih padla v Italiji za okoli 10 % in 6 do 7 % v ZDA, Kanadi, Belgiji, ZR Nemčiji ter na Japonskem (diagram št. 1.). Japonska železarska industrija je dosegla specifično porabo goriva 466 kg na tono grodja. Posebno je bila uspešna pri znižanju porabe mazuta s 53 kg/t leta 1973 na 33 kg/t leta 1978, oziroma za 38 %.

Zaradi svetovne energetske situacije, ki je danes slaba in bo v bodoče najbrž še slabša, ni mogoče biti zadovoljen z doslej doseženimi rezultati. Zato bo treba nadaljevati z napore za še nadaljnje zniževanje porabe naftnih derivatov. Pri tem kažejo dobre možnosti raziskave o uporabi mešanice premoga in mazuta pri vpihanju v japonske plavže. To bi omogočilo znižanje porabe mazuta še za nadaljnjih 50 %.

Vzporedno z zmanjševanjem porabe mazuta na plavžih se povečujejo napore za povečanje uporabe premoga, ki ni primeren za koksiranje v koksarnah. Pri tem gre za uporabo briketov, predgrevanja premoga in izdelavo formkokska.

Drug primer, povezan z energijo, je povečanje izplena za okoli 10 % in zmanjšanje specifične porabe energije pri uporabi naprav za kontinuirno vlivanje jekla. Kontinuirno vlivanje ne vodi samo do indirektnega znižanja porabe energije zaradi povečanega izplena, temveč ker odpade prvo valjanje tudi do direktnega znižanja. Zaradi tega se zniža specifična poraba energije za 200.000 kcal na tono surovega jekla, kar ustreza 4 % celotne porabe energije. Delež kontinuirno odlitega jekla v ZR Nemčiji, Italiji in na Japonskem presega že 40 %, v finskih železarnah pa je dosegel že 84 % (diagram št. 2.). Japonska železarska industrija pričakuje, da bo do leta 1985 dosegla že 70 % kontinuirno odlitega jekla.

SEJA SVETA ZSMS SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

Na Svetini v domu železarjev železarne Store je bila 21. maja tretja se ja sveta ZSMS SOZD slovenske železarne, katere so se udeležili mladi iz delovnih organizacij: Plamen Kropa, Veriga Lesce, Metalurški inštitut Ljubljana, Tovil Ljubljana, Žična Celje, železarn Ravne, Store, Jesenice in sekretar OK ZSMS Celje tov. Leban. Govorili so o desetem jubilejnim majskem srečanju mladih iz delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne, ki je bilo poverjeno jeseniški železarni. Dogovorili so se, da vse železarne pošljejo po 45 svojih udeležencev, predelovalci pa 15. Potrdili so tudi predlog participacije za vsakega udeleženca majskega srečanja v višini 100.00 din, medtem ko se stroški za značke krijejo iz sredstev SOZD SŽ, namenjenih za to srečanje.

V nadaljevanju je Jože Jurak poročal o poteku sestanka predstavnikov mladih jugoslovanskih železarjev, ki je bil 12. maja v železarni Nikšić. Na sestanku so se dogovarjali o kraju in času dela brigade Norbert Veber, o številu brigadirjev, o financiranju brigade in spremembah pravilnika o organiziranju brigade. Brigada se bo udeležila zvezne MDA v Titogradu v prvi izmeni od 7. junija do 4. julija. Brigada bo delala pri urejanju kanalov reke Marice in pri kopanju jarkov za električne in PTT kable. Brigadirji bodo imeli naselje v domu učencev v Titogradu. Železarni Ravne in Store pošljeta v brigado enega brigadirja in eno brigadirko, železarna Jesenice pa dva brigadirja in eno brigadirko.

Potrdili so tudi predlog za participacijo brigadirjev v višini 2.000,00 din, vendar s pripombo, da se po končani akciji dostavi kompletno finančno poročilo o porabi sredstev. V primeru ostanka participacije za bri-

gadirje pa se ta sredstva prenesejo za potrebe delovnih akcij v prihodnjem letu.

Poudarjeno je bilo, da se železarne akcij ne bodo udeleževale, če ne bodo prej boljše informirane kot doslej. Brigadirje naj bi v Nikšić spremljal predsednik sveta ZSMS SOZD SŽ Tihomir Kostić, ki bo tudi sodeloval pri razdelitvi odgovornosti, ker so bili mladi mnenja, da se brigadirjem iz SOZD SŽ dodeli premalo zahtevne naloge. Za naslednje leto bo potrebno to predhodno urediti na skupnem sestanku.

Dogovorili so se, da med akcijo brigado obišče delegacija SOZD SŽ, ki jo bodo sestavljali predstavniki mladine vseh treh železarn, predstavnik kolektivnega poslovnega organa SOZD SŽ, koordinacijskega sveta sindikata SOZD SŽ in predsednik sveta ZSMS SOZD SŽ.

Govorili so tudi o srečanju mladih jugoslovanskih železarjev. Predstavniki mladine vseh treh železarn in

predelovalcev so podpisali sporazum o organizaciji in financiranju srečanja mladine jugoslovanskih železarn. Obenem so sprejeli sklepe, da se za srečanje mladih nabavijo enotne majice, ki jih bodo uporabili tudi pri vseh nadaljnjih srečanjih. Sredstva za te majice se oddvojijo od ostanka sredstev za majsko srečanje. Mladi so na seji sklenili, da se iz fonda sveta SOZD SŽ nakaže 10.000,00 din v sklad Titovih študistov, posamezne delovne organizacije pa prispevajo sredstva po dogovoru. Pripravijo se tudi predlogi za Titove štipendiste na nivoju SOZD Slovenske železarne.

Navzoče je pozdravil tudi sekretar OK ZSMS Celje tov. Leban in poudaril, da po informacijah, ki jih dobiva, ugotavlja, da svet ZSMS SOZD SŽ dobro deluje. Podprl je tudi predloge za obstoj že tradicionalnih srečanj mladih, vse ideje v zvezi z brigado Norberta Vebra ter zaželel mnogo uspehov v prihodnje in realizacijo vseh sprejetih sklepov.

Z. Smagin

Osrednja občinska proslava ob dnevu mladosti je bila na Pristavi. (Foto I. Kučina)

DESETO SREČANJE MLADIH SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

V soboto, 24. maja, je bilo deseto jubilejno srečanje mladih iz delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne. Organizator tega srečanja je bil tokrat koordinacijski svet ZSMS naše železarne.

Mladi, ki so se odzvali vabilu na srečanje, so se zbrali ob deveti uri zjutraj pred valjarnami na Beli, kjer jih je v imenu mladih naše železarne pozdravila predsednica KS ZSMS Ana Pagonova. V svojem govoru je poudarila, da je to prvo srečanje, ki ga bomo mladi praznovali brez našega velikega voditelja in ljubljene tovariša Tita, ki je vso našo prihodnost gradil na mladih generacijah. Vsak mlad človek velikokrat v sebi sliši njegov glas, ki je vedno poudarjal, da je srečen lahko le narod, ki ima tako mladino, kot je v Jugoslaviji.

Spomin na umrlega tovariša Tita so mladi počastili z enominutnim molkom.

Mlade je pozdravil v svojem imenu in imenu vseh delavcev TOZD in delovnih skupnosti železarne predsednik poslovnega odbora Stefan Nemec in v kratkih besedah predstavil železarno in njen nadaljnji razvoj.

Po končanih pozdravih so se mladi formirali v pohodno enoto, ki je odšla na Pristavo po Gajškovi poti. Med potjo je vladalo tovariško

vzdušje, saj ni zmanjkalo besed in pesmi, s katerimi so obujali spomine na našo narodnoosvobodilno borbo in socialistično revolucijo.

Po dveurni hoji so prispeli na Pristavo in se udeležili osrednje občinske proslave ob dnevu mladosti, na kateri so sodelovali pevski zbori osnovnih šol, centra srednjih šol, recitatorske skupine in pihalni orkester Jeseniški železarji.

Žal pa je to razpoloženje pokvaril dež, ki je preprečil, da bi se srečanje odvijalo v naravi. Zato so se mladi vrnili na Jesenice oziroma v restavracijo Kazina. Po kosilu so organizirali razne družabne igre. Kasneje so se preselili v dom učencev ŽIC, kjer je potekal kulturni program. Mladi so navdušili z recitalom TITO IN MLADOST, pevski zbor Blaž Arnič pa je kvalitetno zapeel nekaj svojih pesmi.

Na koncu nas je predsednik občinske konference ZZZB NOV naše občine Jože Ulčar seznanil z delovanjem mladinske organizacije med NOB.

Srečanje se je zaključilo s podelitvijo priznanj in spominskih daril vsem sodelujočim v želji, da se mladi iz delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne kmalu zopet srečajo v nadaljnji krepitvi tovariških in prijateljskih vezi.

Z. Smagin

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

ZAŠČITA ŽIVALI OB JEDRSKEM NAPADU

Radioaktivno sevanje pri jedrskih orožjih se kaže v sevanju žarkov gama, nevtronov ter delcev alfa in beta in njihovem delovanju na snovi. Pri jedrskih orožjih zelo majhne moči se radioaktivno sevanje javlja predvsem v sevanju nevtronov, ki pa povzroča tudi sevanje žarkov gama. Zato se te jedrske bombe imenujejo tudi nevtronske bombe.

Žarki gama ter delci alfa in beta delujejo na snovi tako, da jih ionizirajo. To se pravi, da sicer električno nevtralne atome, iz katerih je snov sestavljena, pozitivno ali negativno naelektrijo. Tako nastanejo v celicah živih bitij, torej tudi živali, nekatere spremembe, zaradi katerih celice ne morejo več normalno opravljati svojega dela. Posledice tega so poškodbe organizma.

Za delce alfa in beta je značilno, da imajo sicer veliko ionizacijsko moč, vendar pa majhen doseg in prebojnost. Žarki gama imajo precej manjšo ionizacijsko sposobnost, vendar pa velik doseg in veliko prebojnost.

Poudarimo naj, da snovi in predmeti, ki so bili izpostavljeni sevanju žarkov gama ter delcev alfa in beta, zaradi tega ne postanejo radioaktivni, kar velja tudi za živali.

Nevtroni delujejo na atome mnogih snovi tako, da povzročajo v njih spremembe ali celo cepitve jeder, zaradi česar postanejo ti atomi vir radioaktivnega sevanja.

Radioaktivnega sevanja živalski organizem ne zazna in torej žival ne čuti, kdaj mu je izpostavljen.

Obsevanost z radioaktivnimi žarki merimo v rentgenih (r) in milirentgenih (mr).

Posledice, ki nastanejo v organizmu, so odvisne predvsem od količine prejetih radioaktivnih žarkov, od tega, v kolikšnem času je žival prešla to količino žarkov in ali je bilo sevanju izpostavljeno vse telo ali pa le del telesa. Na primer, če prejme količino, ali kakor pravimo dozo 200 r v zelo kratkem času, bodo že nastopile vidne posledice in težave.

Če pa je to dozo prejela v enem letu po manjših količinah z vmesnimi presledki, vidnejših posledic ne bo, ker si je organizem sproti opomogel.

Organizem vseh živali ni enako odporen proti radioaktivnemu sevanju. Pri nekaterih živalih nastanejo težave lažje oblike že pri količini 50 r, če so jo prejele v zelo kratkem času, pri drugih pa prav take težave nastopijo pri količini 400 r, prejeti v kratkem času, pri nekaterih pa šele pri količini 600 r ali celo večji.

Kakšno količino radioaktivnih žarkov je prejel organizem v času, ko je bil izpostavljen sevanju, ugotavljamo z dozimetri. Dozimetri kaže skupno količino prejetih radioaktivnih žarkov v času izpostavljenosti sevanju, in sicer v rentgenih ali milirentgenih. To je edini dokaj natančen način ugotavljanja prejetih količin, vendar ga uporabljamo le pri ljudeh. Pri živalih prejetih količin navadno ne merimo.

Dozimetri so različni. Pri nekaterih lahko preberemo prejšeto količino na merilni lestvici, ki je vgrajena vanje. Tak je na primer žepni dozimeter. Pri termoluminescenčnih, kemičnih in filmskih dozimetrih pa prejšeto količino preberemo s posebno napravo.

Moč ali intenzivnost radioaktivnega sevanja ugotavljamo z radiološkim detektorjem. Radiološki detektor kaže, kako močno je radioaktivno sevanje tedaj, ko ga merimo in na tistem kraju. Moč sevanja preberemo na merilni lestvici detektorja, kaže pa jo v rentgenih in milirentgenih v časovni enoti ure.

Radiološki detektor uporabljamo v izvidništvu za odkrivanje radioaktivnega sevanja in merjenje njegove moči ter za kontrolo opravljene radiacijske dekontaminacije.

Začetno radioaktivno sevanje jedrske eksplozije se pojavi v trenutku eksplozije in traja največ kako minuto. Vir tega sevanja je ognjena obla, ko ta ugasne, pa radioaktivni oblak, ki nastane iz nje.

Zaradi jedrskih procesov ob eksploziji nastane sevanje žarkov gama, nevtronov ter delcev alfa in beta, vendar so za živali nevarni le žarki gama in nevtroni. V mejah dosega delcev alfa in beta, ki je majhen, bi žival bila že žrtev toplotnega in udarnega učinka.

Moč radioaktivnega sevanja je blizu središča eksplozije zelo velika, z oddaljenostjo od nje pa dokaj hitro upada. Predvsem pa je odvisna od moči eksplozije.

Pri močnejših eksplozijah sta moč sevanja in doseg žarkov večja, pri šibkejših pa manjša. Tako bi popolnoma nezavarovana žival prešla pri eksploziji z močjo 1 kt v vsem času začetnega radioaktivnega sevanja 500 r na razdalji 600 m od središča eksplozije, pri eksploziji z močjo 50 kt enako količino na razdalji 1500 m in pri eksploziji z močjo 300 kt na razdalji 2000 m.

Poudariti moramo, da moč začetnega radioaktivnega sevanja ni enaka ves čas, dokler traja, temveč je največja prvih nekaj sekund, nato pa postopoma upada.

Poznejše radioaktivno sevanje se kaže v obliki inducirane radioaktivnosti in radioaktivnih padavin.

Zaradi delovanja nevtronov, ki se sprostijo ob jedrski eksploziji, postane zemljišče okrog središča eksplozije za nekaj časa radioaktivno, zato je hoja prek njega ali zadrževanje na njem nevarno.

Nadaljevanje

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI

IZGLEDI SVETOVNE ŽELEZARSKÉ INDUSTRİJE PO LETU 1980

4 (nadaljevanje in konec)

MEHIKA: S svojimi zalogami nafte in zemeljskega plina računa ta latinskoameriška država na letno ekonomsko rast med 8 in 9%. V zvezi s takšno predvideno rastjo je bilo tudi mnogo razprav o povečanju proizvodnje železarske industrije. Najbolj optimistična verzija upa v osemdesetih letih na dodatnih 11 milij. ton k obstoječim zmogljivostim. Vendar kaže, da je tako povečanje postavljeno preveč ambiciozno. Kajti znanstveniki imajo samo največja mehiška železarska družba Hysa dokončno predvideno do leta 1982 povečanje proizvodnih zmogljivosti svoje železarne v Monterreyu za 700.000 ton. Ostali načrti zaenkrat še niso objavljeni. Vendar je možno, da bo mehiška železarska industrija do leta 1985 povečala svoje sedanje proizvodne zmogljivosti za nadaljnje štiri milijone ton.

Tudi ostale države Latinske Amerike načrtujejo določeno povečanje svoje železarske proizvodnje. Kaže, da jo bo do leta 1985 mogoče dvigniti za 2 do 3 milij. ton in s tem celotno proizvodno zmogljivost tega dela sveta na 15 do 16 milij. ton.

SREDNJI VZHOD: Nekatere države tega področja že imajo ali pa načrtujejo železarsko proizvodnjo in to v večini pri-

merov na osnovi železove gobe in zemeljskega plina. Med temi državami so Iran, Irak, Saudska Arabija, Katar in Kuwait. Vendar je njihova proizvodnja majhna in tudi povečanje proizvodne zmogljivosti v prihodnjih petih letih bo omejeno na manjše količine.

DALJNI VZHOD: V tem delu zemeljske oble sta v železarski industriji vodilni LR Kitajska in Indija, precejšnji proizvodnjo pa dosega tudi LR Koreja in Južna Koreja.

LR KITAJSKA: V preteklih letih je ta država predvidevala, da bo do leta 1985 podvojila svojo železarsko proizvodnjo s 30 na 60 milij. ton. Kasneje je to količino realistično zmanjšala na okoli 45 milij. ton. Večji del te količine bo dosežen s povečanjem proizvodnje v obstoječih železarnah.

INDIJA: Ima že nekaj let nazaj precej enakomerno proizvodnjo surovega jekla, ki se giblje med devet in deset milij. ton. V pripravi imajo projekte za tri nove integralne železarne. Vendar do leta 1985 kaže, da proizvodnja ne bo povečana za več kot tri milij. ton.

LR KOREJA: Med leti 1968 in 1974 je dosegla močno povečanje proizvodnje surovega jekla z 1,75 na 3,20 milij. ton. Leta 1979 je dosegla 5,3 milij. ton, medtem ko za prihodnjih pet let niso znani morebitni projekti za povečanje proizvodnje.

JUŽNA KOREJA: Tudi ta država, ki je proizvedla leta 7,6 milij. ton surovega jekla, predvideva do leta 1985 povečanje proizvodnih zmogljivosti še za nadaljnjih 3 milij. ton.

Vse države tretjega sveta bodo do leta 1985 povečale proizvodne zmogljivosti železarske industrije za okoli 45 milij. ton.

SOVJETSKA ZVEZA: Načrti za povečanje proizvodnje železarske industrije v prihodnjih letih niso podrobno znani. V obdobju med leti 1964 in 1975 je proizvodnja sovjetskih železarn narasla vsako leto za pet do šest milij. ton. Po tem obdobju je ta letna rast padla na tri do štiri milij. ton. Vendar je Sovjetska zveza že več let nazaj pri izdelavi surovega jekla pred ZDA prva na svetu in je leta 1979 izdelala 148,5 milij. ton surovega jekla. Verjetno bo rast proizvodnje v prihodnjih letih enaka ali pa nekoliko manjša, kot je bila v zadnjem obdobju.

VZHOĐNOEVROPSKE SOCIALISTIČNE DRŽAVE: Največjo rast v prihodnjih petih letih predvidevajo Poljska, ČSSR in Romunija. Skupaj s Sovjetsko zvezo bi naj te države do leta 1985 povečale svojo proizvodno zmogljivost od 22 do 24 milij. ton surovega jekla.

ZAKLJUČEK

Celotna svetovna zmogljivost železarske industrije naj bi se v prihodnjih petih do šestih letih povečala od 65 do 75 milij. ton. Če to količino dodamo obstoječim 810 do 820 milij. ton, dobimo skoraj 900 milij. ton. Vendar ob 4% letni rasti porabe to najbrž ne bo zadostovalo za kritje vseh takratnih potreb.

KONEC

12. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Jeklarna Miloš Cvetkovič je 15. maja sklical 12. redno sejo odbora za gospodarstvo.

Člani odbora so potrdili zapisnik in izvrševanje sklepov 11. redne seje z ugotovitvijo, da sklep pod točko 2 sedme seje — priprava predloga za stimuliranje proizvodnje, še ni izvršen, vendar ostane še naprej v veljavi. Sklep pod točko 8.3 osme seje — racionalizacija št. 2446, pa je vključen v dnevni red. Vsi ostali sklepi so v izvrševanju ali pa izvršeni.

Vodja TOZD Alojz Kalan je seznanil navzoče z rezultati poslovanja v prvem tromesečju. Iz poročila je razvidno, da TOZD Jeklarna planskih obvez v tem času ni izpolnila, kar se negativno odraža tudi pri poslovnem rezultatu.

Obširno razlago k poslovnemu poročilu je podala računovodkinja Mija Čop in povedala, da je TOZD v prvem četrtletju glede na plan imela za 3.542.804 din nižje stroške in to predvsem zato, ker je bil izdelan slabši asortiment od predvidenega. Oddelek SM — peči in kontiliv izkazuje zvišanje, ostali trije oddelki, predvsem PTO, pa znižanje. Obveznosti iz dohodka so se v primerjavi z lanskim letom povečale za 20 %. Kljub temu, da je TOZD delala s cenejšim vložkom in porabila mnogo železa iz PTO oddelka, to ni pomagalo, da bi bil rezultat pozitiven. Posredovala je tudi kazalce uspešnosti v primerjavi z enakim obdobjem lani in razložila vsak kazalec posamezno.

V zvezi s poslovnim poročilom je odbor predlagal naslednje sklepe v potrditev delavskemu svetu:

- zaradi pomanjkanja jekla mora martinarna letos tudi prek poletnih mesecev obratovati s 5 SM pečmi,
- kadrovski sektor mora zagotoviti ustrezno zasedbo del, da bo mogoče obratovanje s petimi SM pečmi,
- šaržne čase je treba skrajšati, da se bo povečala produktivnost in znižala poraba goriva,
- v zvezi z obremenitvami iz drugih TOZD naj vodstvo TOZD Jeklarna skupno z računovodstvom

naredi dopis in opozori poslovodni odbor, da takšno obremenjevanje TOZD Jeklarna ni vzdržno.

— vodstvo TOZD se zadaljuje, da prek tehnologov kontrolira način odločanja drugorazrednega jekla v valjarnah,

— zadaljujejo se vodje oddelkov, od prek svojih podrejenih in osebno vplivajo na racionalno porabo vseh materialov in boljše izkoriščanje delovnega časa.

Odbor je soglašal s samoupravnim sporazumom o načinu in pogojih urejevanja medsebojnih pravic in obveznosti med TOZD Železarno in Kovinoservisom ter ga predlaga DS v potrditev.

Odbor je razpravljal tudi o predlogu samoupravnega sporazuma industrije ognjevdžnega materiala in sprejel sklep, da je potrebno dobiti in uskladiti stališča na nivoju Železarn in SOZD Slovenske železarn in šele potem bo odbor lahko o njem sklepal in svoja stališča predlagal DS TOZD.

Odbor je razpravljal o predlogu strokovne komisije za izbiro najustrenejšega ponudnika za gradnjo jeklarne 2 in s predlogom, da pridejo v ožji izbor trije navedeni ponudniki solgaša in predlaga DS TOZD, da predlog potrdi.

V nadaljevanju je odbor razpravljal o družbenem dogovoru za finan-

ciranje mladinskih delovnih akcij v občini Jesenice in soglašal, da vsak zaposleni v TOZD Jeklarna prispeva po 17 din za leto 1980 in predlagal delavskemu svetu, da dogovor potrdi. Predlog racionalizacije št. 2446 so pozitivno rešili.

Ko so razpravljali o ustanovitvi obrtnega podjetja za popravilo kokil Franca Ambrožiča, so sklenili, da se pogodba s firmo Hocmuth ne obnovi. Dela, ki jih je ta firma opravljala, se prenesejo na to obrtno podjetje. Vodstvo TOZD so zadalžili, da prek ustreznih služb uredi pravno stran tega prenosa.

Odbor za gospodarstvo je v razpravi o opravljenih nadurah v prvem tromesečju ugotovil, da število opravljenih nadur presega z resolucijo dovoljen obseg. Vodjem oddelkov so naročili, da pregledajo upravičenost tolikšnega števila opravljenih nadur in zaostrojo kriterije ter zmanjšajo nadurno delo na dovoljen obseg.

V zvezi s poročilom o doseganju premij v TOZD Jeklarna v prvem tromesečju so ugotovili, da je doseganje premij v SM oddelku nižje kot v elektro oddelku in da se je poraba ur za manjkajoče v SM oddelku močno povečala, čeprav poraba efektivno plačanih ur ni manjša v primerjavi z letom 1979.

Odbor je obravnaval še ponudbo za nakup čevljarskega stroja, informacijo o gradnji pokritega kopališča v Ukovi in nagrade učencev in študentov za opravljeno prakso v Železarni. V zvezi s predlogom, da bi bile seje in sestanki v prostem času, so menili, da tega v njihovi TOZD ni mogoče uresničiti, ker dela kontinuirano v sistemu 4+1.

B. K.

Naše telefonistke

TOZD Žebljarna

14. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Predsednik odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Jeklarna Pavel Celarc je 21. maja sklical 14. redno sejo. Odbor je bil seznanjen s pregledom sklepov zadnje seje, s kadrovskim poročilom za mesec april, s premetitvami in razporeditvami delavcev ter z vlogami.

Kadrovski je navzoče seznanil z zapisnikom preteklega seje in sprejetimi sklepi. Odbor je ugotovil, da delovodje ne naredijo pravočasno predlogov za postopek v skupni disciplinski komisiji Železarn. Potrdili so zapisnik preteklega seje in sprejete sklepe, ki so bili v glavnem realizirani, razen sklepov, ki imajo dolgoročnejši značaj.

V mesecu aprilu je imela TOZD Jeklarna normativ 708 delavcev,

plan je predvideval 695, stalez pa je bil 681. Podrobneje so bili seznanjeni z odsotnostjo z dela v mesecu aprilu, in sicer: zaradi nezgod je bila odsotnost 159 dni ali 1 %, zaradi bolezni 1.165 dni ali 7,4 %, zaradi redno plačanega dopusta 1.188 dni ali 7,6 %, izredno plačane odsotnosti 48 dni ali 0,3 %, neplačanega dopusta 22 dni ali 0,1 %, izostankov je bilo 107 dni ali 0,7 %, ostale odsotnosti pa je 40 dni ali 0,3 %. Delavci v TOZD Jeklarna so bili v mesecu aprilu odsotni skupaj 2.729 dni ali 17,4 %.

Odbor na kadrovsko poročilo ni imel pripomb in ga je potrdil.

V nadaljevanju seje so bili člani odbora seznanjeni s premetitvami in razporeditvami delavcev znotraj Obravnavali so tudi posamezne vloge delavcev, ki so proslili za delo v TOZD Jeklarna, za premetitev znotraj TOZD in v druge TOZD ter vloge za prekinitev delovnega razmerja.

Odbor je ugotovil, da delovno mesto I. asistenta za delovne naprave še ni zasedeno.

Na kadrovskem sektorju in v poslovodnem odboru Železarn je bilo dogovorjeno, da vsaka TOZD da 1 % delavcev v TOZD Jeklarna. Nekateri delavci so se že zaposlili v TOZD. Nove delavce bodo zaposlovali na tistih delih, kjer je sedaj največja potreba.

Odbor je bil v nadaljevanju seznanjen z dopisom kadrovskega sektorja, s katrim predlaga ukrepe za zmanjšanje bolezenske odsotnosti. Seznanjeni so bili tudi z obvestilom invalidske komisije I. stopnje, s katerim obveščajo TOZD o delovni zmognosti dveh delavcev.

Na seji so zadalžili vodstvo TOZD, da pripravi predlog za zasedbo del delovodja livnega materiala in skladiščnika rezervnih delov.

BL

TOZD Žičarna

12. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V sredo, 21. maja, je predsednik Milan Kristan sklical 12. redno sejo odbora za delovna razmerja. Uvodoma je poudaril, da so vsi sklepi zadnje seje realizirani.

V TOZD Žičarna je potreba po delavcu za opravljanje delovne naloge kuhar lučila, za dva novo sprejeta delavca pa je odbor potrdil njuno razporeditev na delovne naloge žičar Vaughn 5/6 šifra 2254. Odbor je potrdil tudi sklep, da se Valentinu Sorliju prizna sorazmerni del koriščenja letnega dopusta in regresu po določenih pravilnikih o delovnih razmerjih v TOZD Žičarna.

Obravnavali so tudi prošnji Nijaza Bahtiča in Čamila Hercegovca za podaljšanje odpovednega roka in ju ugodno rešili s pogojem, da se ju od dne, ko odpovedni rok poteče, lahko po potrebi razporedi na druga dela in naloge.

Odbor je obravnaval tudi zakonska določila o pogodbenih delih oziroma zaposlenosti upokojenecov. Ker se je morala vsota izplačil pogodbenih del za 20 % zmanjšati v primerjavi z letom 1979, le-ta pa je že dosežena, se z 31. majem prekine

pogodbeno delo z upokojenecem Alojzom Tomažičem. Člani odbora so potrdili tudi predlog ukrepov kadrovskega sektorja za boljše urejanje zdravstvenega varstva in predlog o razporeditvi delavcev iz TOZD Žičarna v TOZD Jeklarna.

Ob koncu seje so člani odbora imenovali komisijo za ocenjevanje odškodninske odgovornosti pri disciplinskih ukrepih za dobo enega leta, in sicer: Sašo Piber — vodstvo TOZD, Miro Sovilj — družbenopolitične organizacije, Milan Kristan — odbor za delovna razmerja, Ciril Resman — odbor za gospodarstvo.

Sprejet je bil tudi sklep, da so za vsako neplačano odsotnost z dela delovodje dolžni poleg propustnice izdati še ustrezno pisno potrdilo. En izvod se predloži dninskemu listu, drugi pa ostane v arhivu delovodja zaradi evidence.

B.

15. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Petnajsta seja odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Žebljarna je bila v torek, 13. maja. Sklical jo je predsednik Vlado Stenovc.

Pri pregledu sklepov so ugotovili, da se prvi in drugi sklep izvajata, tretji sklep, ki se nanaša na razdelitev dohodka od prodaje krilc za OD se razveljavi in oblikuje nov sklep, ker ta ni v skladu s pravilnikom o zbiranju odpadnega materiala. Od dohodka, pridobljenega od povečane vrednosti odpadnega materiala, bo 20 % namenjeno izvršnemu odboru osnovne organizacije sindikata, kar so sklenile tudi vse samoupravne delovne skupine.

Vodja TOZD Leon Mesarič je poročal o delu TOZD v mesecu aprilu. Na področju proizvodnje, odpreme, asortimenta in izrabe razpoložljivega časa je bil dosežen lep uspeh, mehanski zastoji, storilnost, poraba materialov in porabe električne energije pa so se gibali v okviru postavljenih ciljev.

V pocinkovalnici so rezultati zelo slabi, ker je obratovala samo na eno izmeno in je zato večja poraba električne energije, poraba cinka in izločanje trdega cinka. Pocinkovalnica bo začela obratovati na tri izmene, zato bodo kazalci boljši, večja bo proizvodnja pocinkanih žičnikov in bo možno kompletirati naročila za izvoz.

Predlagan in sprejet je bil družbeni plan za mesec junij, ki znaša 950 ton. Na razpolago je 23 delovnih dni in zato mora biti dnevna proizvodnja 41.304 kg. Družbeni plan predvideva 660 ton žebeljev za izvoz in 290 ton za domači trg. Ker so potrebe po izvozu zelo velike, je bil predlagan močno spremenjen plan. Za izvoz v ZDA bo namenjenih 780 ton, za ZRN 144 ton in za domači trg 26 ton ali 2,7 % od celotne proizvodnje.

Obracun za prvo tromesečje so obravnavale na skupnem sestanku

vse družbenopolitične organizacije TOZD Žebljarna in odbor za gospodarstvo. Poročilo in izvlečke iz zapisnika so obravnavale vse SDS in se strinjajo s sprejetimi sklepi.

Članom odbora za gospodarstvo so bili posredovani rezultati izvajanja stabilizacijskih ukrepov v mesecu aprilu in kumulativno januar-april. Iz rezultatov je razvidno, da TOZD Žebljarna dosega dobre rezultate, razen v pocinkovalnici zaradi slabe organizacije dela, slabega dela zaposlenega delavca in zaradi obratovanja na eno izmeno.

Odbor za gospodarstvo je potrdil predlog kadrovskega sektorja za zvišanje nagrad za prakso učencev in študentov, ki bodo opravljali prakso v železarni Jesenice.

Obravnavan in potrjen je bil predlog koriščenja sredstev za investicijsko vzdrževanje in amortizacijske zamenjave za leto 1980. V predlogu je zajeto le najnujnejše, ker je sredstev za nabavo novih strojev in vzdrževanje malo. Predvideva se, da bo v prihodnjem letu lažje, ker ima žebljarna v letošnjem letu že kalovdirane nove stroje.

Iz sredstev za amortizacijsko zamenjavo so potrdili nabavo sedmih elektromotorjev, treh tehnič do 5 kg, okovalni stroj, sedem silosov in dva reduktorja za čistilne bobne.

Sredstva za investicijsko vzdrževanje pa bodo koristili za popravila čistilnih bobnov, skladiščnih regalov, zamenjavo akumulatorskih baterij ter popravilo odvijalcev. Beljenje pisarn in sanitarij ter popravila silosov pa so črtali iz predloga. To bo prispevek TOZD Žebljarna letošnjemu varčevanju.

MO

11. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V sredo, 14. maja, je bila enajsta seja delavskega sveta TOZD Žebljarna, katero je sklical predsednik Miha Zemva.

Pred pričetkom seje so vsi prisotni počastili spomin tovariša TITA z enominutnim molkom.

Pri pregledu sklepov je bilo ugotovljeno, da so vsi sklepi prejšnje seje izvršeni, oz. se izvajajo.

Predsednik delavskega sveta je seznanil delegate, da so periodični obračun za prvo tromesečje obravnavale družbenopolitične organizacije, odbor za gospodarstvo in samoupravne delovne skupine ter dale svoje pripombe, na katere zahtevajo od pristojnih služb ustrezne pisne odgovore, pojasnila in ukrepanje v zvezi z zahtevami delavcev TOZD.

Poročila o izvajanju stabilizacijskih ukrepov se izdelujejo mesečno, o njih razpravlja odbor za gospodarstvo, razobešana so tudi na oglasnih deskah. Ugotovljeno je, da na sestankih SDS o tem ne razpravljajo. Zato so zadalžili vodje SDS, da redno razpravljajo o rezultatih izvajanja stabilizacijskih ukrepov, posebno še o tistih, ki so si jih zastavili za svoje cilje.

B.

Delavski svet je potrdil: — samoupravni sporazum o samoupravi ureditvi načina in pogojev za izvršitev medsebojnih pravic in obveznosti med TOZD Železarno in Kovinoservisom, ki se izloča iz delovne organizacije v predloženi obliki.

— Predlog komisije za razpis nabave osmih novih žebljarskih strojev iz ČSSR — Strojimport Praga.

— Družbeni dogovor o združevanju sredstev za financiranje mladinskega prostovoljnega dela v občini Jesenice za leto 1980, ki bo znašal 17,00 din na zaposlenega letno.

— Predlog odbora za gospodarstvo o koriščenju sredstev investicijskega vzdrževanja in amortizacijskih zamenjav za leto 1980.

Delavski svet je ugotovil, da so vse SDS v TOZD obravnavale predlog delitve sklada skupne porabe in ga potrdile v predloženi obliki.

MO

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo iz šestih temeljnih organizacij ter iz ene delovne skupnosti prejeli 28 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. Skupine so razpravljale predvsem o poslovnih rezultatih prvega tromesečja ter o stabilizacijskih ukrepih oziroma o ukrepih za odpravo izgube v Železarni, nekatere pa tudi o mesečnih proizvodnih rezultatih, disciplini in ožji delovni problematiki.

V TOZD PLAVŽ, odkoder smo prejeli šest zapisnikov, so skupine razpravljale o poslovanju v prvem četrtletju ter o ukrepih za izboljšanje dela in poslovanja v Železarni. SDS aglomeracija 1 meni, da je prav, da se o delu in poslovanju v Železarni razpravlja ter da se obratoma, ki ne dosegajo predvidene kvalitete in kvantitete proizvodnje, posveti posebna pozornost, oziroma se nad njihovim delom uvede nadzor. Glede discipline ugotavlja, da sicer ni kritična, da pa so opazne določene pomanjkljivosti in da je še dovolj neupravičene odsotnosti ter vprašljive bolezenske odsotnosti. SDS aglomeracija 2 meni, da družbeni plan TOZD Plavž ni bil izpolnjen zaradi neredne dobave rude, ki je bila razen tega še različne kvalitete ter zaradi oskrbe z manj kvalitetnim koksom, da pa bi kljub temu z vestnejšim delom ter z boljšimi tehnološkimi prijemami stanje vsaj malo izboljšali. Skupina soglašala tudi z vsemi ukrepi za izboljšanje stanja, dodaja pa, da bi se morale ZOZD SZ bolj angažirati pri dobavi surovin, ki so osnova za izpolnjevanje družbenega plana. SDS plavž 1 je v okviru razprave o poslovanju v I. četrtletju sicer ugotavljala, da se stanje popravlja. Kljub temu pa jo skrbi dobava surovin in vprašuje, kaj je storila direkcija ZOZD SZ za izboljšanje stanja pri nabavi surovin ter kdo bo odgovoren za prekinitev proizvodnje zaradi pomanjkanja surovin. V zvezi s stabilizacijskimi ukrepi ima pripombo glede ukinitev dodatka za popoldansko delo, ki naj bi bil stimulacija za tiste delavce, ki jih sicer za delo v popoldanskem urah primanjkuje. Opozarja tudi, da je treba poostriži delovno disciplino, ker se v zadnjem času spet pojavljajo neopravičeni izostanki z dela. SDS plavž 2 je obravnavala in podprla ukrepe za izboljšanje dela in poslovanja Železarne, ki jih je predlagal delavski svet Železarne. Te ukrepe podpira tudi SDS plavž 3, ki posebej poudarja tudi potrebo po izboljšanju kvalitete dela in discipline. Kot vzrok slabega dela TOZD SDS navaja slab kokos, pomanjkanje rude ter nasedline v pečeh. Isto ugotavlja tudi SDS plavž 4, ki pa hkrati poudarja, da se situacija v maju izboljšuje (kvaliteten kokos, boljši vložek ter čiste peči), opozarja pa tudi, da se v delovni skupini spet pojavljajo posamezniki, ki s svojo nedisciplino kvarijo delovno moralo skupine.

Zagotovilo za uspeh je samo v prizadevanjih, da bo vsakdo na svojem delovnem mestu ustvarjal boljše, racionalnejše in večje, je bilo poudarjeno na sestanku SDS jeklovirna 1 (TOZD LIVARNA), ko je bilo govora o poslovanju v I. četrtletju. SDS vprašuje, zakaj tolikšna izguba. Po njenem mnenju niso zanj krivi le delavci pri strojih, temveč predvsem vodstveni kader (zakaj toliko zgrešenih sarj; kako dela kontiliv; zakaj valjarne nimajo vložka; kakšne pogodbe imamo z domačimi partnerji, se vprašujejo delavci). Pod razno skupina vprašuje, kdo je dolžan dati odgovor glede benefikacije (v primerjavi s SM jeklarji) ter zahteva, da naj se pri sušenju ponovno za kontiliv opravi meritve ropota, češ, da je stanje nevzdržno.

SDS lužilnica (TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE) se je na sestanku seznanila s proizvodnjo v aprilu, poslovnim poročilom za prvo tromesečje, stabilizacijskimi ukrepi ter s predlogi za odpravo izgube v naši delovni organizaciji. Pripomb ni bilo, razen pod razno, ko se ponovno pritožuje zaradi vzdrževalnih del, zastarelosti lužilnih banj, žerjavovodske kabine na 10-tonskem žerjavu in sanitarij.

Iz TOZD ŽICARNA smo prejeli zapisnike osmih SDS. Skupine so (s posameznimi izjemami, ki so imele obširnejši dnevni red) obravnavale predvsem poslovanje v I. četrtletju ter uresničevanje stabilizacijskih ukrepov. SDS žičarna I-2 se je v zvezi s slednjimi posebej zavzela za bolj učinkovite prevzemne pogoje za TVZ iz žične valjarne in za izločitev nerentabilnega asortimana iz proizvodnje. Strinja se, da je nujno treba zmanjšati bolezensko odsotnost, saj je v TOZD kar za dva odstotka večja kot v Železarni, nujna pa je tudi doslednost pri izvajanju stabilizacijskega programa (še zlasti glede delovne in tehnološke discipline). Na sestanku SDS žičarna II-1 je bilo poudarjeno, da je vzrok za slabe rezultate v I. četrtletju pomanjkanje vložka, visoka bolniška odsotnost, porast neupravičenih izostankov ter slaba izkoriščenost delovnega časa. Skupina je razpravljala tudi o vzrokih in ukrepih za doseganje nekaterih nalog iz januarja sprejetega stabilizacijskega programa, pri katerih doslej niso dosegli zaželenega rezultata. V razpravi o sklepih izvršnega odbora sindikata in poslovnega odbora je bila izpostavljena zahteva po osebni odgovornosti za izpeljavo sklepov, »da le-ti ne bi razvodeneli kot mnogi doslej«. V zvezi z njimi skupina tudi pripominja, da so strokovni kadri preveč skoncentrirani v službah, oziroma da je v operativni premalo

strokovnega kadra, ki bi se lahko načrtno ukvarjal s tehnološkimi problemi, »ker je tekočih problemov vedno dovolj«. Skupina nadalje opozarja na premajhno pomoč temeljnim organizacijam s strani storitvenih TOZD ter na slabo sodelovanje med samimi temeljnimi organizacijami. Tudi v samem oddelku se soočajo z nekaterimi izrazito notranjimi problemi, kot je neresnost nekaterih delavcev na ključnih proizvodnih strojih, odsotnost z dela ter slab odnos do naprav in materiala. SDS žičarna II-2 v zvezi z izpolnjevanjem plana v maju omenja, da so se (predvsem na ESAB linijah) srečevali s težavami zaradi žerjavov. En žerjav do sestanka še vedno ni bil usposobljen za obratovanje. Ker v zadnjem času opazajo pojave neupravičenega izostajanja z dela, pitje alkohola na delovnem mestu in naraščanje bolniške odsotnosti (predvsem neopredeljenih obolenj), se je SDS zavzela za uvedbo nekaterih dokaj rigoroznih ukrepov. Tako predlaga, v želji, da se število teh pojavov čim bolj zmanjša, da naj komisija za ugotavljanje odškodninske odgovornosti začne delati s polno močjo. Pri vsakem neupravičenem izostanku naj bi sproti ocenili škodo zaradi izpadle proizvodnje: poostriži naj bi nadzor nad izmetom žice, do katerega prihaja zaradi malomarnega in površnega dela na stroju; poostriži bi morali nadzor nad kvaliteto žice; najstrožje bi morali ukrepati pri uživanju alkohola in pri prinašanju alkohola na delovno mesto (disciplinska komisija, izključitev iz TOZD, socialna služba); o vnaprejšnjem bolniškim bolnikih pa bi morali sproti poročati zdravniku v obratno ambulanto ali kontrolorju bolnikov. SDS žičarna II-3 na podlagi poročila o poslovanju v I. četrtletju ugotavlja, da je temeljna organizacija sicer delala z izgubo, da pa proizvodnja v oddelku žičarna II le ni bila tako slaba, saj so planirano proizvodnjo VAC žice dosegli s 107,17 %. Kot vzrok, da stabilizacijski program ni bil izpolnjen 100-odstotno, skupina navaja slabo oskrbo z vložkom, slabo kvaliteto dobavljenih žic in slabo delo nekaterih posameznikov, po drugi strani pa tudi premajhno sodelovanje med vodstvom in delavci. Tehnološko in delovno disciplino bi morali po mnenju skupine začeti uvajati pri vodstvenem in pisarniškem kadru in ne obratno. V zvezi z notranjo problematiko oddelka žičarna II pa SDS opozarja, da je žica na kolutih (VAC) kljub opozorilom vedno slabše žarjena, oziroma da ni bistvenih sprememb. Dalje, da delavke VAC sicer podpirajo akcijo o kupovanju starih kolutov, da pa je obenem treba čimprej urediti, kdó in kako bo te kolute čistili. SDS patentirnica 2 je na sestanku poudarila, da si morajo vsi — od priprave dela, vodje proizvodnje in izmenskih delovodij, pa vse do delavcev — začeti prizadevati, da bi bila tehnološka in delovna disciplina na najvišji ravni in da potem tudi uspehi ne bodo izostali. SDS patentirnica 3 v zvezi s poslovanjem poudarja, da naj se pospešeno proizvaja in forsira tiste proizvode, pri katerih bo največji finančni doprinos ter da naj se poskrbi za hitro vzdrževanje naprav, da do zastojev ne bi prihajalo prav zaradi vzdrževanja. SDS je sklenila, da se mora v patentirnici izboljšati tehnološka disciplina in povečati skrb za vzdrževanje strojnih naprav, posebno še pri navijanju žice na progi B (da bo žica brez odrgnin in zarez). Dogovorili so se tudi, da ne sme biti nesporazumov, če se bo pokazala potreba po prenehanju delavcev na druga delovna opravila. SDS pocinkovalnica 2 v zvezi z notranjo problematiko vprašuje, »zakaj dajemo dobre delavce v druge TOZD, ostanje pa nam problem«. SDS adjutanta žičarne v zapisniku navaja, da so ob pregledovanju proizvodnih in finančnih rezultatov v I. četrtletju ter za mesec aprila ugotovili, da niti proizvodnega niti finančnega plana niso v celoti izpolnili (TOZD ima preko milijon din izgube). Zaradi takšne situacije, tako je bilo povedano članom SDS na sestanku, bodo v proizvodnji potrebne določene preusmeritve (postopoma naj bi ukinjali proizvode manjše vrednosti, kot so, na primer, navadne žice, povečevali pa proizvodnjo VAC žice, EPP palic, ipd.), pa tudi delavce bo treba premeščati na taka delovna mesta, na katerih je moč doseči večji finančni učinek. Tudi ta skupina uvideva, da je pri delu potrebna večja delovna in tehnološka disciplina ter se hkrati zavzema za ostrejšo disciplinske ukrepe.

Tudi na sestankih SDS vzdrževanje HVŽ 1 in 2 ter vzdrževanje Javornik 1 in 2 (TOZD VZDRŽEVANJE) je osrednjo temo predstavljala razprava o poslovanju v I. četrtletju ter o ukrepih za izboljšanje položaja celotne delovne organizacije, ki jih skupine seveda podpirajo. SDS vzdrževanje HVŽ 1 in 2 sta poleg tega razpravljali tudi o sklepu št. 9 odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Hladna valjarne Jesenice. Ker se s sklepom nista strinjali, sta izoblikovali ustrezen odgovor in ga posredovali odboru za gospodarstvo v omenjeni temeljni organizaciji. SDS vzdrževanje Javornik 1 in 2 pa sta bili na sestanku seznanjeni tudi z informacijo o zmanjšanju proizvodnje v TOZD na področju Javornika. V zvezi z njo se je bilo treba odločiti: ali za zmanjšanje števila vzdrževalcev na področju Javornika, ali za to, da le ti prevzemajo dela tudi na Beli. Skupina se je odločila za drugo možnost, vendar pa bo tudi nekaj premestitev. Seznanili sta se tudi s predlogom za boljše urejanje zdravstvenega varstva, ki ga je članom SDS posredoval delegat skupnosti za zdravstvo. Skupini sta dobili odgovore na vsa vprašanja, ki sta jih postavili na prejšnjem sestanku (razen na vprašanje glede možnosti za regresiranje prevoza delavcev v mestnem prometu), na novo pa vprašujeta, zakaj v

kantinah ni mogoče kupiti cigaret, oziroma predlagata postavitev avtomatov za cigarete.

V TOZD TRANSPORT so SDS vodstvo TOZD, tehtalci, delavnica lokomotiv ter vozovna delavnica na sestankih, ki jih je organiziral sindikat, udeležili pa se jih je tudi vodja TOZD, obravnavale zaključke razširjene seje izvršnega odbora osnovnih organizacij sindikata železarne Jesenice. Od SDS vozovna delavnica smo prejeli tudi zapisnik s sestanka, na katerem je razpravljala o poslovanju v I. četrtletju.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE smo prejeli zapisnike SDS ERC (dva), priprava vzorcev ter kontrola kvalitete. Vse skupine so izčrpno spregovorile predvsem o poslovanju v I. četrtletju ter o ukrepih za izboljšanje stanja. SDS ERC poudarja, da je — poleg ukrepov na področju dobave polizdelkov in surovin — potrebno okrepiti predvsem osebno odgovornost za delovno in tehnološko disciplino. V zvezi z ukrepi, ki so jih pripravili SEO, poslovodni odbor in sindikat, je SDS sprejela tudi svoje interne stabilizacijske ukrepe, ki se nanašajo na varčevanje s papirjem (boljše izkoriščanje papirja pri programiranju tabel; upoštevanje načela: prava informacija na pravo mesto; izogibanje se kopiranju tabel za več uporabnikov), na varčevanje z osebnim sanitarnim materialom (brisače se razdeli med sodelavce in se dodatnih ne nahavlja), na boljše izkoriščanje delovnega časa (na testiranje programov se je treba pripraviti že za »mizo«, ne pa šele pri terminalu oziroma luknjaču; v roku od 26. do 31. maja je potrebno napraviti natančen plan konverzije programov in zasledovati poimensko realizacijo postavljenih ciljev; zagotoviti je treba večjo stalno prisotnost operatorjev — predvsem pri novem sistemu — na svojem delovnem mestu; operaterke morajo redno zajemati tudi KOL, pri čemer naj se ugotovi tudi njihova obdelava po vsebini) ter še nekatere druge ukrepe (malica vedno do devete ure; točna evidenca odsotnosti, javljanje dopustov vnaprej). V prvem zapisniku SDS je nadalje navedeno, da je prejela odgovor glede dodeljevanja stanovanjskih kreditov (57. člen pravilnika). Z njim se sicer strinja, hkrati pa še vedno meni, da je treba člen spremeniti. Delavskemu svetu in ostalim SDS zato predlaga, da naj bi se zavzelo za spremembo tega člena. Meni, da bi se prvi odstavek moral glasiti takole: »Upravičenci do stanovanjskega posojila, katerim v preteklih letih ni bilo dodeljeno posojilo do sprejete maksimalne višine, lahko v naslednjih letih uveljavijo pravico do dodelitve razlike stanovanjskega posojila do višine, ki je enaka odstotku nedodeljenega posojila v preteklih letih, računano na višino maksimalnega posojila v letu ponovne podelitve.« SDS v zvezi s tem prosi tudi za pojasnilo, koliko novih stanovanj bo Železarna predvidoma pridobila v naslednjem obdobju in koliko stanovanj bo vseljivo v letu 1980. Pod razno v drugem zapisniku skupina omenja, da delavka oddelka za zajemanje podatkov zasluži priznanje za trud in vzorno delo pri zajemanju podatkov za obdelave R3 in osebnih dohodkov, zavzela pa se je, na podlagi pripomb občinskega inšpektorja za požarno varnost, tudi za uveljavitev določenih ukrepov, ki naj bi prispevali k večjemu redu in čistosti v posameznih prostorih oddelka. Skupina je nadalje opozorila, da je le dobra informacija pogoj za dobro odločanje ter predlagala, da naj bi v Železarni se bolj zavzelo pristopiti k realizaciji informacijskih sistemov. Poslovodni odbor naj bi spodbudil akcijo, ki naj bi to delo pospešila in ki bi prispevala k čimprejšnji uvedbi procesnega računalnika v TOZD Jeklarne, pa tudi k večji zavzetosti za vpeljava računalnika TOZD v Valjarno blumingštel. SDS priprava vzorcev v zapisniku med drugim navaja, da se zaveda resnosti položaja, v katerem se nahaja Železarna in zaradi katerega bo treba do konca leta napeti vse sile in postaviti ostre ukrepe za dvig proizvodnje in za pokritje sedanje izgube do konca leta. Članom SDS je bilo na sestanku rečeno, da bo prihajalo tudi do razporejanja posameznih delavcev v okviru priprave vzorcev in polproizvodov, »kajti le na ta način in ob zmanjšanju bolezenske odsotnosti se da zagotoviti čimbolj enakomerna zaposlenost delavcev ter zmanjšati število nadur na minimum.« Da bi izboljšala sodelovanje med vzorkovalci in analitičnimi laboratoriji jeklarne, pa je SDS sklenila, da se skliče skupni sestanek, na katerem se bodo pogovorili o nekaterih neresenih vprašanjih. Tudi SDS kontrola kvalitete meni, da je, glede na neugodno gospodarsko in finančno situacijo, potrebno uvesti odločne ukrepe za zmanjšanje porabe surovin, energije in potrošnega materiala in da mora k tem splošnim stabilizacijskim prizadevanjem tudi SDS kontrola kvalitete prispevati svoj delež (na primer na področju izplenov). Skupina nadalje poudarja, da bi morale temeljne organizacije upoštevati opozorila na nekatera odstopanja, ki se pojavljajo v proizvodnji. V zvezi s tem omenja, da bi morali za vlivanje dinamov jekla uporabljati dobre kokile, očiščene in ohlajene, toda takšne niso. Dalje: temperatura navijanja TVT pri valjanju je previsoka; na TVT pada šamot, ki se uvalja; luženje žice in trakov v hladni valjarni Jesenice ni opravljeno kvalitetno. Opozorila delavcev kontrole kvalitete v temeljnih organizacijah pretežno ne upoštevajo, kar povzroča seveda slabšo kvaliteto izdelkov in slabši izplen. »Če želimo izboljšati poslovanje, potem bi morali takšna odstopanja odpraviti, opozarja SDS kontrola kvalitete. Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

TOZD Remontne delavnice

11. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V ponedeljek, 19. maja, je predsednik delavskega sveta TOZD Remontne delavnice Alojz Beguš sklical 11. sejo. Obravnavali so trinajst točk dnevnega reda.

1. Obravnavali in sprejeli so poslovno poročilo za prvo tromesečje. TOZD Remontne delavnice je dosegla načrtovani poslovni rezultat, v znatni meri tudi zaradi izvajanja programa varčevalnih ukrepov.

DS posebej poziva delavce, da z odgovornim delom omogočijo proizvodnim TOZD izpolnjevanje proizvodnih planov.

2. Delavski svet je sprejel ukrepe za izboljšanje poslovne uspešnosti Železarne v drugem tromesečju. DS zadoljuje vodstvo TOZD, da do konca meseca konkretizira naloge za vsa področja dela temeljne organizacije in jih posreduje v izvajanje samoupravnim delovnim skupinam.

3. Sprejeli in podprli so vse akcije v zvezi s stabilizacijskim programom, vključno z novim programom poslovnega odbora. Vodja TOZD je dolžan posredovati informacijo o težki situaciji v Železarni vsem samoupravnim delovnim skupinam.

4. Obravnavali so predlog načrta investicij za leto 1980 in ga potrdili s pripombo, da je investicija v ureditev instalcijske delavnice na Jesenicah napačno uvrščena med nove investicije, saj so bila sredstva v višini 1,8 milijonov din samoupravno odobrena že leta 1978 in je delo že začeto. Naročili so službam, da

napako popravijo. S to investicijo se neposredno in posredno urejajo delovni in sanitarni pogoji za okrog 100 delavcev.

5. Ugotovili so, da so delavci v javni razpravi po delovnih skupinah sprejeli predloženi predlog oblikovanja in delitve sklada skupne porabe za leto 1979.

Dodatno je delavski svet obravnaval predlog poslovnega odbora o stabilizacijskih ukrepih na področju skupne porabe in odločil, da se sredstva skupne porabe za naložbe v širši družbeni standard omejijo in znižajo za 2.000.000 din.

6. Obravnavali in sprejeli so predlog nove višine nagrad za prakso učencev in študentov, ki bodo opravljali prakso v Železarni Jesenice:

Letnik	Sred. šola	Višja, visoka šola
1. letnik	1.600,00	2.080,00
2. letnik	1.760,00	2.240,00
3. letnik	1.910,00	2.400,00
4. letnik	2.080,00	2.560,00
Absolventi		2.560,00

7. Sprejeli so družbeni dogovor o združevanju sredstev za financiranje mladinskega prostovoljnega dela v občini Jesenice.

8. Obravnavali in sprejeli so samoupravni sporazum o sporazumni ureditvi načina in pogojev za izvršitev medsebojnih pravic in obveznosti med temeljnimi organizacijami Železarne in Kovinoservisom, ki se izloča iz delovne organizacije.

9. Potrdili so nekatere spremembe normativ v ERD — DES.

10. Sklenili so, da se popravi napaka v 66. členu pravilnika o osnovah in merilih za delitve osebnih dohodkov in dela sklada skupne porabe TOZD Remontne delavnice, ki se pravilno glasi:

Odbor za gospodarstvo na predlog vodje TOZD lahko dovoli zbiranje in vnovčenje odpadnih surovin, če ugotovi, da zbiranje ne ovira redne-

ga delovnega postopka, da je smotno in da vpliva na znižanje stroškov. Višina stimulacije je odvisna od vložene dela pri zbiranju, vendar v nobenem primeru ne more presegati, v neto znesku več, kot znaša 20 % vrednosti, ki jo za prejšnjo surovino prizna prevzemnik. Delavci, ki sodelujejo pri zbiranju, lahko preko sklada samoupravne delovne skupine ali sindikalne organizacije odločijo, da se stimulacija za zbiranje razdeli kot osebni dohodek ali prenese kot skupna sredstva na sindikalno ali mladinsko organizacijo. Obratun, prenos oziroma izplačilo se izvaja preko pristojne službe na osnovi predložene dokumentacije.

11. Na znanje so vzeli pisno opozorilo upravne javne varnosti zaradi

pomanjkljivega in površnega ali malomarnega opravljanja dela. V zvezi s tem so naročili:

— da se s pismom seznanijo vse delovne skupine,

— da se z največjo odgovornostjo opravi tudi drobne stvari,

— da se za pomembnejše naloge določi pristojnosti in odgovornosti za delo,

— povečati usposabljanje delavcev za zagon in delo z napravami in s tem izboljšati okvare in škodo, do katere prihaja zaradi neznanja.

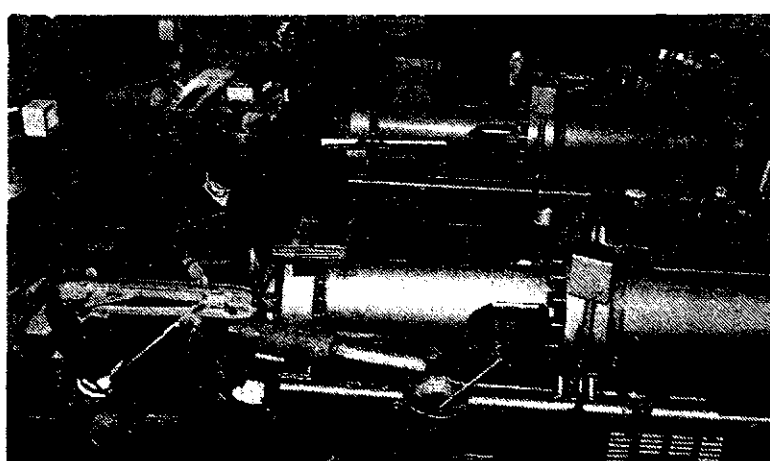
12. Na znanje so vzeli odločitev drugostopenjskega sodišča združenega dela o delitvi odgovornosti in krivde za nesrečo in poškodbo Vojka Kepica ter o določeni odškodnini.

Delegati so menili, da so v razlagi sodišča za takšno odločitev raznovrstni napor v železarni Jesenice za organizacijo varnega dela. Zavestno kršenje varnostnih določil v nobenem primeru ni v interesu združenega dela in posameznika v njem. Najmanj, kar lahko pričakujemo je, da se bo malomarnost pri upoštevanju zakonskih in internih varnostnih določil še povečala in s tem tudi posledice, ki so izražene kot poškodbe delavcev in izgubljene delovne dneve zaradi njih.

13. Delegatsko vprašanje: Delegat SDS HIP je vprašal, do kdaj bo urejeno plačilo odpadnih surovin (olj)?

Odgovor preskrbi do naslednje seje vodja TOZD.

ZK

V električnem obratu (Foto I. Kučina)

PLAN ZARADI PLANA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tako bodo v črni metalurgiji, kot ocenjujejo, zgradili le polovico tistih zmogljivosti, ki jih predvideva srednjeročni plan razvoja za obdobje od leta 1976 do 1980. Nekaj konkretnih podatkov: za proizvodnjo koksa bodo zgradili 55 odstotkov planiranih zmogljivosti, tolikšno raven bodo dosegli tudi topilniške zmogljivosti. Zmogljivosti SM peči, F peči, LD konvertorjev bodo še manjše — plan bodo uresničili le s 45 odstotki. Plan bodo presegli edino pri graditvi elektropeči, in sicer za 30 odstotkov.

Posledica vsega tega je, da je izpadla proizvodnja približno 3 milijonov ton jeklenih izdelkov. Po podatkih splošnega združenja črne metalurgije se je delež uvožene kovine v toni jeklenih izdelkov povečal od 62 dolarjev, kolikor je znašal leta 1976, lani na približno 87 dolarjev, zahtevki za leto 1980 pa presegajo 150 dolarjev. Če bi zgradili vse dogovorjene zmogljivosti primarnih faz, bi se izdatki za uvoz znižali na 25 dolarjev pri toni jeklenih izdelkov.

Podobno je tudi pri barvisti metalurgiji. Predvidevali so, na primer, da bo proizvodnja boksa od leta 1976 do leta 1980 naraščala po stopnji 11,2 odstotka, dosegli pa bodo komaj stopnjo 8,7 odstotka. Proizvodnja gline bi morala rasti po stopnji 40,9 odstotka, dosežena pa bo stopnja 37,6 odstotka. Proizvodnja aluminija bi morala naraščati po stopnji 10,8 odstotka, zviševala pa se je po stopnji 3,1 odstotka. Proizvodnja svinca je domala stagnirala, saj znaša stopnja dosežene rasti samo 0,7 odstotka, morala pa bi biti 13,7 odstotka. Podobno je tudi s cinkom: predvidevali so, da bo proizvodnja naraščala po 11,5 odstotka, dosegli pa so stopnjo 1,7 odstotka.

Srednjeročni plan je predvideval, da bodo vložili v barvasto metalurgijo 24,4 milijard dinarjev (po cenah iz leta 1975), a že zdaj je znano, da bodo vanjo vložili 21,4 milijarde (toda po tekočih cenah!). Posledice: zaradi nadaljnega poglobljanja ne skladja med baznim delom barvaste metalurgije in predelavo in spritju hitrejšega razvoja drugih panog, ki so porabnice izdelkov barvaste metalurgije, se je naša država spreminila iz pretežnega izvoznika v pomembnega uvoznika. Kljub takšnim gibanjem pa barvasta metalurgija še vedno dosega nad 30 odstotkov pozitivnega deviznega učinka — za

toliko je vrednost izvoza višja od vrednosti uvoza. Vendar bi bil po mnenju strokovnjakov pozitivni učinek v tej panogi neprimerno večji, če bi uresničili planska razvoja predvidevanja — kljub temu, da barvasta metalurgija zadnja leta uporablja rudo z nižjim odstotkom kovine kot v prejšnjih letih. Pri nas sicer imamo nahajališča bogatejše rude, vendar ni bilo denarja, da bi odprli rudnike na teh območjih.

Proizvodnja in predelava kovin ima med surovinskimi dejavnostmi in v vsej državi pomembno mesto, saj preskrbuje druge gospodarske panoge s surovinami in reprodukcijskim materialom, hkrati pa skoraj v celoti oskrbuje domači trg z izdelki za široko potrošnjo — steklom, porcelanom in keramiko. Pomembne gospodarske panoge, denimo črna metalurgija, gradbeništvo in še nekatere, so z industrijo nekovin skoraj enotna proizvodna tehnična celota. Kljub temu pa se ve, da v nekovinsko industrijo ne bo vloženi niti 50 odstotkov tistega denarja, ki je bil planiran za naložbe v letih od 1976—1980. Sicer pa naj navedemo podatke o doseženi proizvodnji in planu: predvideno je bilo, da bo letos proizvodnja kremenovega peska bi morali nakopati 800 tisoč, pa ga bodo le 293 tisoč ton. Surove nepregorne gline bi morali pridobiti 580 tisoč ton, vendar bo njena proizvodnja manjša kot 400 tisoč ton. Podobno je z barbitom, živcem sintermagnezitom, bazičnimi nepregornimi snovmi in šamotnim nepregornim materialom.

Posledica tega je, da se je izvoz surovin iz te panoge v tem času zmanjšal za 26 odstotkov, medtem ko se je vrednost uvoza v istem razdobju povečala za 84 odstotkov.

Planirane graditve novih zmogljivosti, torej niti planirane proizvodnje, ne bodo dosegli tudi v bazni kemiji. V tem srednjeročnem planu

bodo vložili v bazno kemijo 45 milijard din (po tekočih cenah), to pa niti 50 odstotkov predvidevanj. Že zdaj je znano, da plana ne bodo dosegli v proizvodnji alkalij, dušičnih gnojil, fosfornih gnojil, kemijskih vlaken, sintetičnega kavčuka, farmacevtskih surovin. Zato smo imeli lani takole razmerje: na vsak dinar izvoza je prišlo 2,5 dinarja uvoza. Kako se da razložiti takšno stanje? Predvsem z neurejenim financiranjem razvoja. Ker reproduktivna in akumulativna sposobnost gospodarstva ni nič večja, je gospodarstvo samo imelo premalo sredstev, medtem pa so zamudili sprejetjem spodbujevalnih ukrepov federacije, republik, pokrajin in občin. To velja za vso bazno industrijo.

Ker je bilo sredstev premalo, so graditev zmogljivosti spodbudili s kratkoročnimi posojili, to pa je spet pripeljalo do prezadolženosti, nelikvidnosti in izgub v tej gospodarski panogi.

Letos bi morali sprejeti nov srednjeročni plan za razdobje od leta 1981 do 1985. Planirali bodo tudi razvoj bazne industrije, predvsem črne in barvaste metalurgije, nekovinske industrije in bazne kemije. Sedanji plan je bil očitno narejen zaradi plana, da bi lahko »zarisali« številke, bil je pravzaprav seznam želja.

Novi plan ne bi smel biti takšen, sezname novih želja bi morali pisati tisti, katerih proizvodnja je odvisna od teh gospodarskih panog. Menda jim ne bodo spet dovolili graditi predelovalnih zmogljivosti, ne da bi vedeli, kje in ob kakšnih pogojih bodo kupovali surovine in reprodukcijski material. Namesto da načrtujemo nekakšno sredstvo za spodbujanje ali (bognedaj) sklade, bi morali izenačiti pogoje gospodarjenja bazne industrije in predelave. Dolej pa je bilo tako: cene izdelkov bazne industrije je določala država, cene predelanih izdelkov pa trg. Poleg tega bazna industrija ni smela niti izvažati brez dovoljenja.

Ščepan Rabrenović
(Gospodarski vestnik, 29. maja)

Trenutek odmora za sodelavce na plavžu (Foto I. Kučina)

REŠEVANJE INTERNIH REKLAMACIJ ZA POLPROIZVODE IN PROIZVODE, STORITVE IN REZERVNE DELE

Odbor za splošne zadeve pri delavskem svetu Železarne je 28. maja obravnaval in sprejel navodilo o vodenju postopka pri reševanju internih reklamacij za polproizvode, proizvode, storitve in izdelavo rezervnih delov. Navodilo predpisuje postopek za reklamiranje, določitev škode in za njeno povrnitev v primeru dobave (izdelave) neustreznih kakovosti ter količin materialov (polizdelkov, izdelkov), oziroma v primeru, če so bile storitve nepravilno opravljene in da so bili rezervni deli nepravilno narejeni.

Pravilno opravljanje reklamacijskega postopka bo tako s sankcijsko močjo prispevalo k boljši kakovosti našega dela in to v proizvodnji, pri storitvah in prav tako v delovnih skupnostih. Reklamacijski postopek se bo namreč začel takoj, ko se bo ugotovilo, da kakšen polizdelek ali končni izdelek ni bil narejen v zahtevani kakovosti ali v dogovorjeni količini, oziroma da storitev ni bila opravljena tako, kot je treba.

Reklamacijski postopek bodo vodili le za to ustrezno usposobljeni strokovni delavci. Za to jih bodo pooblastili vodje TOZD oziroma delovnih skupnosti. Višino škode reklamiranih materialov ali storitev bo reklamantu sporočil računovodja TOZD oz. delovne skupnosti, ki je reklamacijski postopek pričela. Osnova za podatke v postopku bodo dokumenti, ki so že sedaj v rabi in pri tem ne bo nobenega dodatnega dela ali obremenitve. Vsekakor pa bo treba sestaviti reklamacijski zapisnik in vanj navesti vse ugotovitve komisije, ki jo imenujeta vodja TOZD, ki material prevzema in vodja TOZD povzročiteljice reklamacije. To komisijo bodo praviloma sestavljali: vodja proizvodnje, dispečer vložka, referent TPD, sodelavec kontrole kvalitete in predstavnik TOZD povzročiteljice. Reklamacijski zapisnik bodo sestavili v najmanj petih izvodih. Original bo ostal sestavljalcu, prvo kopijo bo prejel TOZD, ki je odgovoren za neustreznost kvaliteto ali drugo pomanjkljivost, tretji izvod bo dobil delavec kontrole kvalitete OTK, naslednja izvida pa bosta prejela računovodstvo TOZD, kjer je bilo blago reklamirano in računovodstvo TOZD, kjer je škoda nastala. Finančno računovodski sektor bo o višini škode obvestil TOZD povzročiteljico in opravi ustrezne knjižbe na podlagi navedb v zapisniku o prevzemu materiala in reklamacijskega zapisnika.

Vzroke za nastalo škodo se bo z odgovornimi obravnavalo po določilih samoupravnega sporazuma za materialno in disciplinsko odgovornost in po določilih za odškodninsko odgovornost po pravilniku o delovnih razmerjih. Če planirana kvaliteta ne bo dosežena, se bo temu ustrezno znižala tudi premija za uspešnost (kakovost dela).

Če bo za nastalo škodo odgovornih več TOZD, bo krivdni delež določila kvalitetsna konferenca. V spornih primerih bo arbitar odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne. Za nastalo škodo bo lahko veljala tudi neizdobavljena količina vložka, ki je programirana po planu.

Ostružki za jeklarno (Foto S. Kolaj)

DELEGAT IMA BESEDO

Z IVANOM SUŠNIKOM, vodjem delovne skupine, smo se pogovarjali v delovodski kabini v adjustu TOZD Žičarna. Odkar so zgradili hladno valjarno — žičarno, v njej združuje delo, to je skoraj trideset let. Kot delovodja je začel že v starih obratih, ki so bili takrat približno tam, kjer danes obratujejo elektropeči.

Nekoga od delegatov smo že vprašali, ali je prav, da funkcijo vodja samoupravne delovne skupine opravlja neposredni vodja dela.

Mislím, da je prav. Poleg tega, da si laže vzame čas za pripravo gradiva, je tudi običajno bolj razgledan, razpolaga z različnimi podatki in je neposredno povezan z vodstvom TOZD.

Ivan Sušnik

Kdaj imate sestanke samoupravne delovne skupine in o čem se pogovarjate?

Enkrat mesečno pripravim vodstvo temeljne organizacije tekoče poslovno poročilo. V njem je pravzaprav vse, kar naj bi delavec vedel o svoji temeljni organizaciji. Temu poročilu dodam še tekoče zadeve našega oddelka, to je adjustaže. Vse od prostorskih problemov, discipline, kadrovskih sprememb in podobno. Obravnavamo seveda tudi vse gradivo, priporočeno od centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje. Sedemindeset nas je v delovni skupini, vendar jih nekaj dela v popoldanski izmeni, ti se priključijo drugi delovni skupini, kadar je sestanek. Zberemo se ob koncu dneva ob enih, četrč čez eno, odvisno od obsežnosti gradiva.

Kaj mislite o množici samoupravnega gradiva? Ali so vsi delavci seznanjeni z njim, ali vsaj najpomembnejšim?

Seveda bi morali biti, vendar je vsega preveč in delavec ni zmožen vsega dojeti, tudi nima časa, da bi se v to poglobljal. Prav bi bilo, da bi vsak dobro poznal zakonodajo s področja delovnih razmerij, zasledoval poslovno politiko Železarne in pose-

bej svoje temeljne organizacije. Raznih sporazumov, ki so običajno natisnjeni v našem glasilu, pa večina niti ne prebere, kaj šele, da bi razmišljali o pripombah.

Kot ste povedali, ste vodja skupine dela že trideset let. Ali se počutite kot priganec ostalih ali le njihov sodelavec, ki opravlja pač svoje, drugačno delo.

Prej drugo. Delavce že tako priganja delovni proces in individualna norma. Svoje delo opravljajo, kot ga pač opravljam tudi jaz: koordinacije, nadzor, priprava dela, jemanje vzorcev... S sodelavci se dobro razumem. So primeri nediscipline, zamujanja in podobno. V takih primerih je treba postopati človeško, zlepa, včasih raje malo mimo predpisov. S silo se ne da ničesar odpraviti, naletiš na odpor.

Kako je delovna skupina seznanjena z delovanjem samoupravnih organov?

Delegati v skupščini SIS in občine nas obvestijo o vseh važnejših sklepih. Dobro je, da delavci vedo o tem, kar jih neposredno interesira, na primer, participacije za zdravstvene storitve, pa osnova za pridobitev pravice do pokojnine itd. Redno nam poroča tudi delegat v izvršnem odboru osnovne organizacije sindikata.

Problemi v oddelku?

Omenil bi veliko utesnjenost. Ko smo pred leti v tem prostoru začeli, smo odpremlili 60 ton dnevno, danes jih 300. Skrbí me varnost delavcev. Do zdaj je šlo brez nezdod, toda bojím se, da bo v transportu kdaj le do česa prišlo. Materiala ne manjka, vendar kvaliteta zelo niha. Celó iz iste šarže vzorci pri mehanskih preizkusih nimajo enakih trdnosti. Razumljivo je, da so potem težave zaradi reklamacij kupcev.

Od daleč ste doma, iz Savice v bohinjskem kotu. Vožnja vam vzame več kot dve uri dnevno. Kako to prenašate?

Privadil sem se. V zavest mi je prišlo, da to spada k delavniku in s tem nimam nobenih težav. K sreči delam samo dopoldne. Pred leti sem imel možnost, da bi se preselil na Jesenice, pa je nisem izkoristil. Raje sem, kot se temu reče, na svojem.

Ivan je vseskozi aktiven družbenopolitični delavec. Član zveze komunistov je prav od temene dobe informbiroja, torej od leta 1948. V sindikatu je deloval od vsega začetka, ob zaključku zadnjega mandata je »izpregel«. Delegat je v odboru za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne, svoj kraj pa zastopa v svetu delegacij krajevnih skupnosti pri občinski skupščini Radovljica.

Železarski globus

ŠVEDSKA

Švedski železarski strokovnjaki so pred kratkim razvili tri različne postopke za izdelavo grodlja. Prvi je Elred postopek, ki sta ga razvili podjetji ASEA in Stora Kopparberg v sodelovanju z zahodnonemskim podjetjem Lurgi. Postopek se odvija v vseh stopnjah in uporablja kot reductent premog in koncentrat železove rude. V prvi stopnji nastane redukcija in v drugi taljenje, medtem ko vroče dimne pline lahko uporabijo za pridobivanje vodne pare. Drugi postopek je imenovan Inred in ga je razvilo podjetje Boliden AB. Njegova osnovna značilnost je, da uporablja kot surovino za direktno redukcijo pirinčne ogorke, ki nastanejo pri pridobivanju žveplene kisline in vsebujejo poleg okoli 65 % železa tudi precej žvepla. Tretji postopek, ki ga je razvilo SKF Steel, kombinira predredukcijo v lebečnem stanju s končno redukcijo in taljenjem. To omogoča zelo vroč plamen plazme, ki nastane s pihanjem mešanice ogljikovega oksida in vodika skozi električni obločni lok. Predreduciran koncentrat železove rude in premogov prah ali mazut pihajo skozi vročo plazmo in pri tem nastane raztaljen grodlj: visoko temperaturo nastalih plinov izkoristijo za predredukcijo.

BRAZILIJA

Plavžarski strokovnjaki brazilske železarske družbe Cosipa proučujejo možnost delne nadomestitve vpihanega dragega mazuta v talilniške plavžev z alkoholom. Računajo, da bi bila ta nadomestitev možna v območju med 5 in 15 %. Ker v Braziliji pridobivajo velike količine alkohola, bi pomenil uspešen zaključek teh raziskav tudi precejšen prihranek mazuta in s tem tudi uvoza nafte.

NAČIN IZVAJANJA VARČEVALNIH UKREPOV NA PODROČJU ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

(Nadaljevanje s 1. strani)

razlikuje od veljavnega sklepa, zato ga tu ne navajamo.

Dodane pa so še oblike zdravstvenega varstva, ki jih uporabniki plačajo v celoti sami. Te oblike so:

- vsak neopravičen obisk zdravnika na domu, ki je opravljen na zahtevo uporabnika ali njegovih svojcev,
- za vsak pregled pri zdravniku - specialistu brez napotnice zdravnika, če je ta predpisana,
- vsak prevoz z reševalnim vozilom ali posebnim prevoznim sredstvom, ki je opravljen na zahtevo uporabnika, pa ga zdravnik ne odobri,
- očala in kontaktna stekla za osebe, ki se po dopolnjenem 15. letu starosti ne šolajo ali redno ne študirajo oziroma po 26. letu starosti, če jim ni nujno potrebno za opravljanje poklica.

- lasuljo zaradi močnejše izražene trajne plešavosti, ki ni traumatizirana,

- zdravljenje akutnega opoja z alkoholom zaradi stremženja,

- neobvezna čepjenja,
- kozmetične operacije, ki niso v zvezi s predhodno boleznijo ali poškodbo.

Pri izvajanju sklepa o ustaljitvenih, varčevalnih in omejitvenih ukrepih na področju zdravstvenega varstva pa je prišlo do nejasnosti in različnih razlag, zato je strokovna služba regionalne zdravstvene skupnosti pripravila za zdravstvene organizacije združenega dela posebna navodila za izvajanje tega sklepa. Ta navodila v celoti objavljamo zato, da bi se z njimi seznanili tudi uporabniki zdravstvenih storitev.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje
Nada DEJAK

NAVODILA ZA IZVAJANJE SKLEPA O USTALITVENIH, VARČEVALNIH IN OMEJITVENIH UKREPIH NA PODROČJU ZDRAVSTVENEGA VARSTVA V REGIONALNI ZDRAVSTVENI SKUPNOSTI KRANJ

I. Uveljavljanje pravic iz neposrednega zdravstvenega varstva izven regije (bolnišnično in specialistično zdravljenje)

1. Kadar uporabniki uveljavljajo pravice iz zdravstvenega varstva na svojo željo ali zahtevo izven regijskega območja in gre za takšne vrste storitev oz. zdravljenja, ki jih je možno opraviti v regiji, se na napotnici uporabnik s podpisom izjave zaveže, da bo poleg redne participacije plačal tudi naslednji odstotek nastalih stroškov:

- 10 % nastalih stroškov bolnišničnega
- 25 % nastalih stroškov specialističnega zdravljenja

Znesek nastalih stroškov, katere je dolžan plačati uporabnik, se izračuna od zneska po odšteti participaciji.

Obveznost plačila nastalih stroškov velja tudi za uporabnike, ki so sicer oproščeni plačila participacije (otroci, porodnice, socialno ogrožene kategorije občanov, borci ipd.). Plačilo stroškov zdravljenja ne velja za borce, kadar se zdravijo v Vojni bolnici v Ljubljani.

Ko v zdravstveno skupnost dosepejo računi za opravljene storitve, strokovna služba regijske zdravstvene skupnosti (RZS) Kranj za vsakega uporabnika ugotovi del nastalih stroškov, katere je dolžan uporabnik plačati ter za vsakega odpre »pislo«. Uporabnika se pisno obvesti o obveznosti določenega dela nastalih stroškov z rokom plačila 15 dni od dneva prejema obvestila. Če uporabnik ne plača zahtevanega zneska, oz. se ne zgleda v strokovni službi RZS Kranj, izstavi služba pisni opomin. Če uporabnik tudi na pisni opomin ne plača v naslednjih 15 dneh zahtevanega zneska, prevzame nadaljnjo izterjavo regresna služba.

2. Obveznost plačila za nastale stroške bolnišničnega ali specialističnega zdravljenja izven regije velja tudi za uporabnike, ki uveljavljajo zdravstveno varstvo z napotnico, katere ni izstavljen pristojni ali izbrani zdravnik oz. pooblaščen zdravnik z območja zdravstvene skupnosti, razen v primerih, ko gre za nujne medicinske pomoči oz. v primerih stalnega bivališča uporabnika izven regije. Take primere je treba v roku, ki je določen za plačilo nastalih stroškov, dokazati s pisnimi dokazili.

V primerih ko so bile izdane napotnice za zdravljenje izven regije v osnovnem zdravstvu izven regije, pa ni šlo za nujne medicinske pomoči, se presoja obveznost do plačila stroškov le s stališča bivališča uporabnika.

3. Če ni razvidno, kdo iz osnovnega zdravstva je poslal uporabnika na bolnišnično ali specialistično zdravljenje izven regije, začne strokovna služba RZS na podlagi napotnic s proizvodbenim postopkom v najbližjem zdravstvenem domu uporabnika ali pri pooblaščenem zdravniku z namenom, da ugotovi, kdo je izdal prvo napotnico za zdravljenje izven regije. Zdravstveni domovi in obratne ambulate so dolžne strokovni službi posredovati vse zahtevane podatke oz. informacije, in sicer najkasneje v roku 14 dni po dani zahtevi strokovne službe RZS Kranj.

Pri uveljavljanju pravic iz osnovnega zdravstvenega varstva regije ter pri izdaji zdravil je uporabnik dolžan plačati razliko v stroških, ki jih izračuna strokovna služba tako.

da upošteva cene in participacije v območju zdravstvene skupnosti uporabnikovega bivališča oz. njegove zaposlitve. Obveznost plačila nastalih stroškov velja le v primeru, ko je iz dokumentacije o zaračunanih stroških razvidno, da je uporabnik namenoma izbral zdravstveno službo oz. lekarno izven regije, ne da bi bil do tega upravičen glede na kraj bivališča oz. iskanja nujne zdravniške pomoči.

Pri predhodni odobritvi pravice do uveljavljanja zobozdravstvenega varstva izven regije je uporabnik dolžan podpisati izjavo, da bo plačal nastalo razliko med dejansko plačano in predpisano participacijo (50 %).

II. Zdraviliško zdravljenje

Pri nemedicinskem delu oskrbe v bolnišnicah, specialnih zavodih, inštitutih in naravnih zdraviliških je sprememba v tem, da plača uporabnik prispevek za vsak oskrbeni dan, vendar največ za 30 dni oz. brez časovne omejitve, če uporabnik ne preživlja nobenega družinskega člana. Ugotovitev stanja, ali uporabnik preživlja družinske člane, se izvaja na osnovi dane izjave uporabnika; v dvomljivih primerih preverja resničnost navedb strokovna služba RZS Kranj.

III. Uveljavljanje pravic do denarnih nadomestil

Pravica do nadomestila med negovanjem obolelega otroka do starosti 7 let gre največ za 15 dni v posameznem primeru, v drugih primerih nege članov ožje družine (otroci stari nad 7 let in zakonci) pa največ sedem dni.

Nego do 15 oz. do sedem dni priznava torej pristojni zdravnik s tem, da uporabnik predhodno s pisno izjavo potrdi, da nege ni mogoče organizirati drugače (sprememba delovnega časa, svojci ipd.) - Izjem o podaljšanju nege ni.

Odobritev nega nad sedem oz. 15 dni gre v breme zdravstvene organizacije, katere zdravnik je nego odobril mimo predpisov.

IV. Neposredni prispevki uporabnikov k stroškom zdravstvenega varstva (participacija)

Obrazložitev k posamezni vrsti prispevka po listi prispevkov uporabnikov k stroškom zdravstvenega varstva:

1. in 2. Za prvi kurativni pregled v splošnih in obratnih ambulantah,

dispanzerjih v zvezi s posameznim primerom zdravljenja:

- za dispanzer štejemo: otroški dispanzer, šolski dispanzer, dispanzer za žene, dispanzer za pljučne bolezni in tbc, dispanzer za mentalno zdravje (razen nevrologa in psihiatra, ki štejeta med specialiste!);
- prvi pregled je tisti pregled, ki ga opravi zdravnik pri pacientu, ki je zaradi bolezni prišel prvič k njemu, pa tudi tisti pregled zaradi iste bolezni, ki je sledil prvemu po več kot 30 dneh, pacient pa ni bil na to daljše časovno obdobje naročen. Če je naročen na kontrolni pregled na določen datum, je to ponovni pregled;
- enako kot velja za pobiranje participacije, velja tudi za evidentiranje oz. zaračunavanje plačniku;
- koledarsko leto ne vpliva na odločitev, ali gre za prvi ali ponovni pregled;
- pojem »prvi pregled« je povsem drugo kot statistični pojem »prvi obisk«, za katerega velja ista določila kot doslej;
- če je bil pacient predhodno zaradi iste bolezni pregledan pri drugem splošnem zdravniku v urgentni ambulanti, v dežurni ambulanti ali drugje ter je plačal participacijo in je z obvestilom zdravniku naročen na kontrolni pregled pri svojem zdravniku, gre za ponovni pregled in ne plača participacije;
- dejstvo, da je bil pacient hospitaliziran, ne spreminja kriterija za določanje prvega ali ponovnega pregleda.

3. Za vsak RTG posnetek, tudi zob (največ šest posnetkov pri snemanju)

- odloča torej število posnetkov, ne glede na njihovo velikost in ne glede na to, ali so na eni sliki ali na več slikah.

4. Za vsak prvi pregled pri zdravniku - specialistu tudi rentgenologu z napotnico zdravnika ali brez nje, če ta ni predpisana:

- »prvi pregled« ima isto definicijo kot prvi pregled v splošnih ambulantah;
- kadar je pacient napoten k več specialistom zaradi iste bolezni, plača participacijo le pri enem;
- pri rentgenologu plača pacient le tedaj, kadar gre za pregled pri njem (diaskopije itd.);
- kožno venerični dispanzerji se štejejo za specialistične ambulate.

6. Za prvi prevoz z reševalnim vozilom in posebnimi prevoznimi sredstvi, ki ga potrdi zdravnik v zvezi s posameznim primerom zdravljenja:

- »ponovni prevoz«, je tisti, ki ga odredi zdravnik ob zdravljenju iste bolezni, zaradi katere je bil odrejen prvi prevoz. Pri tem mora biti zdravljenje kontinuirano (pacientu je odrejeno, da se vozi na kontrolne preglede, fizioterapijo ali podobno). Pri poslabšanju stanja po določenem času prevozi niso ponovni.

7. Zdravila, za katere se plačuje višja participacija - 40 din (A lista):

- Antibiotiki (razen za tbc), Sulfonamidi, Antivirostiki, Anoreksiki, Kneimi, Antialergiki, Antirinitiki, Ekspektoransi, Tusisidativi, Ci-metidinski preparati, Enteroreanti-septiki, Antidiaroički, Spazmolitiki, Laksansi, Vaginalni antiseptiki, Dermatiki: Antidiotiki, Steroidi (razen za psorizoz), Antialergiki.

Večja participacija se plačuje tudi za magistralna zdravila, katerih delovanje se uvršča med zgornje skupine.

Vsa ostala zdravila štejejo v B listo (nižja participacija - 25 din). Novo registrirana zdravila se uvrščajo v farmakološke skupine po registru zdravil.

9. Če gre za umetno prekinitev nosečnosti, vključno menstrualno regulacijo, kadar ni medicinsko indicirana, plača uporabnik v času hospitalizacije prispevek za nemedicinsko oskrbo, in sicer 45 din na dan ter 50 % stroškov, ki znašajo 600.00 din. Stroški so izračunani iz povprečnih cen teh storitev v gorenjski regiji.

10. Za ortopedske in druge pripomočke (ortotična in protetična sredstva, očasne in slušne pripomočke, ortopedsko obutev, sanitetne in druge pripomočke, ki so medicinsko indicirani, plača uporabnik 30 %

od vrednosti pripomočka. Obveznost plačila ne velja za nabavo invalidskih vozilov in protez za okončine.

11. Za zobozdravstvene storitve iz dodatnega programa se plača participacija le enkrat, in sicer za tiste vrste storitev, ki so izražene s šiframi ter povezane s predznakom +. Za vse zobozdravstvene storitve, za katere se po navedenih šifrah plača participacija, bo strokovna služba RZS upoštevala plačilo participacije za vse primere, v kolikor pri posameznem uporabniku ne bo posebej označeno, da je participacije oproščen.

Pri vseh zoboprotetičnih delih, ki se bodo začela izvajati po 1. maju 1980, se bo obračunala kovina posebej. Uporabniki prispevajo poleg predpisane participacije za zobozdravstvene storitve tudi 50 % stroškov za kovino po sprejetih standardih. Če namesto standardne kovine prinese uporabnik zlato, zdravstvena delovna organizacija pri obračunu z zdravstveno skupnostjo ne zaračunava kovine. Na podlagi potrdila zdravstvene delovne organizacije, ki je izdelala zoboprotetični izdelek, lahko uporabnik pri zdravstveni skupnosti zahteva povračilo za 50 % stroškov kovine. Če prisrbi uporabnik zlato sama zdravstvena delovna organizacija, plača uporabnik celotne stroške zlata, v obračunu zobozdravstvenih storitev do zdravstvene skupnosti pa zdravstvena delovna organizacija ne zaračuna standardne kovine. Na

podlagi potrdila zdravstvene delovne organizacije, ki je izdelala zoboprotetični izdelek, lahko uporabnik pri zdravstveni skupnosti zahteva povračilo za 50 % stroškov kovine.

V času izvajanja stabilizacijskih in restriktivnih ukrepov, ki so določeni s sklepom o izvajanju ustaljitvenih, varčevalnih in omejitvenih ukrepov na področju zdravstvenega varstva, se po peti točki navedenega sklepa prenehajo uporabljati določbe tč. 2 45. člena samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva (Urad. vest. Gorenjske, št. 6-59/79), kar je v objavi sklepa pomotoma izpuščeno in je vezano na določbo 49. člena istega samoupravnega sporazuma. V isti - 5. tč. sklepa - se nadalje črta 3. odstavek 43. člena, ki določa usklajevanje nadomestil z gibanjem življenjskih stroškov. Nadomestila osebnega dohodka se valorizirajo skladno z določbo 44. čl. samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva. Nadalje se v tč. 7 navedenega sklepa črta 4. tč. »očala in kontaktna stekla za osebe, ki se po dopolnjenem 15. letu starosti ne šolajo ali redno ne študirajo, oz. po 26. letu starosti, če jim ni nujno potrebno za opravljanje poklica« glede na to, da je po 10. tč. liste prispevkov uporabnikov k stroškom zdravstvenega varstva upravičen do ocal vsak zavarovanec s tem, da prispeva 30 % vrednosti posameznega pripomočka.

Sodelavec v strojni delavnici martinarne (Foto I. Kučina)

ČRNA METALURGIJA V DRUŽBENEM DOGOVORU O TEMELJIH PLANA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Odbor je priporočil Slovenskim železarnam, naj pristopijo k akciji združevanja sredstev zainteresiranih sovlagateljev v Sloveniji in v drugih republikah. Vprašanje zbiranja sredstev za bodoče investicije naj se načelno reši v odboru za med-republiško sodelovanje pri GZS in z dogovarjanjem v Splošnem združenju črne metalurgije Jugoslavije. Za družbeni odgovor o temeljih novega srednjeročnega plana Slovenije je odbor določil naslednji predlog besedila o črni metalurgiji.

»1. Proizvodnja železarskih izdelkov bo porasla od 820.000 na 950.000 ton, proizvodnja ferolegura pa od 29.000 na 53.000 ton. Struktura izdelkov se bo menjala v smeri povečanja vrst jekel, ki bodo predstavljale več kot polovico proizvodnje. Proizvodnja jekla bo dosegla milijon ton. Večja bo količina kvalitetnih in plemenitih vrst jekla.

2. To povečanje in sprememba asortimenta bo posledica predvsem večjih investicij: elektrojeklarne, priprave vložka, ponvične metalurgije in kontinuiranega vlivanja v železarnah, medornizacije vročih valjarn in livarn ter investicije v razširjeno proizvodnjo ferolegura.

Skupna vrednost vlaganj bo znašala 15,3 milij. din; od tega okrog 13 milij. din za osnovna sredstva ter 2,5 milij. din za obratna sredstva. Di-

namika vlaganj bo precej enakomerna v petletnem razdobju.

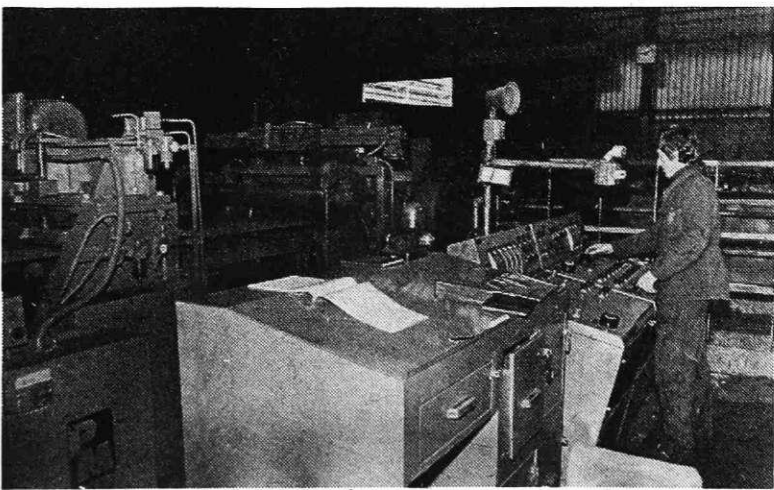
3. Za zagotavljanje vložka se je črna metalurgija delno že povezala z nekaterimi dobavitelji surovin in v vložek tudi vlagala. S to politiko bo nadaljevala tudi v prihodnje, zlasti pri pridobivanju starega železa, ferolegura in grafitnih elektrod.

Svoje izdelke bo železarstvo prodajalo predvsem na jugoslovanskem trgu, ki ga bo oskrbovalo s kvalitetnimi in plemenitimi izdelki. Pri tem bo vzpostavljalo dohodkovne odnose in v tej smeri iskalo najbolj ustrezne rešitve tako za metalurgijo kot za predelovalno industrijo.

4. Usmeritev železarstva je tehnološko in kapitalno intenzivna. Povečanje zaposlenih bo minimalno, uvajanje tehnologije sodobno, uvajana bo mehanizacija dela in avtomatizacija procesa ter izboljšani ekološki pogoji pri delu in v okolici. Povečan bo izvoz, ki bo dosegel 15 % vrednosti proizvodnje.

Poraba surovin in energije se menja. Med surovinami se povečuje poraba starega železa in ferolegura, pri energiji pa poraba električne energije, medtem ko se poraba večine drugih energij znižuje.

(Gospodarski vestnik, 29. maja)

Izstopni del lučilno-žarilne linije v HVB (Foto I. Kučina)

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD ELEKTRODE

Redna seja izvršnega odbora OOS TOZD Elektrode je bila 14. maja.

Razpravljali so o ukrepih za sanacijo stanja v prvem četrtletju, ker TOZD Elektrode ni izpolnila plan-skih obvez. Glavni vzrok je bilo pomanjkanje valjane in vlečene žice. Pomanjkljivo je tudi vzdrževanje, zato menijo, da bi bilo potrebno vzdrževalce priključiti matični temeljni organizaciji.

Za ogled grobnice maršala TITA se je prijavilo 81 sodelavcev. Vsak član kolektiva bo prispeval 700 din, njihovi svojci pa polno ceno 1.115 dinarjev.

Pri Delavski enotnosti bodo naročili knjigo Razmah strokovnega sindikalnega gibanja na Gorenjskem in pet izvodov revije Naša obramba.

Za disciplinsko komisijo so evidentirali novega kandidata.

V sklad za Titove štipendije so namenili 1.000 din.

TOZD ŽIČARNA

Četrta redna seja izvršnega odbora OOS TOZD Žičarna je bila 23. maja.

Na podlagi sklepov skupne seje IO sindikata Železarne, predsednikov IO OOS temeljnih organizacij, delavskih svetov in poslovnega odbora Železarne so razpravljali o stabilizacijskih ukrepih. Da bi mobilizirali vse zaposlene, so predlagali uvedbo evidenčnih števil o prisotnosti na delu. Obravnavali so tudi izgubo v TOZD Žičarna in podprli pobudo vodstva, da se ukinejo nerentabilni izdelki in pospešijo priprave za uvedbo rentabilnejših, kot so: ELIRA žica, avtomatska jekla v palicah, patentirana, pocinkana in VAC žica.

Analizirali so zasedenost strojev in izrabo časa v temeljni organizaciji. Izdelan je že tudi katalog delovnih nalog in opravil.

Ustanovili so odškodninsko komisijo, ki jo sestavljajo: Sašo Piber, Milan Kristan, Ciril Resman in Miro Sovilj.

Izpolnili so tudi sklep o prestrukturiranju delavcev v tiste temeljne organizacije, ki prinašajo večji dohodek.

Da bi dosledneje izvajali stabilizacijske ukrepe, je tudi sindikat sprejel več nalog.

Dvema sodelavcema so odobrili denarno pomoč, enemu pa so zavrnili prošnjo, da bi mu sindikat delno plačal zdravljenje v toplicah.

Komisija za šport in rekreacijo je neaktivna, zato so jo pozvali, da se malo bolj angažira pri pripravi športnih tekmovanj.

TOZD PLAVŽ

Izvršni odbor OOS TOZD Plavž je imel tretjo redno sejo 19. maja.

Razpravljali so o ukrepih za sanacijo stanja v prvem četrtletju. Poroča je nabava koksa in rude, slaba je tehnološka in delovna disciplina. Plan za prvo tromesečje so izpolnili le 72%. Analizirali so korišćenje delovnih naprav in delovnega časa, ki pa je kar zadovoljivo. Najslabše so delali januarja, ker je prišlo do zahladitve peči I.

Posamezne SDS naj se na sestankih odločijo, kdaj bi organizirali izlet v Beograd.

Staneta Babiča so zadolžili za povezavo s krajevno konferenco sindikata krajevnih skupnosti Sava.

Naročili so pet posebnih števil revije Naša obramba, ki je posvečena tovarišu TITU. Kupili bodo tudi knjigo Sindikalno gibanje na Slovenskem, v Titov sklad za štipendiranje pa so namenili 1.000 din.

Predlog za komisijo za ocenjevanje škode bodo pripravili do prihodnje seje.

TOZD HV BELA

Četrta redna seja izvršnega odbora OOS TOZD Hladna valjarna Bela je bila 26. maja.

Obravnavali so program ukrepov za odpravo poslovne izgube železarne Jesenice, posebno še naloge TOZD HV Bela.

Referent za šport in rekreacijo je poročal o pripravah na četverboj. Za udeležence tekmovanja bodo kupili deset dresov in deset hlač. Tudi izlet na Kozaro in Jasenovac je bil zelo dobro pripravljen in pester.

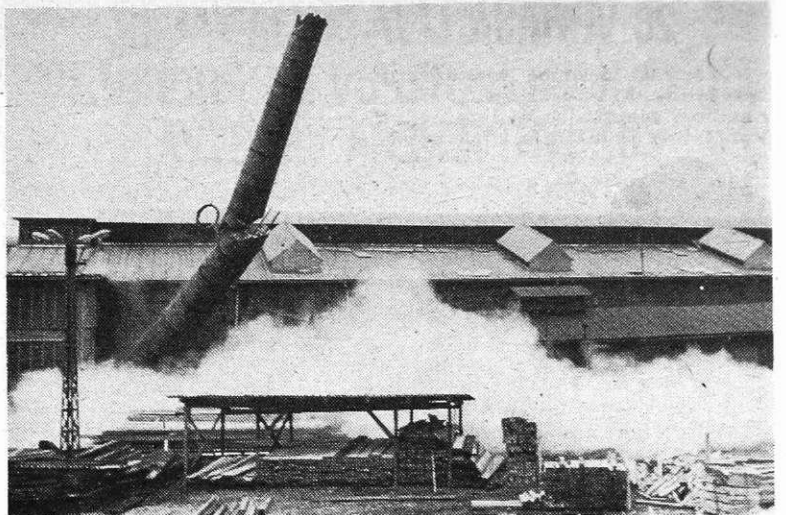
Potrili so predlog komisije za socialna vprašanja, da se izdelajo kriteriji za dodeljevanje socialne pomoči. Sodelavcu so odobrili denarno pomoč v višini 1000 din in ker ima okvaro na hrbtenici, so zadolžili vodjo temeljne organizacije, da se dogovori z zdravnikom glede nadaljnje zaposlitve tega sodelavca. Obiskali bodo tudi sodelavca, ki je imel prometno nesrečo.

Prošnjo za denarno pomoč za izvedbo plavalnega maratona so zavrnili. O njej naj razpravlja izvršni odbor sindikata Železarne.

Na željo zbiralec značk bodo naročili značke z likom tovariša Tita in značke, ki so bile izdane ob jubileju samoupravljanja.

V Titov sklad za štipendiranje so namenili 1.000 din.

ctm

V sredo, 30. maja, so strokovnjaki ZRMK iz Ljubljane pod vodstvom tov. Belška minirali dimnik srednje proge na Javorniku. Dimnik, ki je bil zidan leta 1932, je bil že v zelo slabem stanju, tako da je ogrožal delavce. Miniranje je zelo dobro uspelo. (Foto Silvo Kokalj)

IZLET SINDIKATA TOZD HVB

Komisija za oddih in izlete pri izvršnem odboru osnovne organizacije sindikata je 17. in 18. maja organizirala izlet v kraje, ki bodo zapisani v zgodovini naših narodov.

Ogledali smo si spominski park Petrova gora, nacionalni park na Kozari in spominsko področje Jesenovca.

Prvi dan smo se sprehodili po gozdovih Petrove gore, bogate s tradicijo vojskovanja že pred drugo svetovno vojno, v času NOB pa je postala legendarna. V okolici Petrove gore je v času narodnoosvobodilne borbe izgubil življenje vsak tretji prebivalec. V njenih gozdovih je 1700 partizanskih grobov in 2500 grobov žrtev fašističnega terorja. Natančneje smo se seznanili s centralno partizansko bolnico, z življenjem v njej v času NOB in z njeno usodo.

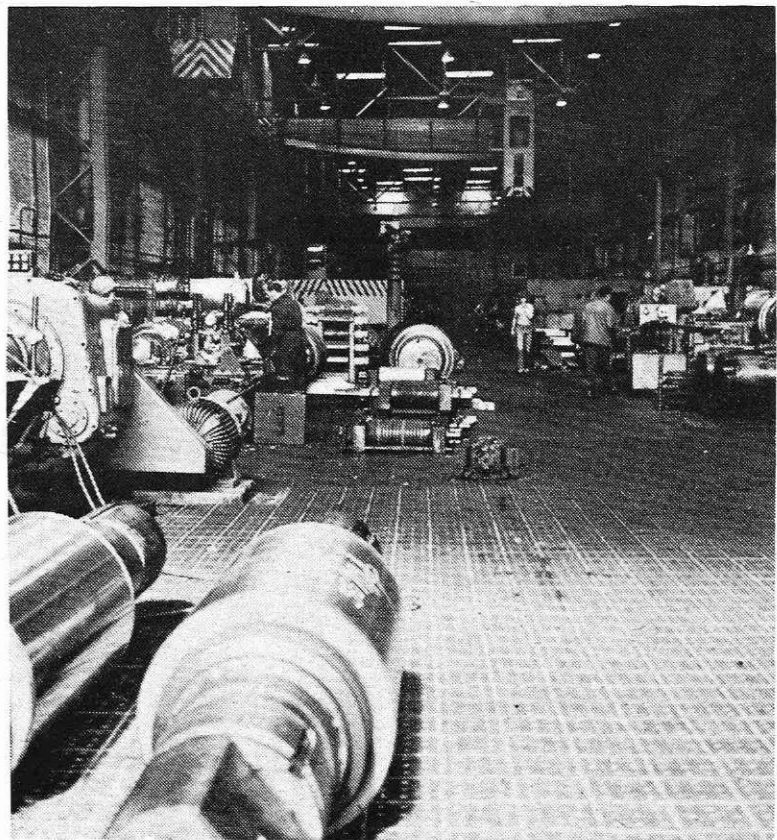
Naslednji dan smo si ogledali nacionalni park Kozara. Kozara je preživela eno od najtežjih, a istočasno tudi eno najslavnejših epopej v zgodovini jugoslovanskih narodov. Tu je bila prva velika bitka, v kateri je

sodelovalo tudi neoboroženo ljudstvo. Na področju Kozare je v času NOB ugasnilo preko 35.000 življenj. Sovražnik ni prizanesel ne starcem ne otrokom. V spominskem parku Kozara stoji danes veličasten spomenik, memorialni zid z 9.864 imeni borcev in muzej z dokumenti in fotografijami, ki pričajo o strahotah in uporni borbi v minuli vojni.

S Kozare nas je pot vodila v Jesenovac, v majhno naselje na levem bregu Save v Slavoniji. Med okupacijo je bilo to eno najstrašnejših taborišč smrti, kraj množičnega pobijanja. V skupnih grobnicah leži okoli 700.000 žrtev ustaškega in nemškega zverinskega divjanja. Ogledali smo si spominski park s spomenikom, muzej in dokumentarni film.

V popoldanskih urah smo se odpravili proti Jesenicam, zadovoljni z ogledom pomnikov naše slavne preteklosti. V bodoče se bomo še udeležili podobnih izletov in jih priporočamo tudi vsem ostalim delavcem TOZD in delovnih skupnosti železarne Jesenice.

Branko Banko

V strugarni valjev (Foto S. Kokalj)

PRIPOMBE NA PREDLOG ZAZIDALNEGA NAČRTA »JEKLARNA 2«

Predlog zazidalnega načrta je bil javno razgrnjen od 15. aprila do 15. maja v prostorih skupščine občine Jesenice, krajevnih skupnosti Javornik-Koroška Bela in v Delavskem domu na Jesenicah. V tem času je krajevna skupnost Javornik-Koroška Bela organizirala štiri javne razprave s prizadetimi občani. Na teh razpravah so predstavniki Železarne in Biroja za urbanizem in stanovanjsko poslovanje pojasnjevali predlog zazidalnega načrta.

Tudi v Železarni smo pripravili pripombe in predloge in jih povzemamo v skrajšani obliki:

— Predlog novega vhoda v Železarno na nasipu in s tem povezana graditev križišča na Finžgarjevi cesti nista predvidena v prvi fazi gradnje jeklarne 2.

— Spremeni se obseg objektov jeklarne 2, in sicer:

— obrat predelave žlindre že obstaja in ni potrebe po dodatnem, — število delavcev proizvodnih in storitvenih dejavnosti se zmanjša, — ena naprava za kontinuirano vlivanje,

— proizvodne hale jeklarne 2 so locirane na enem nivoju (549,5 m), — spremeni se nazivi in obseg proizvodnih hal,

— predvidevamo povezavo obstoječih energetskih objektov Železarne in objektov jeklarne 2 z energetskim mostom čez akumulacijsko jezero,

— avtomatsko gašenje elektro naprav je predvideno s CO₂ in ne z vodo,

— predvidene čistilne naprave nimajo dimnikov z višinami, kot so navedene,

— predlagamo, da se uvrsti okolica jeklarne 2 glede na stopnjo in vrsto okolja v »prehodno industrijsko stanovanjsko področje« in ne v »pretežno stanovanjsko območje, mestno stanovanjsko območje.«

— bodoče skladišče predreduciranih pelet je predvideno severno ob proizvodnih halah,

— na področju Bele južno od valjarne žice je rezerviran prostor za bodoče skladišče vložka,

— širina cest bo morala biti prilagojena uporabljenim cestnim vozilom,

— namesto naziva »elektrojeklar-na-2« naj se uporablja naziv »jeklar-na-2«.

— V predlogu zazidalnega načrta pogrešamo:

— projekt protihrupne zaščite, — vodnogospodarske smernice, — soglasje,

— opise in zahteve za čistilno napravo tehnološke vode,

— zahteve za zaščito zraka,

— projekt ureditve železniške mreže,

— v načrtih za vodovod, električno energijo, kanalizacijo in plinovod objekti jeklarne 2 niso pravilno razvrščeni. To velja tudi za traso plinovoda ob valjarni Bela,

— objekti jeklarne 2 ne posegajo v cesto I/1a, črpalko Petrol in del akumulacijskega jezera, zato je narisana meja funkcionalnega zemljišča nepravilna,

— v predlogu ni rešen odvod fekalnih voda v času do zgraditve centralne čistilne naprave,

— če se bo na omrežje kanalizacije priključil del stanovanjskega naselja, mora samoupravna stanovanjska skupnost nastopati kot soinvestitor.

Na osnovi pripomb in predlogov, ki so bili zbrani v času javne razgrnitve, bo oddelek za urbanizem, gradbene in geodetske zadeve skupščine občine Jesenice pripravil dokončen predlog in ga predložil v potrditev skupščini občine Jesenice.

Sektor novogradenj

ČESTITAMO

ZORAN ROZMAN, sodelavec na sektorju za ekonomiko, je v maju diplomiral na prvi stopnji odseka za metalurgijo na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo.

S študijem ob delu si je pridobil pravico do naziva INŽENIR METALURGIJE.

Čestitamo k vztrajnosti in uspehu in mu želimo veliko uspeha pri delu in osebnega zadovoljstva.

30 LET SAMOUPRAVLJANJA V ŽELEZARNI

KRONIKA ZA MESEC JUNIJ

Mesec junij v pretečenih 30 letih samoupravljanja ni bil tako bogat v dejavnosti, kar zadeva samoupravne organe, tudi seje niso bile tako pogoste, pa vendar so v posameznih letih tega meseca sprejeli pomembne in zanimive odločitve. Poglejmo!

1953 — Na seji delavskega sveta železarne 2. junija 1953 so obravnavali uredbo o plačah in sprejeli sklep, da se do polletnega obračuna za mesec maj izplača le 95% akontacije osebnega dohodka na tarifno postavko. Obračun bo sledil ob polletnem finančnem rezultatu.

1954 — Tega leta je Celje in okolico prizadela katastrofalna vodna ujma. Da bi ublažili veliko škodo in da bi pomagali poplavljenim krajem in družinam v teh krajih, so na seji 16. junija 1954 sklenili, da zaslužek dne 13. maja 1954, ki je znašal 2.372.685 dinarjev, nakažejo poplavljenemu področju. Upravnemu odboru so naročili, da ugotovi možnost pomoči tudi v materialu.

Na tej seji so poblastili upravni odbor, da ugotovi možnosti, kako pomagati delavcem Železarne, ki gradijo svoje hiše.

s tem da jim omogočijo nakup izdelkov tretje kakovosti, izdelavo mizarskih del in popuste s prevozi s kamioni.

1956 — Delavski svet je na seji 23. junija 1956 sprejel pravilnik obratne ambulante, ki je že nekaj časa obratovala, vendar je na tej seji z odločbo delavskega sveta tudi formalno ustanovljena.

1957 — Tega leta je Železarna začela v gospodarske težave. Zato je delavski svet na seji 3. junija 1957 sprejel nekaj sklepov, s katerimi naj bi premostili te težave. Sklepi so bili naslednji:

Delavski svet je menil, da je treba čimprej sestaviti nepopolno IV. izmeno v martinarni, ker bi le tako lahko martinarna nemoteno obratovala in maksimalno izkoristila svoje zmogljivosti. (Borba za jeklarski vložek)

Delavski svet je sprejel tudi predlog uprave podjetja, da se zaradi pomanjkanja vložka, pomanjkanja delavcev in neizkoristnih dopustov posamezni obrati in oddelki planirano ustavljajo, v tem času pa delavci porabijo dopuste kolektivno. Delavski svet je opozoril, da naj bo takšnih primerov čim manj.

Tudi izplačevanje osebnega dohodka po novi II. ocenitvi so odložili za nekaj časa, oziroma toliko časa, da pride do sporazuma med oblastnimi organi in Železarno.

1958 — Na seji 30. junija 1958 je delavski svet obravnaval vrsto vprašanj, ki so vsa po svoje zanimiva. Sprejeli so poročilo o primopredaji poslova glavnega direktorja (za novega direktorja je bil postavljen Matevž Hafner), sprejeli so poslovnik za delo delavskega sveta, obravnavali so točenje piva v kantinah Železarne, o nedeljskih urah in nadurah, o novih delovnih mestih, o obratnih delavskih svetih, o izrednih predujmih in še nekaj takšnih zadev.

V kantinah Železarne so včasih točili tudi pivo, leta 1957 pa so točenje ukinili. Delavski svet Železarne je naročil upravi podjetja, da ponovno prouči točenje piva in navede prave vzroke, zakaj se je točenje ukinilo pred letom dni. Osnovni vzrok je bilo opijanje v kantinah, zaradi česa so se povečale obratne nezgode. Delavski svet je, na tej seji to obrazložitev ob-

ravnal in sklenil, da se točenje piva v kantinah Železarne več ne uvede.

V razpravi o nedeljskem in nadurnem delu so ugotovili, da je to delo v porastu, zlasti je veliko nadurnega dela. Zato so sprejeli sklep, da je treba znižati nadurno delo na minimum.

Obratnim delavskim svetom so podaljšali mandat do 15. oktobra 1958, do takrat pa sta morala delavski svet in sindikalna organizacija Železarne razrešiti obstoj teh samoupravnih organov skupaj z ustreznimi in odgovornimi državnimi organi.

Izredne predujme, ki smo jih včasih v Železarni lahko dobili, so na tej seji ukinili s 1. julijem 1958. Izjemoma so se lahko odobrili le za letni dopust, morali pa so jih predhodno javiti. Redni predujem, ki smo ga prejimali vsakega prvega v mesecu, pa je ostal, s tem da so ga na tej seji določili za vse obrate enako, in sicer 5.000 dinarjev.

1961 — Delavski svet je na seji 15. junija 1961 imel na dnevnem redu dve pomembni zadevi. Sprejemali so finančni plan za tekoče leto in razpisali volitve samoupravnih organov novoustanovljenih ekonomskih enot.

Finančni plan za tekoče 1961. leto so sprejeli, zanimivo, šele ob polletju, vendar s temi sklepi:

— prodajna cena za plemenita jekla in patentirano žico se zniža v skupni višini za 572.630.000 dinarjev,

— za morebitne spremembe cen 117 panoge se predvidi še 200 milijonov dinarjev

— uprava podjetja mora z ustreznimi službami ugotoviti zaloge rezervnih delov in jih po potrebi zmanjšati ter

— uprava podjetja mora s svojimi službami podvzeti vse mogoče ukrepe, da preskrbi kupce za naše izdelke in s tem omogoči, da se finančni plan do konca leta realizira.

Delavski svet je razpisal volitve v samoupravne organe ekonomskih enot (EE) za 30. junija 1961 po naslednjem predlogu:

28 VPRAŠANJ O VARČEVANJU

Angleški časopis *Energy Management* je marca letos objavil vprašalnik, ki ga je pripravila znana angleška firma BL Ltd v zvezi z audio-vizuelnim vzgojnim programom: »Štednja z energijo v akciji«. Vprašalnik je bil sestavljen za testiranje znanja vodstvenega kadra podjetja na področju energetike in za ugotavljanje stopnje kontrole na tem področju. Za odgovore na testna vprašanja je bilo predlagano naslednje ocenjevanje:

- ena za malo znanja,
- tri za dobro znanje in
- štiri za popolno obvladanje problematike.

Zaradi zanimivosti navajamo 28 vprašanj, pripravljenih za testiranje:

1. Ali vam je znano, koliko izmed štirih osnovnih virov energije porabi podjetje na leto in to po količini in po vrednosti?
2. Ali lahko dejansko navedete, koliko goriva je podjetje nabavilo in koliko ga je porabilo?
3. Ali je v vašem podjetju izvedeno takšno merjenje porabe energije, ki omogoča ugotavljanje porabe v vsakem oddelku?
4. Ali vam je znano, v kolikšni meri je poraba goriva povezana s spremembo proizvodnje in s spremembami vremena?
5. Ali veste, kakšen tip kotlovskega postrojenja imate v vašem podjetju in kakšno je njihovo trenutno stanje?
6. Ali izvajate planirane inšpekcije in ali vzdržujete po planu postroje, ki rabijo gorivo?
7. Ali so površine toplotnih izmenjalnikov plansko čiščene in vzdrževane?
8. Ali imate primerno instrumentacijo, ki zagotavlja optimalno delovanje kotlov in ali se kontrolni sistem redno nadzira in vzdržuje?
9. Ali so vaši kurjači dobro izšolani in ali so navodila za obratovanje vedno na voljo?
10. Ali pomagata kurjačem pri uravnavanju gorilnikov?
11. Ali ste prepričani, da deluje vaša kompresorska postaja z maksimalnim učinkom?
12. Ali so cevovodi v vašem podjetju izolirani in ali jih glede tega redno vzdržujete?
13. Ali redno nadzirate omrežje komprimiranega zraka glede na tesnost in ali so odvečni deli omrežja tesno zaprti?
14. Ali je vaš oddelk, ki porablja energijo, na splošno moderno zasnovan in učinkovit ter primerno projektiran?
15. Ali se vaši kurjači zavedajo pomembnosti vzdrževanja pravilne temperature v vseh ogrevalnih postrojih?
16. Ali je na razpolago dovolj merilnikov in kontrol za pokazovanje in nadziranje procesnih temperatur?
17. Ali izkoriščate odpadno toploto produktov oziroma procesov?
18. Ali so avtomatske kontrole za oskrbo s toploto vedno in povsod pravilno naravnane?
19. Ali zbirate ves parni kondenzat in ali ga vračate v kotlovnico za ponovno rabo, oziroma ali ga uporabljate za pomožno ogrevanje?
20. Ali so v vaših pečeh vratca, ki ne zapirajo dovolj tesno?
21. Ali dela ves vaš obrat — začeni z linijami za brizganje barve do peči — normalno s polno zmogljivostjo ali blizu le-te?
22. Ali ste prepričani, da je oddelk izven pogona zares vedno odklopljen od dobav energije?
23. Kako stroge so vaše kontrole o rabi komprimiranega zraka?
24. Ali ste prepričani, da je programirana kontrola toplih obratov kar najboljše izrabljena?
25. Ali je ogrevanje prostorov povsod pravilno termostatsko kontrolirano?

26. Ali ste prepričani, da je ventilacija vseh zgradb in delovnih prostorov pod temeljito kontrolo?

27. Ali ste prepričani, da je vaš sistem razsvetljave energetsko učinkovit?

28. Ali opozarjate neprestano vaše posadke o nujnosti energetske zavzetosti?

Za odgovore na ta vprašalnik je možno zbrati največ 112 točk. S 95 točkami zaslužite prav dobro oceno, še kar dobra je ocena preko 80 točk. S 60 točkami se lahko zavedate, da bi mogel obratovati vaš oddelk bolj gospodarno, z manj kot 60 točkami pa ste lahko prepričani v najmanjši meri o tem, kako velika je naloga, ki je pred vami.

(Gospodarski vestnik, 10. aprila 1980)

UO POKLICNE IN PROSTOVOLJNE GASILSKE ČETE O IZVRŠEVANJU PROGRAMA

Na prvi seji upravnega odbora poklicne gasilske in reševalne čete ter prostovoljnega industrijskega gasilskega društva Železarne so pregledali, kako se uresničujejo sklepi, ki so jih sprejeli na redni letni skupščini.

Ugotovili so, da je vse kar je bilo predvideno, v delu. Največji letošnji investiciji sta prizidek k domu ter ureditev cestnega križišča ob domu. Za oboje so načrti nared in po pridobitvi še nekaterih soglasij bodo začeli z deli. Glede nabave sredstev za brezžično sporazumevanje je upravni odbor soglašal, da se zaradi varčevanja z deviznimi sredstvi namesto uvoženih kupijo ustrezne domače naprave.

Obravnavali so tudi priprave in izvedbo strokovne ekskurzije na svetovno razstavo gasilskih vozil, naprav in opreme, ki bo v Hanovru. Sprejeli so najboljšo ponudbo in soglašali, da naj bo ta za gasilce zelo poučna ekskurzija od 9. do 13. junija. Pri tem je treba vedeti, da takšno razstavo pripravijo samo vsakih osem let.

Člane upravnega odbora je poveljnik Franci Bahun obvestil, da je osem sodelavcev poklicne enote uspešno opravilo izpite za višjega gasilskega častnika. Podelitev spričeval in proglasitev novih strokovnih nazivov bodo izvedli na svečan način.

Tekmovanje enot civilne zaštite bo v soboto, 21. junija. Izven konkurence se ga bodo udeležile tudi štiri desetine poklicne gasilske in reševalne enote Železarne.

Na poziv in razpisani rok občinske gasilske zveze so v okviru predvidene kvote predlagali dva sodelavca za občinsko in republiško gasilsko odlikovanje. Za ureditev potrebnih formalnosti v zvezi s poučno ekskurzijo so pooblastili izvršni odbor.

Poklicni gasilci in reševalci naše železarne v centru za obveščanje (Foto B. Blenkuš)

Sodelavci pri popravilu v valjarni žice (Foto S. Kokalj)

Železarski globus

INDONEZIJA

V indonezijski železarni Krakatau Steel je v letošnjem aprilu pričela obratovati druga naprava za izdelavo železove gobe po mehiškem HyL postopku. Tretja naprava bo pričela obratovati do konca letošnjega leta, medtem ko bodo četrto zgradili kasneje in bo tako skupna letna proizvodna zmogljivost zaključena na dva milij. ton. Del izdelave železove gobe izvaja ta železarna japonskim železarnam, računajo pa tudi na izvoz v Zahodno Evropo.

POLJSKA

Poljske železarne bodo v prihodnjih desetih letih nabavile v Braziliji 37 milij. ton železove rude. V zameno bo Poljska dobavila tehnologijo in naprave za raziskave, kopanje in transport premoga. Poleg tega bodo poljske železarne dobavile tudi železniške tračnice za projekt rudnika železove rude Carajas v brazilski zvezni državi Para.

ROMUNIJA

V romunski železarni Galati gradijo nove naprave, ki bodo omogočile povečanje letne izdelave surovega jekla na 3 milij. ton. V jeklarni št. 3 že poskusno obratuje nova naprava za kontinuirno vlivanje slabov, medtem ko je gradnja kisikovega konvertorja št. 2 pred zaključkom. V drugi polovici letošnjega leta bi pričel obratovati nov plavž s koristno prostornino 3500 kub. metrov in nova koksarjska baterija. Poleg tega gradijo napravo za sin-

tranje železove rude z letno proizvodnjo 2,5 milij. ton in valjarno za blume in nosilce z 2,5 milij. ton letne proizvodne zmogljivosti, medtem ko valjarna s proizvodnjo 1,5 milij. ton debele pločevine delno že obratuje.

POLJSKA

V največji poljski železarni v Katowicach, ki bo kmalu dosegla proizvodnjo preko tri milij. ton surovega jekla, so pričeli z gradnjo novega tretjega plavža. Imel bo premer talilnika 12 m in bo pričel obratovati proti koncu prihodnjega leta. Dobavo opreme in gradnjo izvaja neko poljsko podjetje. Uvozili bodo samo del posebne opreme in armatur.

ZVEZNA REPUBLIKA NEMCIJA

Po zahodnonemških podatkih je bila leta 1960 v državah evropske gospodarske skupnosti razdeljena proizvodnja surovega jekla na naslednje postopke: Thomasov konverter 38 %, SM peč 50 %, obročna električna peč 10 % in kisikov konverter 2 %. Leta 1978 je bilo stanje že močno spremenjeno: Thomasov konverter 1 %, SM peč pod 7 %, obročna električna peč preko 20 % in kisikov konverter okoli 72 %. Predvidevanja za leto 1982 pa so naslednja: Thomasov konverter 0 %, SM peč 3,5 %, obročna električna peč 23 % in kisikov konverter 73,5 %. Ti podatki jasno kažejo, da se SM peč vedno bolj umika obročni električni peči in kisikovemu konvertorju.

Sodelavec mizar pri obdelavi modela (Foto S. Kokalj)

- v podjetju se osnuje 31 EE,
- vsaka EE ima svoj zbor, ki ga sestavljajo vsi člani kolektiva EE,
- vsak zbor EE ima svoj izvršni organ, in sicer:

delavski svet EE v 20 večjih EE in upravni odbor EE v ostalih manjših EE, to so tiste EE, ki so imele manj kot 100 zaposlenih delavcev. Upravni odbor je štel od 5 do 11 članov,

- delavski sveti EE so po ključu šteli naslednje število članov:

od 100 do 200 delavcev 17 članov
od 200 do 350 delavcev 23 članov
od 350 do 500 delavcev 29 članov
od 500 do 700 delavcev 35 članov

- v EE, kjer so imeli upravne odbore, so zbori obdržali nekaj več pristojnosti glede odločanja, ki so jih v ostalih EE imeli delavski sveti.

— takšna organizacija Železarne in samoupravnih organov je začela veljati 1. julija 1961.

Na tej seji je delavski svet sprejel še dva sklepa, in sicer: za nakup 10 kg materiala na maloprodaji ni bilo treba več predložiti potrdila stanovanjske skupnosti oziroma krajevnega urada, za ostali problematični material: cevi, betonsko železo, pocinkano žico in podobno pa še vedno.

— potrjena je lokacija in tip stanovanjskih hiš za stanovanjsko zadrugo »KOVINAR« za železniško progno.

1963 — Delavski svet železarne je na seji 8. junija 1963 med drugim obravnaval tudi regresiranje avtobusnih prevozov na delo in z dela. Poglejmo, kako so bili rešeni regresi pred 17 leti in kako so bili organizirani avtobusni prevozi takrat:

— za progno Podbrezje—Jesenice in Lancovo—Jesenice je bil regres povečan 10 % za vse vstopne postaje,

— za progno Bled—Jesenice in Krnica—Jesenice se je regres obračunal na podlagi prevoženih kilometrov s povprečno železniško tarifo 130 dinarjev mesečno.

Na podlagi tega je regres znašal:

Proga:

Podbrezje—Jesenice 3.190 din
Lancovo—Radovljica 2.600 din
Bled—Jesenice 1.580 din
Krnica—Jesenice 1.500 din
Begunje—Jesenice 1.430 din
Planina—Jesenice 2.500 din
Plavž—Javornik 1.200 din
Hrušica—Javornik 1.800 din
Gozd Martuljek—Jesenice 2.000 din
Kranjska gora—Jesenice 3.300 din

Regres Lastna udeležba

3.190 din 1.560 din
2.600 din 1.570 din
1.580 din 1.800 din
1.500 din 1.600 din
1.430 din 900 din
2.500 din 1.430 din
1.200 din 1.200 din
1.800 din 1.200 din
2.000 din 600 din
3.300 din 600 din

— Avtobusni odbori se morali na podlagi teh povprečnih regresov izdelati kalkucije lastne udeležbe posameznika in za posamezno vstopno postajo.

— Avtobusni odbori so morali glede na ugodnejšo lastno udeležbo in v zvezi s potrebami podjetja dati prednost interesom iz bolj oddaljenih krajev na račun tistih, ki so se vozili iz bližnjih krajev.

1966 — Na seji 4. junija 1966 je delavski svet obravnaval investicije v luči novih gospodarskih ukrepov. Po razpravi in na predlog uprave podjetja je glede na finančno stanje Železarne sklenil, da se odloži investicijska dela in pričetek obratovanja za naslednje investicije oziroma objekte:

— glavni objekti aglomeracije odložijo dela v 1967. leto in 1968. leto, s pričetkom rednega obratovanja v letu 1969.

— 65-tonska elektropeč z nadaljevanjem del v letu 1967 s pričetkom poskusnega obratovanja koncem leta 1967 in z rednim obratovanjem v letu 1968.

— trije vlečni stroji za žico, odložitev nabave iz leta 1966 v leto 1967.

1968 — Na seji 14. junija 1968 je delavski svet obravnaval in sprejel poročilo o primopredaji upravnega odbora in za glavnega direktorja imenoval mag. Petra Kunca.

UPORNIKI GORNJESAVSKE DOLINE

JOŽE VIDIC

11

Na vrata skozi gostilniško sobo sta s puškami v rokah vdrli Ivan Dolžan in Janez Skumavec, ki je bil pozneje zaradi tega ustreljen v Begunjah. Pred hišo je bil na straži Ivan Janša, ki je imel v rokah staro, dolgo in zarjavelo francosko puško z enim samim nabojem.

Roke kvišku! sem odločno ukazal, ko smo namerili orožje na žandarje. Pri priti sta dvignila roke in me preplašeno vprašala, kaj hočemo. Orožje in svobodo za svoj narod, sem odurnil, kot bi bil poveljnik, ki ima za seboj najmanj divizijo. In če mi danes verjame ali ne, v pištoli je bil samo en naboj. Žandarja smo zvezali, jima odvzeli orožje in odpeljali pred vaško šolo. Z njihovih obrazov je splahnela značilna nacistična nadutost in zagotovo sta takrat dobila drugačno predstavo o višjih in nižjih rasah.

Od tam smo šli še po komandirja žandarmerijske postaje. Z družino je stanoval v hiši Ančke Sluga pri gasilskem domu na Dovjem. Veseli nad uspehom v gostilni smo si domislili zvižajo, kako zvabiti komandirja iz stanovanja. Pred vrati smo bili štirje ali pet, v mojih rokah pa kar dve pištoli, ki sem jih zaplenil v gostilni. Pištolo, ki sem jo imel že prej, sem dal pastirju Martinu Skumavcu.

Lojze Rabič je potkal na vrata in zaklical: Gospod komandir, gospod komandir!

Kaj pa hočeš ob tej uri? se je z notranje strani vrat zaslišal glas komandirja.

Vaši žandarji se v gostilni tepejo! S kom, uraga? se je zaslišal vznemirljen glas iz stanovanja.

Neki Jeseničani so prišli v gostilno. Tam so se napili in sprli z žandarji. Pojdite napraviti red! Kdo pa si ti?

Mlakarjev. Tu ga je Lojze polomil. Povedal je svoje pravo domače ime. Lojzetovega brata Maksa so zaradi ustaje ustrelili v Begunjah. Mirka pa poslali v Mauthausen, kjer je že naslednje leto umrl.

Nič hudega sluteč je komandir odprl vrata in jaz sem mu v prsa nameril pištoli.

Odprti vse predale pisalne mize, sem mu ukazal, potem ko smo ga razorožili. Tedaj je iz vasi pritekla komandirjeva žena, ki je v rokah držala posodo z mlekom.

Na pomoč, na pomoč! je kričala, ko je zagledala razoroženega moža.

Tiho, sem zarobantil, kajti do tedaj je šlo vse kot po maslu.

Gospod bandit, se je prošeče obrnila name, prosim, vas, izpustite mojega moža.

A zdaj pa znaš slovensko, Korošica? sem ji zabrusil, ker je vedno govorila le nemško, čeprav je bila doma s Koroške in je znala, tako kot njen mož, slovensko.

UPORNIKI V GORNJESAVSKI DOLINI

V tej akciji smo zaplenili sedem pušk, brzoostrelko, več bomb, pisalni stroj, radioapar, tri uniforme, škornje, čevlje, s postelj smo pobrali odeje in rjuhe, končno smo razbili še Hitlerjevo sliko na žandarmerijski postaji.

V hiši, kjer je stanoval komandir, je bila tudi žandarmerijska postaja. Prvotno sem nameraval postojanko zažgati, toda med tem sem zvedel, da je to zasebna hiša in da v njej stanujejo tudi domačini.

Komandirja žandarmerijske postojanke smo zvezali in ga priključili žandarjem pred šolo. Kot stražarji so pri njih ostali Janez Skumavec, Ivan Dolžan, Janez Mrak in Kristijan Ražen, Skumavec in Dolžan še živita, Mrak in Ražen pa sta bila zaradi tega čez dva meseca ustreljena v Dragi.

Naj dodam še tole: Ivan Volk-Zivan je ustaja na Dovjem vodil na svoj 25. rojstni dan in to z enim samim nabojem v pištoli.

UPOR SE NADALJUJE – LOJZE RABIČ, PRVA ŽRTEV USTAJE

Po razorožitvi je vas Dovje preplaval val navdušenja. Ivan Volk-Zivan in Lojze Rabič sta bila tako zagnana, da nista ulegla poročati o akciji. Hitela sta v Mojstrano, kjer so ju pri Pavlešu čakali uporniki. Nikdar prej Slovenko kot partizan ni imel toliko in tako odgovornega dela kot tistega večera. Bil je navdušen borec Cankarjevega bataljona. Na Dovje je prišel le po nekaj prostovoljcev, vendar se je tam, tako kot Ivan Volk, znašel v središču upora. Pa kaj, ko bi bilo samo to! Ko je prestopil prag Mlakarjeve hiše, so ga že priznali za voditelja upora z vso potrebno avtoriteto.

Tistih dni se Slovenko takole spominja:

Medtem, ko sta Ivan in Lojze odšla v Mojstrano, sem jaz na Dovjem razporejal vaščane po borbenih skupinah. Prva skupina, ki jo je vodil 23-letni železniški delavec Miha Prezelj, je dobila nalogo, da v vasi ob cesti in železniški progi prereže vse električne in telefonske napeljave. Miha je to delo res dobro opravil. V Mojstrani je telefonsko napeljavo med Jesenicami in Kranjsko goro prerezal Ivan Jalen, ki je bil po poklicu električar. Zdaj živi kot upokojenec v Ljubljani.

Druga skupina je odšla rušiti dreve na cesto proti Kranjski gori, tretja proti Jesenicam, četrta skupina je rušila dreve in telegrafске drogeve na železniško progo.

Požig lesenega cestnega mostu na Belci je bil bolj podoben slovesni prireditvi kot sabotažnemu dejanju revolucionarjev. Na most so ženske, otroci in moški nanosili dračja, pod most butare, potem pa so ga še polili z bencinom. Stanovalci iz hiš poleg mostu so se umaknili, ker je bilo

nevarno, da se ogenj razširi tja, kamor ljudje niso želeli. V temno noč so odmevali udarci sekir in ob enakomernem žaganju so drevesa hrešče padala na cesto.

Med Dovjem in Belco so čez cesto ležali visoki bori, čez cesto proti Jesenicam sta ležali požagana češnja in hruska in tako zapirali dohod iz te smeri. Kot mogočen kres je goreči belški most oznanil upor.

Karel Paulus, ki je bil takrat star 19 let, se dobro spominja tiste noči. Takole je pripovedoval:

»Na dan ustaje smo se zbrali za Oreharjevo hišo na Dovjem. O ustaji smo bili obveščeni že popoldne. Rečeno je bilo, naj vsak prinese s seboj orožje, kdor pa ga nima, naj vzame s seboj sekir ali žago. Vzeli smo še hrano za tri dni. Tisti, ki niso imeli orožja, so šli podirati drevesa na cesto in železniško progo. Oboroženi moške in fantje so na cesti proti Jesenicam in Kranjski gori postavili dve zasedi in tako varovali tiste, ki so žagali drevesa.

Na zbornem mestu sem prišel s puško v roki. Dodeljen sem bil v zasedo, ki je varovala cesto iz jeseniške smeri. Z menoj v zasedi sta bila še Janez Skumavec-Surkov (ustreljen v Begunjah) in Jože Koder, ki je padel februarja 1942 kot partizan na vrhu Stola. Drugih se ne spominjam.

V zasedi smo bili precej brezskrbni. Govorilo se je, da bo ustaja hkrati po vsej zasluženi Evropi. Kmalu potem, ko smo zaslišali prve strele v Mojstrani, smo v daljavi zagledali bele lučke, ki so se nam z Belega polja pri Hrušici hitro približevale. Avtomobili so vozili z zasenčenimi lučmi.

Na Jesenicah je ustaja že uspešna, je nekdo veselo vzkljnil. Pogledite, jeseniški uporniki nam gredo kar z avtomobili na pomoč!

Naša zaseda je bila 30 metrov nad cesto. Da bi lahko ustavili Jeseničane, sem se spustil niže na cesto ter jih čakal, da jih pozdravim. Obklečen sem bil v vojaške pumparice in vojaški suknjič, obut v gužarice z vojaškimi ovojki, na glavi sem imel usnjeno kapo, za pasom bajonet, v rokah pa pripravljeno puško.

Avto se je približal oviri na cesti, se ustavil in odpeljal nazaj. Tedaj sem opazil, da so na tovornjaku nemški vojači. Zaseda se je umaknila višje nad hrib na ugodnejši položaj. Le nekaj minut pozneje sta se iz jeseniške smeri pripeljala dva tovornjaka in se ustavila pred požagano hrusko in češnjo. Vojači so skočili s kamionov. Zaslišali smo preklinjanje. Vojači so skušali odstraniti oviro, ki so jo osvetljevali avtomobilski žarometi.

Medtem sta do zasede iz Mojstrane prišla Kristijan Dolžan in Martin Skumavec. Vprašala sta, zakaj ne streljamo. Dolžan je pokleknil na koleno, nasklonil puško in začel streljati, za njim pa še mi. Bila je svetla noč, zemlja zmraznjena, le tu in tam je bilo še nekaj snega. Nemci so ugasnili avtomobilske luči, vzgled z mitraljezi po zasedi, poskakali na kamione in se odpeljali nazaj. Začelo je snežiti. Spraserali smo se, kaj bo, če se v drugih krajih niso uprli.

Nadaljevanje

»To me zanima, ni pa nujno, da odgovorite. Si oče tega otrokom ni izmislil?«

Kaj bi s tem, je pomislila Breda. Potem je videla prošeč pogled Obotavljivo je pokimala.

»Tako se je zgodilo. Moja želja. Ni mi žal.« je rekla in že planila v jok.

Počasi se je začela zavedati dokončnosti Matičeve smrti. Skušala je udušiti jok. Vedela je, da tega ne bo zmogla, če bo mislila na Matico. O njem bo premišljala sama. Tudi jokala bo sama.

»Ne morem razumeti očeta. Doslej sem bila prepričana, da bi se marsičemu bridkemu, težkemu rad izognil. Izgibal se je vsemu, kar je povzročalo težave, trpljenje. Vendar pogubiti človeka, Matica, ki sem ga imela rada.«

Blisk se je žalostno nasmehnil. V zadregi je skomignil z rameni, zakrillj z rokami.

»Če pričakujete od mene, da bom to pojasnil, boste razočarani. Precej izdajalcev sem odkril, zaslišal. Govorili so – najbrž nihče popolne resnice – vendar so nagibi različni. Tudi skupni imenovalci so, vendar je vzrokov veliko. Zakaj je to napravil vaš oče, ne vem? Prej bi razumel, če bi to napravil v strahu pred smrtjo, mukami. Tako pa ... ne vem? Sami ste slišali, da je priznal.

»Bi lahko govorila z očetom? Sama? je vprašala Breda.

Blisk je globoko zavzdihnil. Očitno mu ta želja ni bila všeč. Po krajšem premisleku je rekel:

»Ne morem vam odreči, ker ste bili dobri z Matičem, mojim tovarišem. Raje pa bi videl, če bi si premislili.«

Breda je odkimala. Blisk se je namršil. Potem ji je z roko pokazal, da lahko odideta. Pred njo je hitel v klet. Povedal je partizan, da se bo Breda pogovarjala z očetom, naj jo ne vznemirja.

Oče je sedel na praznem sodčku za pivo. Roke je imel zvezane. Tako žalostno je gledal, kot Breda še ni pomnila. Premišljala je, kako naj začne pogovor, kako naj pripravi očeta, da bo povedal resnico. Tudi Breda ni mogla razumeti, kako bi oče lahko poklical Žana. In vendar je to priznal?

»Tako Breda, pa bom umrl drugače, kot sem računal. Ne bo me ugonobila pijača, kar je trdila mama, ampak drobna krogla se je nakremžil oče.

»Zakaj ste to napravili? Tudi vi ste ubili Matico!«

VINKO TRINKHAUS

46 IZDAJA

Suh posmeh je bil prvi odgovor. Očetu so se usta v koticih povesila, glavo je obrnil proti majhnemu oknu, z debelim železnim križem. Potem je nekaj trenutkov nepremično gledal vanjo.

»Mi obljubiš, da boš o tem, kar ti bom povedal molčala? To ti obljubi, pa ti povem.

Brez premišljanja je Breda obljubila.

»Žana nisem obvestil jaz, ampak mama! Meni je Žan zagrozil, da bo Matica napadel v hiši, če ga s pretvezo ne odpeljem iz vasi. Stražili so hišo. Ranjen Matič, ki ni mogel hoditi, ni imel možnosti, da se z begom reši. Res pa nisem želel, da bi streljali v hiši in bi tako vaščani zvedeli, da si v svoji sobi skrivala Matico. To je bilo sebično. Tudi skrb za hišo, uglel. Po vasi, med potjo, ves čas so nas legijaši spremljali. Matič jih je menda ugledal, skočil je v voza in se plazil v breg. Eden je to odkril, potem so ga obkrožili napadali z bombami. Hoteli so živga, a je sam legel na bombo.«

»To, da je omenil otroka, je resnica?«

»Res je zaklical. Tako me je presunilo, da sem stekel. Takrat sem mi je zazdelo, da ga moram rešiti. Obljubljal sem nagrado, denar, a ni zalego. Pretreslo me je, ko sem videl, kako pogumno je končal Matič. Takrat sem se zavedal svoje bednosti, popuščanja, želje za ugodjem. Zdi se mi, da nisem tako slab človek. Le to, kar počnem, je večinoma slabo. Hudič vedi, kako je to s človekom? Ima premalo poguma, volje? Zdaj je tako vseeno. Ti si staršev ne moreš jemati za vzgled.«

»Nisem verjela, da bi vi izdali Matico. Ko premišljam o mami, se sprašujem – zakaj? Saj se v politiko ni mešala. Ni bila podobna Albini. Njo je zanimalo le naše, vse drugo le, kolikor je bilo v zvezi z našim.«

Oče je zavzdihnil. Poprosil jo je, da mu je iz žepa vzela cigareto in mu jo prižgala. Nekaj časa je strastno kadil.

»Ne vzrok že mora biti v tem našem. Ludvika je spravila k legijašem, da bi branil ... to naše. Saj ni želela, da bi se Ludvik odlikoval. Podkupovala je, da bi bil v zavetju. Ni želela in ne želi partizanske zmage. Strah jo je, da bi ji karkoli vzeli. Žana je morda poklicala v trenutni razburjenosti, ker je odkrila, da je Matič v tvoji sobi, da si ti vanj zaljubljen, da si ga želiš kot moža.«

»Tega ona ni mogla vedeti.« je razburjena vzkljnila Breda.

Vsak, ki te je pogledal, in vedel za Matico, bi to ugotovil.« je žalostno zavzdihnil oče. »So še drugi vzroki. Največ pa je odvisno od značaja. Ti si ravnala drugače, nam vsem nakljub. Tudi Jarman. Pa sem zmerom misli, da je v meni več dedca. Jarman pa je vrjel bombo.«

Nadaljevanje

O RAZVOJU TOPNIŠTVA V IX. KORPUSU NOV IN POS

FRANC BAČNIK

37

PO TULCE ZA GRANATE V VIPAVSKO DOLINO – V RENČE

Tako so prizadevni terenci v Vipavski dolini, predvsem na področju Renč, zbrali nekaj teh tulcev in to sporočili štabu artilerije. Tako je bila 6. oziroma 7. oktobra 1944 poslana štiricaška ekipa borcev v vas Renče po tulce za omenjene kalibre topov 100 in 75 mm. V tej ekipi sva bila tudi dva Jeseničana. Na poti smo odšli zgodaj jutraj z nalogo in namenom, da tekom dneva prečkamo Vipavsko dolino, prevzamemo tulce in se čimprej vrnemo. Nismo se prispeli do zaselka hiš med Vitovljami in Šmihelom nad Šempasom, ko smo opazili premike sovražnih enot in tankov na cesti Gorica – Ajdovščina. Menili smo, da se ne bomo mogli prebiti preko te glavne cestne povezave na južno stran doline in preko struge Vipave v Renče, zato je vodja ekipe poslal enega partizana v štab z obvestilom o zapazjenih premikih in z vprašanjem, kaj naj storimo – ali se vrnemo, ali se skušamo prebiti do Renč, prevzeti tulce in se z njimi vrniti na Trnovo.

Odgovor štaba in naloga je bila jasna: prebiti se do Renč, poiskati terence, prevzeti tulce in jih v nahrbtnikih prenesti v enoto. Tako smo pri belem dnevu, oblečeni, kot smo bili, s titov-

kami in orožjem nadaljevali pot. Prek že omenjene cestne povezave smo pri vasi Šempas cestno drug za drugim prečkali tako, da smo vedno počakali pravi trenutek in nato posamezno prešli cesto. Nič manj skrbno smo nadaljevali pot prek doline s koriščenjem krita po nasadih, koruznih poljih in gozdu vse do mostu čez Vipavo. Srečno smo prešli dolino in Vipavo ter se ustavili v vasi Gradišče, kamor smo prispeli popoldan. Od terencev in vaščanov smo bili izredno dobro sprejeti. Bili smo utrujeni in seveda tudi lačni. Glede lakote in potešitve te življenjske potrebe imam še danes najlepši spomin. Res smo čakali dobro uro, da smo bili izdatno postreženi z nekakšnimi svaļjki v paradižnikovi omaki, zato pa je bila ogromna količina teh svaļjok hitro pospravljena. Gradišče je v vasi na južni strani reke Vipave nekoliko na vzpetini pod severnimi obronki Krasa. Iz te vasi je bil doma tudi naš komandant Emil Volk-Skrjanc.

Tu je takoj tudi stekla akcija za prevzem tulcev za granate, tako da smo proti večeru odšli proti Renčam, kjer smo prevzeli obljubljene tulce. Zaradi pozne ure in utrujenosti smo nekje v bližini Renč na poti proti Gradišču na prostem prenočili oz. počivali do jutra.

Pri povratku v Gradišče smo bili ponovno zelo prijazno sprejeti in nahranjeni. Da bi čimprej opravili zaupano nalogo, smo že zgodaj popoldan krenili proti mostu Vipave. Nismo se še približali mostu, ko smo opazili, da iz smeri Dornberka in Prvačine prihaja dolga kolona sovražnih vojakov, v italijanskih uniformah z različnimi pokrivili – klobuki, vojaškimi kapami in podobno. Hitro smo se umaknili nazaj v Gradišče, kjer so nam tamkajšnji vaščani pojasnili, da italijanski fašisti pogosto delajo izpade iz Gorice v bližnje vasi in zaselke, so pa to tako imenovani »masovci«. V tej vasi smo zopet dobili potrdilo, kako je bilo primorsko ljudstvo enotno do osvobodilnega gibanja in partizanskega boja. V vrstah teh ljudi, vsaj po vaseh Vipavske doline, ni bilo izdajalstva. Mi smo seveda počakali v vasi, da se je kolona fašistov pomaknila naprej proti Gorici, medtem pa se je že našlo nekaj deklet, ki so nam bile dane kot prehodnica za prehod prek mostu in nato dalje v smeri proti Šempasu. Dogovorili smo se, da se bomo pomikali za njimi v določeni razdalji, za vsako nevarnost eventualno fašistično zasedo, pa nam bodo dale znak. Tako smo ob pomoči teh deklet le nekoliko bolj brezskrbno prešli dolino in se v mraku približali Šempasu. Tu je bil položaj isti kot pri prvem prehodu. Po cesti

proti Ajdovščini so patrolirali tanki in nemški vojači. Ob cesti izven Šempasa smo tako morali počakati na ugoden trenutek za prehod čez cesto. Cesto smo vsi srečno prešli. V noči, ki je sledila, nas je čakal še vzpon na obronke Trnovskega gozda. Razumljivo je, da smo skrajno previdno nadaljevali pot in pazili, da ne bi padli v sovražno zasedo. Tako smo zgodaj jutraj le bili na poti proti Trnovemu in kaj kmalu nato v vasi. Pri prihodu nas je presenečala izredna tišina brez vsakega ustavljanja straž, pa tudi običajnega jutranjega življenja naših borcev in vaščanov nismo opazili. Ko smo se pomikali skozi vas, nas vaščanka z grozno opozorilo: »Kaj pa mislite, saj so okoli vasi Nemci«. To je bila oktobrska sovražna ofenziva proti enotam IX. korpusa. Naša enota je že odšla iz vasi, zato smo prinesene tulce odložili v porušeni šoli in jih zakurili. Tam smo namreč imeli tudi šrapnel granate, ki jih zaradi hitre ofenzive ni bilo mogoče v celoti odpeljati. Upali smo, da tulcev in granat Nemci ne bodo našli.

Umaknili smo se iz vasi proti zaselku Nemci in Lokvam. Ob umiku smo na položajih nad vasio Trnovo že našli borce Vojkove brigade. Povprašali smo za našo enoto in zvedeli le toliko, da je nekje v notranjosti Trnovskega gozda. Pričakovali smo, da bodo borci s štabom nekje v bližini, kjer smo običajno imeli skrite oziroma zamaskirane topove. Res smo jih po več urni hodi našli sredi gozda med Lokvami in Predmejo in poročali o opravljeni nalogi in kaj smo storili s tulci.

Začelo se je nekajednevno hajkanje in premikanje s položaja na položaj. Artilerici, ki smo imeli opravka le s topovi, smo bili slabo oboroženi in nismo posegali v borbe tako kot borbene brigade. Skrb komandnega kadra v času ofenzive je bila prvenstveno ta, da brez ali s čimmanjšim številom žrtev preživimo ofenzivo in nato ponovno nadaljujemo s pripravami artilerijskega orožja za skupne akcije enot IX. korpusa proti sovražnim postojankam in sovražniku.

Prinesene tulce in preostale granate v porušeni šoli na Trnovem je sovražna soldateska našla in jih uničila. V tej oktobrski ofenzivi pa niso našli skritih topov, tako da smo po končani ofenzivi pričeli takoj ponovno z zbiranjem in preurejanjem granat ter pripravo smodnika za bodoče akcije. Kmalu je sledil napad na Hotedersko. Rezultat takih priprav je bil tudi uspešen nastop artilerije pri napadu na Gorenjo vas v decembru 1944 in v akcijah brigad na manjše sovražne postojanke

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 97. seji 27. maja sprejel predlog odloka o podelitvi domicila v gorenjskih občinah 31. diviziji NOV in PO Jugoslavije, ki ga je posredoval v sprejem vsem trem zborom občinske skupščine. Na seji so obravnavali predlog programskega dela zazidalnega načrta Radovljica-center, analizo gibanja gospodarstva v občini za prvo tri mesece 1980 ter ocenili gibanje rasti osebnih dohodkov zaposlenih glede na resolucijska določila po podatkih SDK SR Slovenije.

Skupščina in družbenopolitične organizacije občine Radovljica so organizirale široko solidarnostno akcijo zbiranja pomoči prizadetim prebivalcem pobratene občine Brus v Srbiji. Prizadete kraje pod Kopačnikom je obiskala tudi dvočlanska delegacija, ki si je s predstavnikoma občine Brus ogledala poškodovana območja in se dogovorila o najustreznejših oblikah in načinu nudenja pomoči.

Na osrednji občinski proslavi v počastitev dneva mladosti 22. maja v festivalni dvorani na Bledu, kjer je v navzočnosti predsednika republiške konference SZDL Slovenije Mitje Ribičiča pred polno dvorano nastopil 300-članski mladinski pevski zbor ZSMS Vojsko nad Idrijo pod vodstvom Albina Završnika, so svečano sprejeli v članstvo 418 pionirjev iz vseh krajev radovljiške občine. Članske knjižice bodo mladinci in mladinke prejeli na svečanih sestankih svojih osnovnih organizacij ZSMS v šolah.

Predsedstvo občinskega odbora ZZB NOV Radovljica je na 21. seji 29. maja sprejelo program priprav za sklic letne skupščine občinske organizacije in razpravljalo o poročilu o delu občinskega odbora in drugih delovnih teles za obdobje zadnjih dveh let. Spregovorili so o pobudi republiške konference SZDL za akcijo vpisovanja mladincev v srednje vojaške šole ter o nalogah krajevnih organizacij ZB NOV v pripravah na akcijo Nič nas ne sme presenetiti v 1980. letu. Sejo so sklenili z oceno planskih dokumentov OZD s področja gospodarstva in negospodarstva v občini na osnovi ugotovitev občinskega sveta ZSS Radovljica.

V dvorani Mladinskega doma v Bohinju je bila 4. junija prva seja skupščine delegatov republiške mladinske delovne akcije Bohinj 80. Po izvolitvi organov skupščine so obravnavali in potrdili samoupravni sporazum o MDA Bohinj 80, ki se bo pričela 8. junija. Sprejeli so tudi obsežen program dela in interesnih dejavnosti, ki bodo potekale v času akcije s pomočjo skupščine, vseh občinskih DPO in SIS radovljiške občine, ki so podpisniki sporazuma.

V Radovljici so se 2. junija na razširjeni seji koordinacijskega odbora za sprejem vlaka bratstva in enotnosti pri OK SZDL z gostitelji podrobno dogovorili o programu sprejema in bivanja udeležencev te manifestacije iz Srbije. Gostje iz Srbije, predvidoma jih bo okoli 40, bodo prispeli v četrtek, 5. junija, ob 15.30 v Radovljico. Svečani sprejem gostov bo pri zgradbi osnovne šole A. T. Linhart, kjer jim bodo pripravili krajši kulturni program, nato pa bodo odšli k svojim gostiteljem.

Ob dnevu mladosti je bila v radovljiški občini vrsta prireditvev in akcij, ki so potekale v znamenju spomina in zaobljub tovarišu Titu. Osrednja proslava je bila 22. maja v festivalni dvorani na Bledu z nastopom mladinskega zbora iz Vojskega ter sprejemom pionirjev v ZSMS, na kateri je govorila predsednica OK ZSMS Marijana Bešter. Likovno razstavo so pripravili študentje v Radovljici, na Bledu pa je razstavljal portrete otrok akademski slikar Albin Polajnar iz Bohinja. V Bohinju so organizirale osnovne organizacije ZSMS delovno akcijo pri urejanju okolice Mladinskega doma. Na Bledu so organizirali množični tek okoli jezera in dvodnevno delovno akcijo.

Zaradi izrednega zanimanja občanov za obisk grobnice in počastitev spomina tov. Tita je občinska konferenca SZDL Radovljica razposlala vsem krajevnim organizacijam SZDL in osnovnim organizacijam sindikata navodila za organiziranje odhoda v Beograd. Vse organizacije se morajo prijaviti na OK SZDL s predlogom datuma obiska.

Na skupni seji koordinacijskih odborov za usmerjeno izobraževanje pri OK SZDL Jesenice in Radovljica 16. maja v Radovljici so spregovorili o uresničevanju nalog pri usmerjenem izobraževanju v obeh občinah in o usmerjanju učencev v splošno vojaško srednjo šolo Franc Rozman-Stane v Ljubljani. V živahni razpravi so se osredotočili predvsem na pomanjkljivosti pri usklajevanju dogovorov glede mreže srednjih šol usmerjenega izobraževanja v obeh občinah in pri vpisu učencev. Sprejeli so več sklepov, ki jih bodo posredovali v obravnavo in potrditev predsedstvom obeh OK SZDL.

V Bodeški gmajni pri Savi bo 6. junija vsakoletni partizanski tabor heroja Antona Dežmana-Tončka v organizaciji občinske konference ZRVS Radovljica. Udeležili se ga bodo učenci sedmih razredov vseh osnovnih šol v občini. Na taboru bodo razen vaj v vojaških veščinah in usposabljanja pripravili tudi partizanski miting s kulturnim programom.

Občinska konferenca ZSMS Radovljica je v sodelovanju z republiško konferenco ZSMS in podpisniki samoupravnega sporazuma organizirala republiško mladinsko delovno akcijo Bohinj 80. Potekala bo od 8. junija dalje v štirih izmenah po 21 dni. V vsaki izmeni bo 80 do 100 brigadirjev, ki bodo delali na izvedbi kanalizacijskega omrežja na bohinjskem območju. Med akcijo bodo organizirali mladinsko politično šolo, tečaje za prvo pomoč, radio amaterje, moto in foto tečaje, planinsko šolo, športna tekmovanja in kulturno zabavne prireditve. Znatel del programa bo namenjen tudi idejnopolitičnemu usposabljanju in obrambni vzgoji. To je prva republiška akcija v radovljiški občini.

Člani društva za varstvo okolja občine Radovljica so na 2. seji, ki je bila 23. maja v zdravstvenem domu na Bledu, razpravljali o programu sanacije blejskega jezera, o problematiki odlaganja smeti in odpadkov v občini ter o možnostih za predelavo odpadkov. Na dnevnem redu je bila tudi obravnava prostorskega plana občine Radovljica in odloka o ustanovitvi družbenih svetov pri skupščini občine Radovljica.

Osnovna organizacija ZK Lesce je na zadnjem sestanku sklenila, da bo sklicala v jesenskem času zbor vseh komunistov, ki živijo na območju krajevnih skupnosti Lesce. Spregovorili bodo o nalogah komunistov pred razpisom novega referenduma o samoprispevku občanov. Sedanji rok plačevanja samoprispevka poteče aprila prihodnjega leta.

Upravni odbor krajevnih organizacij ZB NOV Radovljica je na seji prejšnji teden izrazil nezadovoljstvo zaradi načina, kako Komunalno gospodarstvo Radovljica skrbi za urejanje mrliških vežic in grobov borcev ter spominskega parka pri spomeniku NOB v Radovljici. O tem je odbor razen prizadete delovne organizacije obvestil tudi svet KS Radovljica in terjal, da se odnos do opravi na pokopališču popravi, ker je zato tudi plačana.

Prihodki proračuna občine Radovljica v času od 1. januarja do 30. aprila so znašali skupaj 34,1 milijona din, kar predstavlja 32,4 % celoletnega plana prihodkov. Odhodkov je bilo za 29 milijonov din ali 28,5 % celoletnega plana občinskega proračuna.

Da je družbenopolitična aktivnost zlasti v delegatskem sistemu članov ZZB NOV v radovljiški občini še vedno dokaj prisotna, kažejo podatki o številu delegatov. Borcev v delegacijah za zbor krajevnih skupnosti v občinski skupščini je 37, za zbor združenega dela 27 in za družbenopolitični zbor 7 borcev. V republiški delegaciji za zbor občin je 7, za zbor združenega dela pa 5 borcev. Tudi v delegacijah za skupščine SIS v občini je še precejšnje število borcev. Borci so razmeroma številno zastopani tudi v OK SZDL in drugih družbenopolitičnih organizacijah.

V počastitev dneva civilne zaštite sta oddelek za ljudsko obrambo OS Radovljica in občinski odbor Rdečega križa organizirala v soboto, 24. maja, na radovljiškem letnem kopališču vsakoletno tekmovanje ekip prve pomoči. Od 61 ekip, od katerih jih je nastopilo kar 32 iz krajevnih skupnosti, je pokazala največ znanja in spretnosti ekipa osnovne šole Gorje, 2. mesto je osvojila ekipa Kemične tovarne Podnart, tretje in četrto mesto pa si delita ekipi KS Srednja vas v Bohinju ter SDK in Ljubljanske banke – enota Radovljica.

Po podatkih občinske skupnosti za zaposlovanje je bilo lani v radovljiški občini poprečno 12.612 zaposlenih delavcev, od teh je bilo kar 52 % žensk. V industriji je bilo zaposlenih 54 % delavcev, v gostinstvu in turizmu 9, v trgovini 7, v gradbeništvu 6 in v gozdarstvu 4 %. V družbenih dejavnostih, največ v zdravstvu in socialnem varstvu, je bilo zaposlenih 4 % vseh delavcev v občini.

Na Bledu so prejšnji teden zasedali člani mednarodnega odbora za stanarine in družinske dohodke, ki ima svoj sedež v Haagu. Udeleženci so preučevali praktične izkušnje in ugotovitve jugoslovanske stanovanjske politike in gospodarstva. Ogledali so si tudi nekatera stavbena naselja v Sloveniji.

V hotelu Lovec na Bledu so se 23. maja sešli nakdanji blejski sošolci, ki so pred več kot 40 leti sedli skupaj v šolske klopi in preživeli najtežje dni druge svetovne vojne kot borci NOV, aktivisti OF in interniranci. Na srečanje so povabili tudi svoje nekdanje učitelje: Danico Černe, Rezko Šlibar, Rudija Miculiniča in Albina Završnika, da so se jim zahvalili za njihove izredne zasluge pri vzgoji ljubezni do domovine in naroda.

Na republiškem srečanju Naša beseda od 29. do 31. maja v Celju je nastopila tudi dramska skupina podmladka DPD Svoboda Tomaž Godec iz Bohinjske Bistrice. V režiji Alenke Bole-Vrabec se je predstavila z igrice »Mala čarovnica, ki ni mogla biti zlobna«.

Likovna sekcija kulturnega društva Bled je v avli osnovne šole dr. Josip Plemelj Bled pripravila v počastitev dneva mladosti razstavo otroških portretov slikarja in likovnega pedagoga Albina Polajnara.

Kulturno društvo Zasip in njegov pevski zbor sta maja letos slavila 55-letnico obstoja. V zvezi s tem se zasipski kulturni delavci pripravljajo na slavnostne prireditve in druge akcije v počastitev svojega jubileja. 16-članski komorni pevski zbor bo med drugim skušal posneti na RTV Ljubljana najnovejši izbor svojih pesmi, ki so jih naštevali pod vodstvom pevovodje Marjana Eržena. Lani so povsem obnovili notranjost dvorane v svojem kulturnem domu, letos pa si prizadevajo naviti vsaj 100 novih stolov.

Sodelavec v žičarni (Foto S. Kokalj)

STO POMLADI UHANOVE MAME IZ GORIJ

Pred dobrim mesecem dni so imeli v krajevni skupnosti Gorje lep in pri nas že kar redek jubilej. Marija Žnidaršič, po domače Uhanova mama, je praznovala 100-letnico rojstva. Še vedno dobre volje, še vedno s hudomušnim in toplim nasmehom je sprejemala številne čestitke ob visokem življenjskem jubileju. Poleg domačih so jo obiskali tudi predstavniki krajevnih skupnosti, gorjanska godba na pihala pa je ob čestitkah zaigrala marsikatero poskočno; skratka slavje je bilo dostojno jubileju Uhanove mame.

Rodila se je 30. aprila leta 1880 v Vidmu – Dobropolje na Dolenjskem. V družini je bilo sedem bratov in se-

Uhanova mama je praznovala 100-letnico (Foto J. Rabič)

ster, vendar je med vsemi živa samo še Marija. Mladosti ni imela najlepše, saj je morala že z osmimi leti v svet za kruhom. V mladih letih je nekaj časa živela v vasi Zagorica in je bila branjevka. Težka in naporna je bila njena vsakodnevna pot v Ljubljano, kjer je na trgu prodajala.

Na Gorenjsko, oziroma v Gorje, jo je pot pripeljala leta 1940. Prišla je s hčerko, ki se je v tem kraju omožila. Marija ni ušla tudi vojni vihr. Izseljena je bil v Nemčijo v taborišče v Nürenberg. Nekaj časa j bila v taborišču sama, kasneje pa skupaj s hčerko in možem, ki sta bila prav tako izseljena. Po osvoboditvi so se vsi skupaj spet vrnili v Gorje.

Marsikaj žalostnega pa seveda tudi veselega je bilo v vseh teh sto letih. Marija je bila prvič pri zdravniku, ko je bila stara že 60 let. Pred dvema letoma, se pravi pri 98. letih, si je zlomila roko, vendar se ja kar dobro pozdravila. Tudi danes se nad zdravjem ne pritožuje preveč, le sliši zelo slabo. Ima pa zelo dober spomin. Ko je bila pred dvema letoma v Zagorici, kjer je živela v mladosti, je še vedno zelo dobro poznala vse hiše, prav tako tudi ljudi, ki še živijo. »Ne hoste verjeli, pri 90. letih je še zaplesala, pa kako veselo se je zavrtela,« danes pripoveduje hčerka. Sicer pa gre danes še vedno na krajši sprehod po kuhinji, pa tudi okoli hiše. Rada ima ljudi okoli sebe, tako da vsakega z veseljem sprejme.

Tudi televizijo rada pogleda. Posebno rada je gledala tovariša Tita. Ker slabo sliši, je seveda lahko gledala le slike. Kot pravi hčerka, je

bila vedno kar jezna, ko se je tovariš Tito le za kratek čas pokazal na malih zaslonih. Pa še celo za kakšen športen dogodek se zanima.

Mariji Žnidaršič, Uhanovi mami iz Gorji, najiskreneje čestitamo na pragu drugega stoletja življenja. J. Rabič

300 mladih pevcev iz Idrije je pod vodstvom zborovodja Albina Završnika ob dnevu mladosti zapelo na Bledu

MED OKUPACIJO IZGNANI

JESENIČANI V VALJEVU

NEONACISTI V ZAHODNI NEMČIJI ŠE VEDNO NE MIRUJEJO

Verjetno bo marsikoga zanimalo, posebno še nekdanje zapornike v koncentracijskih taboriščih, kako v Zahodni Nemčiji še vedno nekateri vztrajno zanikajo vsa grozodejstva, ki so se dogajala v času druge svetovne vojne v koncentracijskih taboriščih. Najdejo se tudi taki, ki skrunijo spomenike in spominska obeležja v nekdanjih taboriščih.

Tak primer se je že drugič pripetil v kraju, kjer je bilo koncentracijsko taborišče Flossenbürg na Zgornjem Bavarskem. Kot pred leti so tudi sedaj neznanci ponoči vdrl v spominsko kapelo, ki je postavljena na kraju, kjer je bil nekoč »krematorij blok«. Zločinci so vse vence, baje okoli 300, ki so viseli po stenah, znosili na kup in jih sežgali. Vence so prinašali obiskovalci iz vseh držav v spomin tu pokončanih svojih rojakov, saj je dobro znano, da je tu izgubilo življenje 73.696 ljudi 18 narodnosti in med temi tudi 1.750 naših državljanov. Zločincem pa ni bilo dovolj, da so požgali vence z oznakami raznih narodnosti, ampak so z belo oljnat barvo premazali številke na spominskih ploščah, na katerih so bila označena števila v taborišču pokončanih ljudi po narodnosti. Te spominske plošče so v spominskem parku ob krematoriju lepo razvrščene, v razdalji nekaj metrov druga od druge, pod stopniščem, pod spominsko cerkvico.

Zločincem pa še ni bilo dovolj. Ob gozdiču nedaleč od vasi Weterfeld, kjer so Američani osvobodili 23. aprila 1945 preostali del interniran-

cev taborišča Flossenbürg, je bila v povojnih letih postavljena spominska tabla s posvetilom 3.976 zapornikom, ki niso dočakali osvoboditve, ker so jih nacistični zločinci med potjo pobili. Spominsko obeležje je bilo neke noči razbito in tudi teh zločincev niso odkrili. Kdo ve zakaj?

O vem tem mi je pred kratkim pisal Franz Schoettner iz Zahodne Nemčije, ki je bil več časa zaprt kot politični kaznenec v omenjenem taborišču in je doma le kakih 50 km od tega nekdanj tako obsovanega kraja. On ima mnogo zaslug, da je vsaj nekaj še ostalo od tega taborišča in posebno skrb je vsa leta ylagal v to, da se je uredil vsaj skromen muzej v treh celicah ki so še ostale od 50 celic kazenskega bloka, v katerem so bili zaprti poleg drugih tudi številni ruski visoki oficirji preden so jih pobili, prav tako tudi nekateri visoki nemški generali, katere so 9. aprila 1945 pobili, ker so jih osumili zarote proti Hitlerju.

Med osumljenici je bil tudi znani nemški admiral Canaris. On in po-vojni župan tega kraja Wilhelm Koegele sta res mnogo naredila, da ni popolnoma uničeno vse, kar je spominjalo na to uničevalno taborišče, saj so nekateri ljudje želeli, da bi ta madež zbrisali s preteklosti. Tako so, na primer, pozidali tam, kjer so bile barake zapornikov, lične stanovanjske hiše za sudetske Nemce in ti seveda nič kaj radi ne vidijo ljudi, ki prihajajo iz vseh strani Evrope v ta kraj, ki jih spominja na tu preživeta težka leta ali na pokončane svojece.

Srečko Šorli

ŠVEDSKI AVTOBUSI RK ODPELJALI PRAZNI

Po vojni smo slišali, da je švedski grof Bernardot, ki je menda tudi posredoval za separatno premirje med zahodnimi državami in Nemčijo, vodil tudi akcijo švedskega Rdečega križa, da bi holne in onemogle internirance odpeljali iz taborišč na Švedsko, kjer naj bi se pozdravili. Vojna se je bližala koncu in še mesec je bilo do zloma tako osvo-važene nacistične Nemčije.

Tudi zaporniki koncentracijskega taborišča Flossenbürg smo to dobro vedeli, saj je dokaj uspešno in zaupno delovala obveščevalna služba. Nekateri civilni mojstri so prinašali, tajno seveda, nekaterim zapornikom, katerim so zaupali, nemške časopise in iz njih je bilo kaj lahko dojeti potek dogodkov na fronti in v sami Nemčiji. Zato smo interniranci še bolj nestrpno čakali, kaj bodo prinesli naslednji dnevi. Novi transporti so neprestano prihajali, ker so nacisti vodili sem zapornike iz drugih taborišč, ki so jih izpraznili pred prihodom zavezniške vojske. V začetku aprila 1945, le tri tedne pred evakuacijo tega taborišča, so se pojavili na cesti pred taboriščem že pred pol-dnevom avtobusi švedskega Rdečega križa. Bilo jih je deset ali petnajst in ustavili so se ne daleč od kamnoloma na cesti, ki pride iz vasi Flossenbürg. Radovedno smo jih ogledovali iz naše barake, kjer smo delali in čudno, tudi zloglasni kapo Martin Richter nam ta dan tega ni branil, čeprav bi druge dneve prišel s palico nad nas. Esesovca in tudi civilnega mojstra takrat ni bilo v baraki in zato morda tudi kapo ni divjal. Gotovo se je tudi on dobro zavedal, da se bliža konec vojne in

da bo moral tudi on dajat obračun za vse krivice in zločine, storjene v tem taborišču.

Do poznih večernih ur so stali avtobusi na cesti, vozniki in osebje Rdečega križa so postopali okoli avtobusov in prepričani smo bili, da ne bodo odpeljali prazni. Kaj so si le mislili Švedi, ko so ves dan duhali smrad po sežganih človeških truplih, smrad, ki je prihajal iz krematorija. Kaj so si neki mislili, ko so videli okostnjake v zebzrastih oblekah, si je težko predstavljati. So si ti ljudje lahko predstavljali, kakšno življenje imajo za seboj ti izmognani ljudje, ki že dolga leta ali mesece niso slišali prijazne besede. So si lahko predstavljali, v kakšnih nemogočih razmerah živijo, posebno še zadnje čase, ko so jim že tako skopo odmerjeno hrano, še bolj zmanjševali. Si morejo predstavljati, kako ležijo ponoči stisnjeni drug ob drugem kar po štirje na enem ležišču, ki so v treh nadstropjih in da ležijo nekateri kar na tleh, ker ni več prostora za vse. V taborišču se je znašlo okoli 20.000 ljudi vseh narodnosti, zgrajeno pa je bilo za 6.000 zapornikov.

Žal je bilo naše upanje, da bodo Švedi odpeljali vsaj nekaj naših bolnih tovarišev iz tega taborišča smrti, nesmiselno. Proti večeru so avtobusi odpeljali prazni in nikdar nismo zvedeli, kaj je bilo temu vzrok. Je bilo res dano povelje najvišjega vodstva nacistov, da ne sme priti v roke zaveznikov nihče iz tega taborišča in da je treba prej vse pokončati. Kdo ve, kam so nato odpeljali številni prazni švedski avtobusi.

Zapisal Srečko Šorli

SREČANJE INTERNIRANCEV IN MLADIH NA LJUBELJU

»Mrtvi ne spe. Kako naj tisočev imena nosi tega pomnika skromna površina! Postoj, popotnik, spomni se zločina, molitve druge te nihče ne prosi.«

V letih 1941–1945 so jugoslovanski borci proti fašizmu in nacizmu trpeli in umirali v nešteti koncentracijskih taboriščih, zaporih in krajih izgnanstev po vsej Evropi. Eno takih koncentracijskih taborišč je bilo na Ljubelju, kjer so taboriščniki gradili predor.

V juniju 1943 so na tržiško železniško postajo pripeljali prvih sto internirancev iz taborišča Mautausen, povečini Francoze. Pod stražo esesovcev in dresiranih psov so morali graditi barake ter jih obdati z bodečo žico in stražnimi stolpi. Potem so začele prihajati nove skupine, ki so začele graditi predor. Bili so Francozi, Rusi, Belgijci, Italijani, Poljaki, Čehi in Jugoslovani.

Interniranci so bili podvrženi prisilnemu delu podnevi in ponoči. Iz taborišča je bilo zelo težko pobegniti. Kljub temu je pobegnilo več kot deset internirancev. Pobege je pripravila odporniška organizacija v taborišču, ki je bila v tesnih stikih z organizacijo OF v Trzinu. Prebivalci Trzica so pomagali internirancem

tudi s hrano. Spomladi leta 1944 je odporniška organizacija v taborišču s pomočjo OF pripravljala akcijo za množičen pobeg. To akcijo pa je preprečila izdaja. Sedmega maja 1945 pa so interniranci le lahko pobegnili.

V spomin na te dogodke smo se 31. maja zbrali na Ljubelju, kjer je bila proslava. Proslava se je pričela ob 10. uri z jugoslovansko himno. Po tem je govoril predsednik ZZB NOV Slovenije Janez Vipotnik. Poudaril je, da smo mi mladi tisti, ki bomo na naslednje rodove prenašali spomin na trpljenje internirancev, borcev in vseh tistih, ki so se borili za lepši jutri.

Govoril je tudi predstavnik francoskih internirancev. Zahvalil se je vsem Tržičanom, ki so kakorkoli pomagali internirancem.

Mladi iz Ljubljane so recitirali pesmi, ki so opisovale taborišča, grozote in trpljenje.

Ogledali smo si tudi ostanke barak in krematorij.

Ne pozabimo, da je spomin na vse žrtve vojne najlepši venec, ki ga lahko položimo na njihov grob. Ne pozabimo, da se pesmi razlegajo daleč, če jih raznaša odmev iz grobov.

Tatjana Skrlec, 7. c, OŠ Tone Čufar Jesenice

ZAKAJ IMAMO ZDRAVSTVENI DOM?

Živo so mi še v spominu ostre in žolčne polemike iz časov, ko smo se občani in delavci vseh delovnih organizacij v jeseniški občini odločali o zvišanju prispevne stopnje za socialno in zdravstveno varstvo ter drugih participacij. Tovariši, ki so razlagali upravičenost teh zvišanj, so v isti sapi tudi zagotavljali boljše in hitrejša zdravstvena storitve.

Kljub precejšnjemu nasprotovanju so bili vsi predlogi sprejeti in sčasoma smo se z njimi sprijaznili. Vedno sem bil pripravljen zagovarjati stališče, da je prav zdravstveno varstvo tisto, kar občani in delavci najbolj potrebujemo. Za takšno stvar nam ne sme biti žal denarja. Pa mi je ob priliki znanec dejal: »Boš že še poizkusil na lastni koži, kot sem jaz, ker jih vedno zagovarjaš.« Žal so se njegove napovedi kaj kmalu uresničile.

V soboto, 24. maja, sem se z ženo in desetletno hčerko odpravil na izlet v naravo, med Črni vrh in Pristavo. Ker je čez dan dvakrat deževalo, je bila pot spolzka. Hčerki je nenadoma spodrsnilo in je padla po tleh. Zaradi bolečine v levem gležnju ni mogla vstati. Previdno sem potipal gleženj. Ogledoval sem nekam čudno zvito nogo in skušal ugotoviti, ali gre za zvin ali zlom. Ker na noge ni mogla več, sem si jo oprtal na rame.

Previdno, da ne padem še sam, sem jo več kot uro nosil po gozdni poti. Če je sem in tja kdaj zastokala, sem jo tolažil, da bomo kmalu v dolini. Tam pa bomo dobili rešilni avto in zdravniško pomoč.

Premočen od znoja in dežja sem se doma preoblekel in si še enkrat ogledal gleženj. Bil je močno otečen, zato sem se ob 20. uri napotil v zdravstveni dom. Dežurna sestra z očali, ki je gledala TV program, me je vprašala, kaj želim. Ko sem ji na kratko povedal, za kaj gre, mi je odgovorila: »Rešila ni, zdravnik pa tudi ne.« Ko sem povedal, da lastnega prevoza nimam, mi je odvrnila: »Znajdite se, saj ima dandanes že skoraj vsak avto.« Ker sem »sitnaril« še, kako je glede napotnice za bolnišnico, me je pogledala, kot bi hotela reči: »Tak pojdi že, ali ne vidiš, da gledam televizijo!«

Ogorčen sem zapuščal zdravstveni dom in na glas sem v jezi in nemoči vrgetil iz sebe nekaj kletvic, čeprav to ni moja navada. Stal sem pred zdravstvenim domom in ugibal, kaj naj storim. Ura bo vsak čas pol devetih zvečer, koga naj nadlegujem za prevoz ob tej uri. Stopil sem na lokalni avtobus in sklenil, da grem k sostanovalcu v peto nadstropje. Upal sem, da bo doma.

S težkim srcem sem pritisnil na zvonec in čakal. Odprla mi je žena in povedala, da spi. Čez dan je delal pri gradnji lastne hišice, zvečer pa gre na delo. Ko sem ji povedal, za kaj gre in da naj ga pusti spati, je samo odgovorila: »Tako ga pokličem.« Bilo mi je zelo neprijetno. Vstal je in ko sem se mu opravičeval, je samo

zamahnil z roko in rekel: »Pusti to, pojdi po hčerko, da jo odpeljem v bolnišnico.«

Kmalu smo bili z avtom pred vhodom nedavno dograjenega trakta bolnišnice. Pripravljen je bil tudi počakati in naju odpeljati domov, toda moral je čez eno uro že na delo. Še zahvaliti se nisem utegnil, že je odpeljal. Zato se mu sedaj lepo zahvaljujem za pomoč in razumevanje.

Z otrokom v naročju sem vstopil v avlo jeseniške bolnišnice. Povedal sem, kaj se je zgodilo, oddal zdravstveno knjižico in se opravičeval, ker nimam niti napotnice. Dežurni sestri sem povedal, da sem bil pred tem že v zdravstvenem domu in kako sem tam opravil. Moram priznati, da sem bil v bolnišnici nad delom in načinom, kako sprejmejo človeka, prijetno presenečen. Vse je šlo gladko, kot po maslu. Zapis o poškodbi, podatki, rentgen in tako dalje. Kako drugače se počuti človek v nesreči, ki vidi, da ni sam, da so še ljudje, ki humano in nesebično opravljajo svoje delo. Le dobro uro kasneje sem stal s hčerko v naročju pred bolnišnico. K sreči ni več deže-

valo. Šofer lokalnega avtobusa, ki je bil parkiran na drugi strani ceste, mi je takoj odprl vrata. Hčerko sem odložil na sedež. Le nekaj postaj in pri gimnaziji sva izstopila. Kmalu sva doma. Res naporen dan je bil za menoj.

Sele po večerji, ko je hčerka že spala in sem sedel za mizo, sem začel premišljevat o vsem. Ostaja vrsta vprašanj, na katera ne najdem odgovora. Kaj, če bi dobil v bolnišnici še kakšen recept? Katera lekarna je dežurna in če ni na Jesenicah, kdo me bo ob tej uri peljal na Bled ali v Radovljico? Ali res občani potrebujemo takšno dežurno zdravstveno službo, ki ne more izdati niti napotnice za bolnišnico? Zakaj naj občani v takih primerih moleduje za prevoz pri znanih in sostanovalcih, po drugi strani pa plačuje visoke prispevke za zdravstveno varstvo. Znan mi je, da moj primer ni osamljen, da se je tako kot meni zgodilo že marsikomu.

Zato bi za zaključek omenil le še to, da bomo morali v bodoče dobro premisliti, ko se bomo odločali spet za razne prispevke in participacije za zdravstveno varstvo. Samo obljube so premalo. V sporazumih o naših obveznostih do zdravstva bo potrebno konkretno opredeliti tudi, kakšen odnos mora imeti do občana takšna institucija, kot je zdravstveni dom. Klavzulo »znajdi se, kakor veš in znaš« pa bomo iz takšnega sporazuma seveda odločno črtali.

Janko Fon

NAŠA POUČNA ESKURZIJA V GORNJESAVSKO DOLINO

Že dolgo smo se pripravljali, da obiščemo kraje v Gornjesavski dolini. O vseh teh naseljih smo se učili v šoli in mnogi med nami še niso vedeli kako izgledajo, kje leže in kakšno je življenje tod.

30. maja sta nas odpeljala dva avtobusa. Nestrpnost smo posedli in malico, brez katere ne naredimo niti koraka, smo dali na prtljžnike nad sedeži.

Natančno ob določeni uri smo se odpeljali proti Hrušici in dalje proti Dovjam. Na avtobusni postaji smo izstopili in šli peš skozi vas do spomenikov padlim v prvi in drugi svetovni vojni. Na vaškem pokopališču smo si ogledali zadnji dom Jakoba Aljaža — začetnika slovenskega planinstva pri nas in Janeza Polda — planiškega junaka. Nato smo šli v Mojstrano. V osnovno šolo 16. decembra hodijo učenci obeh vasic in Radovne. Tovariši ravnatelj nam je povedal, koliko učencev obiskuje šolo in na poličkah v avli smo lahko videli mnogo priznanj, diplom in drugih odličij, ki so jih prejeli za svoje delo. Obe vasi sta zelo čisti in mnogo novih hiš gradijo. Iz Moj-

strane smo se peljali mimo razvalin stare cementarne do Peričnika. Kako mogočen je slap. Po ozki, gozdni stezi smo v koloni po eden prišli pod slap in ga občudovali. Sošolec Marij ga je slikal.

Pri koči smo imeli kratek počitek. Malica nam je teknila. Pot smo nadaljevali na Koren, kjer je državna meja med Jugoslavijo in Avstrijo in nato v Rateče kjer je državna meja med Jugoslavijo in Italijo. Tu nam je pripovedoval delavec obmejne milice o potovanjih v tujino in potovanju tujih državljanov v našo domovino. Nad vasjo se dviga zadnji vrh Karavank — Peč, kjer je tromerja — tu je stik treh držav: Jugoslavije, Avstrije in Italije.

Še v dolino Planice smo se peljali in občudovali skalnice, saj so jih mnogi videli prvič. Od tu pa v Tamar. Do izviru Save Dolinke, do Nadiže, nismo mogli, ker je še veliko snega. Kar od spodaj smo si ogledali začetek naše najdaljše jugoslovanske reke. Še malo malice in že je bil čas za povratek. Peljali smo se še do hotela Erika v Kranjski gori, kjer se začne vzpenjati cesta na Vrščic in dalje v Trento. Krajsi postanek smo imeli še v Kranjski gori. Ogledali smo si maketo poti na Vrščic, šolo, spomenik pred motelom, smučišča in lepe hotele s pokritimi bazeni. Res lepa je Kranjska gora, obdana z Mojstrovko, Razorjem in Prisojnikom.

V vseh krajih Gornjesavske doline so ljudje pomagali narodnoosvobodilni borbi, mnogi so bili v partizanih in vsem žrtvam so postavili spomenike in spominska obeležja, ki nam pripovedujejo o grozotah vojne.

Veliko smo videli in utrdili naše znanje, pridobljeno v šoli. Veseli smo prišli domov, čeprav nismo imeli časa za igranje.

Sandra Rakovec, 3. c,
OŠ Prežihov Voranc Jesenice

USPELO TEKMOVANJE GASILCEV JESENIŠKE OBČINE

V nedeljo, 1. junija, je pripravila jeseniška občinska gasilska zveza tekmovanje članov, članic in veteranov, tekmovale pa so tudi mladinke z Dovjega, ker se 25. maja niso mogle udeležiti mladinskega in pionirkega tekmovanja.

Člani so se pomerili v taktični vaji in v štafeti z ovirami na 300 m dolgi progi. Tekmovanja se je udeležilo 11 ekip iz Smokuča, Zabrznice, Dobrave, Jesenic, Dovjega, Mojstrane, Kranjske gore in Podkorena. Na prvo mesto se je s 836 točkami uvrstila prva ekipa iz Smokuča, druga je bila prva deseterica iz Zabrznice, tretja pa so bili člani iz Podkorena. Prvi so si s tem pridobili pravico udeležbe na področnem tekmovanju, prvi trije pa tudi na tekmovanju treh dežel, ki bo za občinski praznik v jeseniški občini.

Tekmovanja članic so se udeležile desetine gasilskih društev Dobrava, Smokuč in Zabrznica. S 668 točkami so se na prvo mesto uvrstile gasilke iz Zabrznice, druge so bile z Dobrave, tretje pa iz Smokuča. Nastopile so v štafeti z ovirami in z vajo s hidrantom.

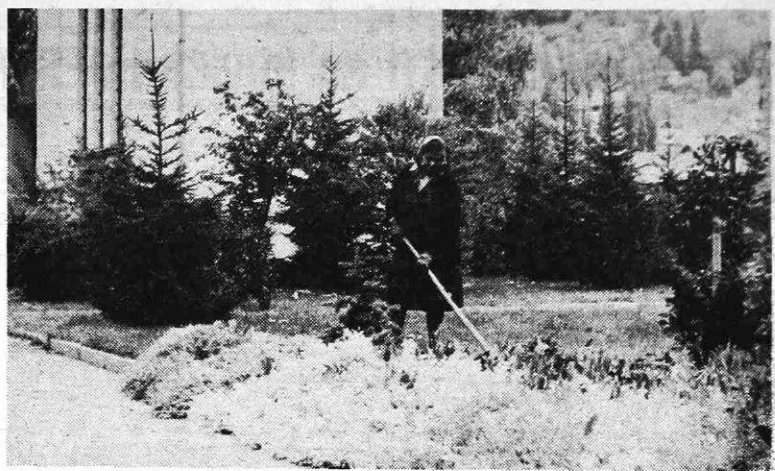
Tekmovanja veteranov so se udeležile desetine iz Mojstrane, Smokuča in Zabrznice. V starostni skupini med 50 in 60 leti so bili prvi veterani iz Smokuča, v skupini nad 60 let pa iz Zabrznice. Tekmovali so v vaji s hidrantom in v drugih gasilskih veščinah.

Mladinke z Dovjega, ki so v svoji skupini ta dan nastopile same, so za vajo s hidrantom in štafeto z ovirami dobile 447 točk in se s tem uvrstile na drugo mesto. Prve so bile že na predhodnem tekmovanju mladinke iz Smokuča, ki so prejele 466 točk.

Tekmovanje je bilo na desnem bregu Save v Kavčkah. Predsednik komisije je bil Valentin Kejžar, vodja tekmovanja Karel Tramte, tehnični vodja Franci Bahun, vodja skupine za vzdrževanje reda in dekoracijo pa Janez Bohinc.

Zanimiv nastop gasilskih desetini jeseniške občine si je ogledalo tudi nekaj okoliških prebivalcev. Navzoč je bil tudi predsednik občinske gasilske zveze Anton Arh, ki je udeležence pohvalil.

B.

Članica Hortikulturnega društva Jesenice pri urejanju cvetlic v spominskem parku na Plavžu (Foto Vasja Hribar)

NEPRAVILNOSTI, KI JIH BO TREBA ZA OLEPŠANJE OKOLJA UREDITI

Komisija za varstvo okolja pri Turistični zvezi Gorenjske je tudi letos razpisala tekmovanje o urejenosti krajev na Gorenjskem. V času od 16. aprila do 10. maja je skupno s člani teh komisij pri turističnih društvih pregledala stanje in o ugotovljenih pomanjkljivostih obvestila vsa turistična društva na Gorenjskem. Ta bodo skušala vplivati na vse prebivalce in pristojne organizacije, krajevne skupnosti, turistične podmladke in druge, da se bo s skupnimi močmi v okviru možnosti odstranilo vse, kar še kazi našo okolico.

Te pomanjkljivosti so v posameznih krajih jeseniške občine naslednje:

Na področju Turističnega društva Žirovnica:

- odstraniti dva štora proti Rodinam,
- obnoviti leseno streho na zidani ograji ob pokopališču,
- pospraviti ostanke kozolca v Rodinah,
- obnoviti tablo z oznako »Finžgarjeva rojstna hiša«,
- obnoviti tablo z oznako »Janšev čebelnjak«,
- TD naj poskrbi za odstranitev novogradnje za Prešernovo hišo,
- obnoviti fasado in ploščo na rojstni hiši Prešernove matere,
- krajevna skupnost naj uredi z občinsko sanitarno inšpekcijo, da se bo uredilo dvorišče Rada Prešerna, če je potrebno tudi s strožjimi ukrepi (v Vrbi),
- v Žirovnici odstraniti turistične table z napisi »Zimmer-Rooms«,
- prepovedati vlečenje žice od stare vaške lipe,
- počistiti ob železniški progi,
- počistiti ob stari cesti v Žirovnici ob spominskih ploščah,
- urediti plakatiranje v Mostah ob stari cesti.

Na področju Turističnega društva Jesenice:

- počistiti ob železniški progi od Žirovnice proti Jesenicam,
- odstraniti smeti na Javorniku za kulturnim domom,
- obnoviti plakatirno tablo na Koroški Beli,
- obnoviti leseno ograjo pri hiši št. 2 na Koroški Beli,
- očistiti potok za Železarno na Javorniku,
- odstraniti plakatiranje pred Jesenicami,
- očistiti okoli kontejnerja pri mostu,
- očistiti obrežje od mostu proti Lipcam,
- odstraniti divje odlagališče smeti na Lipcam med progo in cesto,
- obnoviti orientacijsko tablo na Blejski Dobravi,
- obnoviti ogledalo pred podvozom proti pokopališču,
- zrvnati ulične svetilke proti pokopališču,
- zrvnati prometni znak za enosmerni promet na cesti proti pokopališču,
- očistiti okolico parkirišča pri pokopališču.

- očistiti obrežje Save,
- odstraniti stare avtomobile s parkirišča proti železniški progi,
- obnoviti reklamno tablo za gostilno Dalmacija,
- očistiti strugo potoka Uke pri avtobusni postaji,
- odstraniti pločevino ob cesti Prežihov Voranc,
- očistiti gozd ob Tomšičevi ulici,
- odstraniti stare avtomobile na Straži,
- odstraniti pločevino ob cesti na četrtem zavoju od Jesenic proti Planini pod Golico,
- odstraniti smeti pod železniškim mostom na Hrušici,
- očistiti strugo potoka na Hrušici,
- odstraniti smeti na Plavžu na Tavčarjevi cesti,
- odstraniti reklamno tablo bivše gostilne Mulej »Zimmer frei« na Potokih.

Na področju Turističnega društva Mojsstrana:

- odpeljati smeti nastale po očiščevalni akciji pri mostu proti Mojsstrani,
- očistiti vaški potok skozi Dovje,
- očistiti obrežje Save,
- odstraniti gramoz ob cesti pri pokopališkem zidu,
- urediti prostor okrog vaškega korita v Dovjem.

Na področju turističnega društva Kranjska gora:

- obnoviti cestno prometno tablo omejitve na 20 km pred mostom v Martuljku,
- odstraniti smeti ob mostu v Martuljku,
- v vasi Gozd obnoviti reklamno tablo za gostinski obrat,
- obnoviti leseno ograjo pri avtobusni postaji v Martuljku,
- odpeljati smeti iz smetnjakov in očistiti okolico,
- obnoviti table na križišču, na odcepu za Kranjsko goro,
- odstraniti reklamne Kompasove table »Zimmer frei« (naj bo samo narisano),
- dokončati čiščenje potoka v Podkorenju,
- zrvnati navožen materil na koncu vasi Podkoren med glavno cesto in Savo (pod Zelenci),
- obnoviti reklamno tablo Merkurja,
- počistiti okrog hotela Špik in kampa,
- očistiti vikend naselje,
- očistiti potok Hladnik in Jerman,
- počistiti na Kopsižu,
- očistiti strugo potoka Pišenca,
- očistiti obrežje Save in Rojce.

Na področju Turističnega društva Rateče Planica:

- obnoviti reklamno tablo »Gorenjska«,
- odstraniti napis »Ruhetagus« na gostilni Žerjav,
- obnoviti tablo z oznako parkirišče na vogalu mlekarke zadrage,
- očistiti potok Kravjek.

B.

Članice Gasilskega društva Zabrznica med vajo (Foto I. Kučina)

Alberto MORAVIA: Notranje življenje. Roman. Pomurska založba 1980.

Triindvajset let je tega, kar je prevod Rimljanke zbudil med našimi bralci pravo senzacijo, med tistimi pa, ki so poklicani za to, da skrbijo za moralo (drugih), pa nekaj dušebrižniškega preplaha. Ali lahko pričakujemo, da se bo kaj od tega ponovilo ob najnovejši, sveže prevedeni knjigi istega avtorja? Bojim se da ne, pa čeprav se Notranje življenje dotika tako vroče teme, kot je delovanje zloglasnih Rdečih brigad: časi se pač spreminjajo.

Moravia se te snovi loteva, kot je nakazano že v naslovu, »od znotraj«. Notranje življenje – to v našem primeru pomeni, da bo avtor razgrnil pred nami miselni in čustveni svet uporniške najstnice. Kako je lahko priletni avtor vdrl v ta svet? Knjiga sama daje na to vprašanje svojevrsten odgovor: napisana je v obliki umišljenega intervjuja, »avtor« v njej sprašuje junakinjo. Dekletu je ime Desideria in kakor junakinja Rimljanke izhaja iz revnih plasti. Vendar pa Desideria pravzaprav pripada »tistim zgornjim«. Kot posvojenka je pritegnjena v smetano rimske družbe, v tisto plast, ki ji, upravičeno ali ne, pripisujemo vse najhujše pregrehe tega sveta od incesta do sodomije (da ne govorimo o umorih). Znano je, da prav napredni italijanski umetniki zelo radi upodabljajo prav to plast. Vrsta teriserjev, s priimki na -ini in na -oni že dolgo upodablja v svojih filmih – tako kot Moravia v romanu – te pokvarjenice, z dolgočasne, ki ugonabljajo sami sebe, pa so kljub temu nekako nesmrtni, saj ni jasno, ali so dediščina fašizma ali pa preživelo pleme iz starega Rima.

Ne smemo pozabiti: umetniki, o katerih govorim, so sicer napredni in revolucionarni, hkrati pa tudi bolj ali manj bogati. Slikajo torej to, kar poznajo. Na drugi strani pa je treba reči, da je danes vodilni razred tisti šiv, po katerem se trga kapitalistični sistem. Ni več proletariata tisti, ki bi se pavperiziral. Se vedno gre za pavperizacijo, vendar ne na področju materialnih dobrin, ampak na področju npravi. »Čim več človek ima, tem manj (si) je.« Revščina nas torej prizadeva na drugem koncu, kot nekoč, od nje so najbolj prizadeti tisti, ki jim ničesar ne manjka, – manjka jim morda le perspektiva.

Mislimo si torej, da avtor vodi umišljeni intervju z dekletem, ki ga je posvojila bogata, iztirjena povratnica iz Amerike. Desideria je nekakšno kukavičje jajce; vprašanje pa je, ali ni kukavičje jajce tudi napredni umetnik (ali pisatelj), ki je sicer z vsem srcem na strani komunizma, dejansko pa deli navade mogotcev stare družbe?

Pisatelj in najstnica si torej stojita iz oči v oči. (To soodenje je lahko fiktivno ali pa tudi ne). Mož, ki intervjuja Desiderio, ni zaslišel-

valec, ni napadalen, ne sprašuje tako kot Oriana Fallaci. Pa saj mu tudi treba ni, Desideria ni dekle, ki bi mu kaj skrivala. Samo pomaga ji urejati, opominja jo, kdaj je čas, da pride na dan s tem ali drugim napovedanim pojavitlom.

Za mladoletnika, ki živi v urejenih razmerah, je bistveno to, da je obsojen na ničevost. Pisatelj svoji intervjuvanki s samim tem, da jo je izbral, podeljuje izjemno pomembnost. Notranje življenje posameznika je tu obravnavano z največjo možno resnobo.

Kako razumeti mladostniško destruktivnost? Desideria je prava uničevalka, kar pomeni predvsem uničevalka vrednot. Taka ni postala zaradi mode, ampak zaradi neke grde izkušnje. Mati jo kot hčerko odpahne in skuša napraviti iz nje svojo ljubico, – potem, ko ji pove, da je dejansko posvojenka. Razen tega Desideria Violo – tako je starejši ime – zaloti med orgijo v troje. Posledica je razumljiva: Desideria se iz ljubeče hčerke sprevrže v nekakšno maščevalko svoje izgubljene čistosti. Na kratko – zdaj sta ji svet in življenje sestavljena iz nekakšnih »dialektičnih binomov« kot je na primer lastnina-tatvina. Desideria skuša prvi člen izničiti tako, da uresničuje drugega. Po tej metodi se loteva vseh vrednot, izpostavljenih v fasadi družbe: ne ustavi se niti pri spoštovanju človeškega življenja niti pri ljubezni. Skratka, oskrni vse, kar se oskrniti da. Pri tem jo vodi »notranji glas« – nekaj kakor katoliška vest ali Sokratov daimon. To priča o njeni razklanosti.

Kakor nas že prizadenejo Desideriine skrunitve, si vendar ne moremo kaj, da ne bi simpatizirali s tem »glasom«. Glas« ji preprečuje, da bi postala mrska kumara, se pravi bitje, ki je zavrglo prave človeške zmožnosti. Simpatiziramo z njim, ko jo žene v upor proti povprečnosti in zlaganosti. In vendar na koncu spoznamo, da ta glas konec koncev ni njen boljši jaz, ampak le čista negacija, ki je ne more pripeljati nikamor.

Z drugimi besedami: teroristi so mogoče znak, da je ta svet treba v temelju spremeniti, vendar oni niso tisti, ki bodo spremenili svet; na boljše že ne. »Glas« junakinji zaredi prišepetuje, naj se poveže s teroristi – in na koncu se ji to tudi posreči. Vendar se Desideria ne razodene kot rojena revolucionarka – prej kot kakšna Vestalka – maščevalka nedolžnosti iz predkrščanskih časov.

Od bralca samega je odvisno, ali bo v tem romanu iskal politični ali psihoanalitični podtekst, ali bo ob njem užival kot erotični sanjač ali kot analitični mislec. Nekateri filozofi naših dni nas opozarjajo na globoko ali celo usodno povezanost seksa in politike. Našemu avtorju gre mogoče za politiko, čeprav že ves čas toliko govori o seksu, o iztirjenem seksu.

In tisto najgloblje, kar je imel o tem povedati, je povedal že v Rimljanu – mogoče na popolnejši način kot v pričujoči knjigi. In vendar, tudi če bi to vedel vnaprej, se ne bi mogel upreti skušnjavi, da jo preberem.

Marko Hudnik

ŠE ENKRAT O ČUFARJEVIH ŠČURKIH

Amatersko gledališče Tone Čufar Jesenice je v okviru svojih gledaliških abonmajskih obveznosti do članov jeseniških delovnih organizacij in ostalih ljubiteljev gledališča organiziralo 22. maja gostovanje Slovenskega narodnega gledališča – Drame Maribor, ki je na jeseniškem odru izvedlo grotesko Toneta Čufarja ŠČURKI.

Režiser ALEŠ JAN je z dramaturgom TONETOM PARTLIČEM ter številno renomirano ekipo sodelavcev-oblikovalcev (10), igralcev (16), tehničnega osebja (8) in neimovnih delavcev gledališke krojačnice in fizerske delavnice naposled »oživil« Čufarjeve ščurke na odru SNG v Mariboru ob 60-letnici obstoja gledališča v Mariboru. Gledališče je prejelo nagrado občine Maribor in srebrni grb mesta, gledališčniki pa so s krstno uprizoritvijo ščurkov v slovenskem in jugoslovanskem gledališkem prostoru izpolnili dolg proletarskemu pisatelju. V njegovem rokopisu so vendarle našli nekaj, na kar so lahko oprli svojo sedanjo odsko občutljivost in naredili izvrstno gledališko predstavo. Režiser Aleš Jan je s svojo odsko postavitevjo in drzno preinterpretacijo enega dela teksta brez dvoma izoblikoval vse Čufarjeve zamisli. Kar zadovoljni smo, da sta se Čufarja lotila ravno Jan in Partlič in vsi njuni sodelavci, kot so: Svetlana Makarovič, ki je prispevala songe, skladatelj Aleš Kersnik in drugi. Celotno vlogo v imenu Jeseničanov vsem nastopajočim in mariborskemu teatru v celoti, ker so omogočili, da je Čufarjeva svojevrstna, resnično izvrstna socialna groteska doživela »profesionalni« krst po več kot štiridesetih letih.

Za kaj gre? Kaj je v Čufarjevih ščurkih ganljivega, vzgojno agitatorskega in parolarskega – grotesknega? V zgodbi se nam na nekem pokopališču od simbolnega sončnega zahoda do simbolnega novega jutranjega svita razkriva usoda predstavnikov obeh prevladujočih razredov: meščanov in proletarcev, ki imajo več značilnosti tako imenovanega lumpenproletariata. To so: študent Mirko, študentka Sonja, grobar, gospod Henrik Trojan, invalid, brezdomec, policaj, koketa Maja, sobarica Lojzka, tiho-tapec, špekulant, tat, meščani, ki gredo z veselje in godci. Izrazita meščana sta melanholični gospod Henrik Trojan, ki ima prazno srce in polno denarnico ter Sonja, nesojena gospodova nevesta in v resnici Mirkova ljubica. Koketna tajnica Maja je nekoč morda bila prostitutka, revni študent Mirko je izrazil zgovornik »svoje« proletarskega razreda, policaj je predvsem predstavnik oblasti. Delavce, vdane v usodo in alkohol, predstavljata predvsem grobar in invalid, »kriminalce« pa špekulant, tat, tiho-tapec... Posebno mesto gre brezdomcu, ki ga najdemo tudi v drugih ekspresionističnih dramah tistega časa. To so ščurki, ki prilezejo na plan, ko se spusti večer. Svetobolni degenerirani bogataški sin gospod Henrik pride »na plan« oprezat za nevesto, ki mu jo je vnaprej poslovno določil njegov oče. Gospod Henrik je ves razžrt od spoznanja, da živi brezplodno izkoriščevalsko življenje, sovraži denar in je z njim vseskozi radodarno pripravljen po-

ravnati socialne krivice. Ob vsakem koraku pa naleti na golo koristljubje in je vedno bližje temu, da si sam vzame življenje (simbolična smrt – propad obsojenega kapitalističnega razreda). Osebe so razdeljene na optimistične in pesimistične. Ni čudno, da je Čufar namenil skrajni pesimizem prav Henrik, sinu kapitalista, ki pravi: »Vse je brez smisla, pust, neumno. Tako odveč se počutim na tem svetu!« Henrik se na koncu ustrelil in njegova simbolična smrt je tudi simbolična zmaga delavskega razreda – ščurkov. Nad njegovim grobom govori študent Mirko Čufarjeve verze: »poslovil se je le poslednji Mohikanec človekoljubnega frazerstva in početja, bledični vitez vročega stoletja...«

Pesimizmu in samomoru predstavnik meščanskega razreda stoji nasproti aktivizem Mirka, ki poziva k delu in moči: »Imeti moraš dovolj moči, da zlo miš ovire, kajti svet ni naklonjen tistim, ki se otepajo njegovega močvirja.« Njemu nekako pomagata tudi Sonja in Lojzka. Brezdomčev spomin na mladost in sonce pa je celo nekoliko vizionarske narave. Vmes pa je življenjski trpni realizem grobarja in invalida, ki si ne mučita glave z življenjskimi in filozofskimi vprašanji, ampak se zavedata, da je treba preživeti in iztržiti kakšen dinar.

Človek se pravzaprav začudi, ko vidi to panoramo starojugoslovanske srenje in več lumpenproletarcev kot pravih delavcev, ki naj bi kasneje izvedli socialno revolucijo, v kar je komunist Čufar verjel za to tudi deloval. Z značilnimi tipi se je Čufarju posrečilo, da je z grotesko pokazal spačen obraz družbe tistega časa. Ti Čufarjevi junaki in anti-junaki kot ščurki plezajo sem ter tja, čez pokopališki zid, skozi okna... v zavrnjeno in grozljivo ropotnico ekspresionistične mašinerije, iz izpod stropa visečimi križi in po tleh razmetanimi krstami (scena Sveta Jovanovič). Ščurki gledalce »držijo« v stalni dramski napetosti, ki je prisotna skozi vso predstavo, in sicer smrt, življenje, denar, siromaštvo, nedolžnost, pokvarjenost, ljubezen, ljubosumje, optimizem, pesimizem itd. – vse sami groteskni elementi.

Vsi nastopajoči na Jesenicah (njihovih imen ne navajamo zato, ker ne vemo ali so nastopili vsi tisti, ki so imenovani v gledališkem listu še od jeseni preteklega leta) so imeli svoje sijajne uprizoritvene trenutke. Predstavo so popestrili še brechtovski obarvani songi Svetlane Makarovič, odlična glasbena spremljava in koreografija, kar se je sproščeno razmahnilo v burkaško žilico petja, plesa in mask in predstavo za Jeseničane naredilo nepozabno.

Obisk je bil, glede na vrednost Čufarjevega dela in vse pozitivno in pohvalno, kar smo prebrali o krstni predstavi v Mariboru, – na Jesenicah slab. Že v uvodu smo omenili, da

je bila predstava namenjena predvsem abonmajskim obveznostim gledališča Tone Čufar do članov raznih delovnih organizacij. Kaj pomaga, če pri taki organizaciji abonmaja, kot je sedaj, dvorana ostane na pol prazna. Tisti, ki dobijo vstopnice BREZPLAČNO, ne pridejo na predstavo, tisti pa, ki bi radi vstopnico KUPILI, je ne morejo dobiti, ker so

razdeljene članom abonmaja. V takih primerih naj bi člani abonmaja imeli samo prednost kupovanja vstopnic do določenega dne ali ure, potem pa naj bi bile preostale vstopnice v prosti prodaji. Kaj so si mislili izvrstni Mariborčani? Želeli smo videti njihovo predstavo našega Čufarja, dvorana pa je bila na pol prazna! F. Ropret

IRAŠKA GRAFIKA RAZSTAVLJATA NA JESENICAH

V prihodnjih desetih dneh bodo jeseniški Dolikovci v svoje razstavne prostore v Delavskem domu sprejeli v goste slikarja iz prijateljskega in neuvrčenega Iraka: TAHIRA HAMIDA IN MUSTAFA WALIDA, ki sta trenutno na študijskem izpopolnjevanju na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. To bo prav gotovo za železarske Jesenice izjemen dogodek, ki nam bo približal likovno ustvarjalnost mladih iraških slikarjev.

TAHIR HAMID je bil rojen leta 1953 v Bagdadu v Iraku. Diplomiral je na Inštitutu za umetnost v Bagdadu, leta 1979 pa na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Sedaj je na grafični specialki pri profesorju Borčiču.

Doslej je samostojno razstavljal leta 1978 v Mariboru, na skupinskih razstavah pa: 1978 v Mestni galeriji v Ljubljani (ALU), Iskra (ALU), 1979 ob 60-letnici univerze Edvard Kardelj v Ljubljani (ALU), dvakrat v Mestni galeriji v Ljubljani, enkrat s Prešernovimi nagradenci, v Beogradu (ALU), v likovnem salonu Ravne na Koroškem in na 13. mednarodnem grafičnem bienalu v Ljubljani.

Za svoje ustvarjanje je doslej dobil prvo nagrado za grafiko na Inštitutu za umetnost v Bagdadu in Prešernovo nagrado za grafiko 1977 – 1978.

MUSTAFA WALID je bil rojen v Duhoku v Iraku. Diplomiral je na Inštitutu za umetnost v Bagdadu, kjer je dobil drugo nagrado za grafiko. Je študent četrtega letnika Akademije za likovno umetnost v Ljubljani na oddelku za grafiko.

Doslej je samostojno razstavljal leta 1976 v Bagdadu, na skupinskih razstavah pa: 1978 v Mestni galeriji v Ljubljani (ALU), 1979 pa v Mestni galeriji v Ljubljani (ALU), v Beogradu (ALU) in v likovnem salonu Ravne na Koroškem.

Skupno razstavo obeh iraških grafikov bodo odprli v soboto, 7. junija, ob 18. uri s krajšim koncertom vokalnega oklada DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica. Ogledate pa si jo lahko vsak dan, razen nedelje, od 9. do 12. in od 16. do 19. ure do vključno 18. junija.

To je že letošnja osma likovna razstava v organizaciji likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, oziroma deseta, če upoštevamo še razstavo izdelkov sekcije za ročna dela in skupno razstavo umetniške fotografije beljaskih in jeseniških fotoamaterjev.

Jeseniška razglednica (Foto I. Kučina)

VSE POZORNOSTI VREDNA AKCIJA MLADIH KULTURNIKOV V ŽIROVNICI

Šolsko kulturno društvo v osnovni šoli Gorenjski odred v Žirovnici s pomočjo pripravljalnega odbora, ki ga vodi Jaka Čop in Marjan Jemec v sodelovanju z domačo DPD Svobodo in čebelarjskim društvom, že nekaj časa intenzivno deluje pri uresničitvi svoje programirane naloge, to je pri ureditvi kulturne steze, ki bo povezovala najpomembnejše kulturne spomenike v krajevni skupnosti Žirovnica. V ta okvir sodi tudi ureditev aleje slavnim rojakom – možem, rojenim na tem območju.

V to alejo bodo postavili doprsne kipe na granitnih podstavkih: dr. Franceta Prešerna, Matija Čopa, Frana Saleškega Finžgarja, Janeza Jalna in Antona Janše.

Kulturno stezo bodo označili od Vrbe do Rodin, Doslovič, Breznice, Zabravnice do Žirovnice in Most. Pripravljajo tudi že vodit po kulturni stezi z opisom poti in življenjepisi velikih mož z žirovniškega območja.

Betonske temelje in granitne podstavke bo uredilo in financiralo šolsko kulturno društvo Prešernov rod, za izdelavo kipov pa so se obrnili za denarno pomoč na številne organe in organizacije.

Za izdelavo kipov so se dogovarjali že z nekaterimi znanimi likovnimi

umetniki, v delu pa imajo tudi že vodit po kulturni stezi, za katerega je portrete Prešerna, Čopa, Finžgarja, Janše in Jalna narisal jeseniški slikar dolikovec France Kreuzer. Pripravljajo tudi že ustrezna besedila.

Vsekakor akcija mladih kulturnih delavcev šolskega kulturnega društva Prešernov rod zasluži vso našo pozornost, pa tudi vso materialno podporo, kajti to ne bo le velika pridobitev za krajevno skupnost in občino, temveč za vso Slovenijo in Jugoslavijo. Redkokje se je na tako majhnem območju rodilo toliko velikih duhov kot ravno na območju pod Karavankami, v krajevni skupnosti Žirovnica. Že doslej sta Prešernova in Finžgarjeva rojstna hiša množično obiskani, z ureditvijo kulturne steze in aleje petim našim velikim možem, pa se bo obisk v obeh hišah in sploh na tem območju zelo povečal.

To je nadvomno po osvoboditvi, poleg obnove in ureditve Finžgarjeve rojstne hiše v Doslovičah, druga velika akcija, ki so jo spodbudili in jo vodijo ljubiteljski gorečnejši, da bi se čim bolj dostojno spominjali naših velikih mož in njihovih velikih kulturnih dejanj.

FOLKLORISTI ZA DELAVCE ŽELEZARNE

Po uspešnem nastopu ansambla narodnih plesov in pesmi pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice za delavce delovne organizacije GOLICA in Kemične čistilnice in pralnice Jesenice bodo jutri, 6. junija, nastop ponovili ob 19. uri v dvorani amaterskega gledališča Tone Čufar Jesenice za delavce TOZD in delovnih skupnosti Železarne. Tako kot prvi nastop je tudi ta zahvalni nastop za pomoč, ki so jo delavci Železarne prek sindikalne organizacije izkazali pri obnovi ansambla.

Ansambl bo tokrat nastopil še z nekoliko dopolnjenim programom, in sicer imajo na sporedu poleg gorenjskih, istreških in prekmurskih plesov ter Šote in Vojvodine še srbske ples.

Pomladansko sezono bodo predvidoma zaključili 20. junija z nastopom za javnost in vse nekdanje člane in sodelavce ansambla. Vendar pa naj ob tem povemo, da so dobili tudi že prvo vabilo iz Italije za sodelovanje na festivalu folklore.

Referenti za kulturo osnovnih organizacij sindikata lahko dvignejo brezplačne vstopnice v pisarni tovarniškega sindikata.

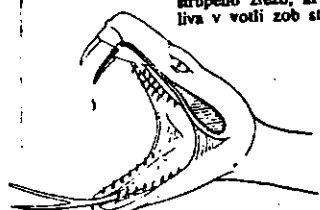
KAČJI PIK

Blíža se poletni meseci in verjetno ne bo odveč, če v naslednjih vrsticah spregovorim o kačjem piku. Jugoslavija ima namreč med evropskimi državami največ strupenjač. Ko so še pred leti denarno nagrajevali ulov strupenih kač, so jih samo v Bosni v enem letu polovili okoli 25.000; polovica med njimi je bilo modrasov.

Pik strupene kače je vedno zelo razburljiv dogodek, ki žrtev in svojce kar precej prestraši.

S strupom lovijo kače: plen in varujejo svoje življenje. Nekatere vodne kače imajo zelo močan strup, a človeka zlepa ne pičijo. Druge zelo strupene kače pikajo samo ponoči, čež dan nikakor ne. V Indoneziji in osrednji Afriki žive strupene kače, ki strup pljujejo tudi do meter daleč. Nevarno je, če zaide človeku v ranico na koži ali v oko. Tudi naša belouška ima strupene žleze, katerih izloček pa ni povezan z zobmi. Zato je ne uvrščamo med strupene kače. V naših krajih živa dva vrsta strupenjač: modras in gad. Modras (poskok) je najpogostejši pri nas in je skoraj že povsem izginil gada (šarka). Modras tudi najhujše piči. V hudi vročini je nevarnejši. Kadar je lačen, vbrižga več strupa, kot če je pil še pred nedavnimi; čim starejši je, tem huje piči.

Glava strupene kače s strupeno žlezo, ki se izliva v vodi zob strupnik

V enem piku je od 10 do 20 mg strupa. Smrtna doza za človeka je približno 75 mg strupa. Včasih se zgodi, da človek pika sploh ne zazna, zdi se mu, da se je opraskal; dokler ne zagleda dveh značilnih luknjic v koži, sledov obeh strupnikov. Kmalu nastane oteklina, ki se naglo veča in širi. Pičeni ud zateče v eni uri tudi do dvojne debeline. Na koži oteklina se pojavijo značilne modro-rdeče lise, včasih pomodri cela oteklina. Blížnje bezgavke (običajno v dimljah) zatečejo. Na udu je v koži večkrat videti rdeče proge, ki potekajo od pičenega mesta proti srcu. Pojavijo se tudi znamenja splošne zastrupitve. To so: slabost, vrtoглаvica, težko dihanje in hiter pulz, bljuvanje in včasih tudi driska; v najhujših primerih celo nezavest. Smrt zaradi kačjega pika je pri nas redka.

V glavnem je v kačjem strupu dveje strupenih sestavin. Ena hromi živčevje; človeka umori tako, da mu ohrani dihalni center. V strupu najnevarnejši kač je ta komponenta prevladujoča. V strupu gada in modrasa pa prevladujejo sestavine, ki razkrajajo rdeče krvničke; povzročajo hemolizo krvi. Ta pa poteka dosti počasneje in se ji organizem uspešno upira. Nevrotoksična sestavina kobrinaga strupa deluje podobno kot strup kurare; zato pik kobre povzroči hitro smrt. Modrasov

in gadov strup delujeta počasi. Počasi tudi zato, ker pičita ponavadi pod kožo in strup počasi pronica preko limfnih žil v krvni obtok. Kadar pa pičita naravnost v kakšno večjo veno, kar se zgodi le poredkoma lahko človeka tudi umorita. Poznamo še drugo možno smrtno posledico kačjega pika. Če namreč kača piči v okolico ust, vratu, oteklini lahko povzroči zadušitev. Med poletnimi pripekami spleza modras včasih tudi na drevo in piči z veje. A to je le redek primer.

Vendar ob hitri in pravilni prvi pomoči in prevozu v bolnišnico vse pogostejše pičenega iztrgajo smrti.

Kogar piči kača, mora strogo mirovati. Hoja in gibanje je prepovedano. Z gibanjem se namreč pospešuje obtok krvi in kroženje strupa v njej. Do zdravnika je treba žrtev prepeljati. Pičeni ud moramo prevezati med mestom pika in srcem z ruto ali podobnim predmetom. Ta preveza naj bo toliko tesna, da prekine venozni krvni obtok, ne pa

arterielnega. Ud pod prevezo mora torej pomodreti. Preveza ne sme biti neprekinjeno nameščena dalj kot dve uri. Pičeno mesto moramo sterilno pokriti in primerno imobilizirati. Poskrbimo za čimprejšnji transport do zdravnika, da pičeni dobi injekcijo zdravilnega seruma proti kačjemu piku. To je najbolj zanesljivo zdravilo, posebno, če ga bolnik dobi kmalu.

Križni rez, ki smo ga priporočali do sedaj, v urejenih razmerah, ko pičeni hitro pride v zdravniško oskrbo in dobi serum, ni potreben. Če ga dela neizkušen prvi pomagalec, je lahko celo škodljiv in nevaren. Prepovedano je tudi uživanje alkoholnih pijač, ker alkohol širi krvne žile in pospešuje zastrupljanje.

Previdnost naj ne bo nikoli odveč, kajti ni lahko tako hitro ločiti strupene kače od nestrupene, niti strokovnjaku! Zato jo raje uberite proč od vsake kače, a pustite jo živeti. Še najkrepkejši modras se boji človeka bolj, kot pa človek njega in piči le v skrajni stiski. Kača, tudi strupena, je prej človekov prijatelj kot sovražnik; brez njih bi se golazen dosti bolj množila, kot se.

T. J.

15 LET ZBORA IZ PODNARTA

Za polno dvorano kulturnega doma v Podnartu se je zbralo ljudi, ki so prišli poslušati in čestitati pevcem domačega moškega zbora, zbora, za katerega smo dolga leta govorili, da je mladinski. Res so pred 15 leti ustanovili mladinski pevski zbor DPD Svoboda Podnart. V njem so bila dekleta in fantje, dirigent je bil Matevž Fabijan. Začeli so tako resno, da so postavili trdne temelje, take, ki so vzdržali nekaj težav z zamenjavo dirigentov. Po nekaj letih je na takih temeljih ostal moški zbor, sestavljen iz mladih fantov. Zdaj, po 15 letih, so to v glavnem že izkušeni pevci, izkušeni člani aktivnega kulturnega društva.

Razveseljivo je bilo, koliko domačinov in gostov je ta večer v Podnartu zaživelo skupaj z zborom in tako pomagalo še bolj slovesno počastiti lep jubilej. Takega v Podnartu menda ni še mogla proslaviti nobena kulturna družina. Kot je pri zborih navada, so se tudi tokratni slavljenci odločili za »delovno slavlje«, kar pomeni, da so pripravili koncert, katerega spored je obsegal veliko novih pesmi, bilo pa je z njimi precej dela. Resnično je koncert, ki je bil 31. maja, pokazal, da zbor skupaj z dirigentom deluje načrtno, skrbi za sistematično življenje skupine, ki je del krajevne skupnosti, ožje in širše kulturne skupnosti. Predvsem pa ima zbor ob takem delu vse možnosti, da glede na dosežene rezultate in starost članov lahko pričakuje nove uspehe.

Spored koncerta je bil zanimiv, za sedanjost stopnjo razvoja naših amaterskih zborov dovolj zahteven. V prvem delu so bile najbolj uspele pesmi Vrabčeva Zdravica in Bilečanka ter Gobčeva noviteta Meni se hoče. Nekaj intonacijskih težav je bilo pri Arničju in Mirku, pa tudi pri prvi zapetem Spaku Foersterja. Prav je, da se je dirigent odločil za vključitev renesančnih pesmi, za katere vemo, da so na tekmovalnih obvezno in zahtevno merilo za presojo zmoglosti zborov; hkrati so tudi šola ležega petja. In ravno zato je prav, da so se jih lotili, čeprav so se zavedali težav, ki jih pesmi te bogate stilne dobe predstavljajo za amaterske zборе.

Za poslušalce je bil še bolj privlačen drugi del. Zdelo se je, da so bile najbolj izdelane pesmi: Mamica, povejte mi, Ana sama riec me griva. Je vpihnila luč ter črnska Nobody knows, seveda pa tudi Prelovska Jaz bi rad rudečih rož, v kateri se je ponovno izkazal solist Franc Primc. Pravo poslastico za poslušalce je predstavljalo sodelovanje umetnika Rudija Kosmaka. Slovesnost so poživili govorniki in predstavniki, ki so zboru čestitali in podelili priznanja v imenu ZKO Slovenije, ZKO Radovljice, krajevne skupnosti, medobčinskih družbenopolitičnih organizacij, zborov iz Kroppe in Zasipa. Prireditelj je povezovala Branka Konc, sklenili pa so jo s prijateljskim srečanjem.

EG

AMATERSKE MELODIJE '80 SO IZZVENELE

Pesem partizanske harmonike je to nedeljo odmevala ob vznožju griča Sveti Peter, v Krpinu pri Begunjah. Na tekmovalnem harmonikarjev Gorenjske se je prijavilo kar petdeset godev, ki so večji igranja na diatonične harmonike. Vsak je pred ocenjevalno komisijo zaigral po eno partizansko skladbo in eno po prosti izbiri. Organizatorji so povabili po dva predstavnika iz ostalih pokrajin Slovenije, da kot gostje nastopijo v konkurenci.

Na tihem so računali z možnostjo, da pokal harmonikarja Gorenjske odide v drugo regijo. Prav to se je v resnici tudi zgodilo. Zaslužno ga je osvojil Pavle Malnarč iz vasi Krupa pri Semiču v Beli Krajini. Tudi drugo mesto je odšlo z Gorenjske, dobil ga je Pino Vežnaver iz Pirana, ki je pripeljal s seboj kar cel ansambel, imenovan Primorski fantje. Ti so v prostem programu izredno navdušili vse prisotne. Tretje mesto je pripadalo Milanu Resniku iz Lukovice pri Domžalah. Četrto in peto mesto šele delita predstavnika bližnje okolice: Tržičan Pivk in Praprotnik iz Ljubnega. Presenetljiv je neuradni podatek, da sta prvo in drugouvrščeni stara 27 let, tretje-uvrščeni pa še znatno manj. Ob njih je nastopilo še nekaj mladih. To pomeni, da diatonična harmonika pri mladih le ni tako iz mode, kot se včasih zdi.

Ob najmlajših povejmo še besedo o starejših, tistih pravih ljudskih godeh, kot jim radi rečemo: Opremljen z odlikovanji, med ka-

terimi je najbolj cenjeno odlikovanje borca prostovoljca za severno mejo 1918-1919, je nastopil 81-letni Franc Krajnik z Dovjega. Nič manj spoštovanja ni bil deležen leto mlajši Ludvik Podgornik, ki se je pri teh letih odpravil iz Mosta na Soči z vlakom do Lesc. Še so bili zanimivi godci. Med njimi Žane Strgar iz Kranja, ki pravi, da je igral na preko 250 obeh tih in 50 zlatih porokah. Pa Pristavec iz Črničva, oče trinajstih otrok. Po uvodnih akordih, ki jih je zaigral Tonček Triplat, partizanski harmonikar in borec Kokrškega odreda, je poudaril simboliko partizanske pesmi književnik Ivan Jan. Prav tako je poudaril 36-letnico ustanovitve Kokrškega odreda, osvoboditelja Begunj, njegov komandant Stane Prezelj. Plesni vložek za bolj živahen uvod v prireditev je prispevala folklorna skupina tovarne Verig Lesce.

V posmeh vsem ljubiteljem harmonikarskih melodij je v ponedeljek posijalo sonce, potem ko je bilo v nedeljo ves dan čemerno in hladno vreme. Še celo deževalo je. Kljub temu je pozornost spremljalo kar štiriurni program veliko število ljudi. Organizatorji načrtujejo prihodnje leto tretje srečanje z obljubo, da ne bodo ponovili nekaterih letošnjih napak, kot so bile slabo ozvočenje in malce zmešnjave pri določanju vrstnega reda. V prostem programu, ki se je odvijal od trde teme, so se menjavali harmonikarji, ki so igrali za ples, ob spremljavi dveh ansamblov.

»BOHINJSKI ŽELEZNIŠKI PREDOR«

Jutri v petek, 6. junija bodo v domu Jožeta Ažmana v Bohinjski Bistrici odprli zanimivo razstavo pod naslovom BOHINJSKI ŽELEZNIŠKI PREDOR. Razstavo prireja Mali vojni muzej in fotoklub Bohinjska Bistrica pod pokroviteljstvom Železniškega gospodarstva Ljubljana.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

RAZSTAVA V AVLI SKUPŠČINE

Učenci osnovne šole Polde Strazišar Jesenice razstavljajo svoje likovne in tehnične izdelke v avli skupščine občine Jesenice od 5. do 12. junija.

PIONIRSKI FOTO '80

V petek, 30. maja, je bilo v Gorenji vasi 21. srečanje pionirjev fotoamaterjev iz vse Slovenije. Prikazana je bila dejavnost osnovnošolskih fotografskih krožkov in podeljene so bile nagrade za leto 1980. Razstavo sta priredila fotoklub Gorenja vas ter Foto-kino zveza Slovenije. Žirija je ocenila 451 fotografij 119 avtorjev in podelila plakete za kolekcije ter za posamezne fotografije.

Jesenščani na teh srečanjih poberejo vedno precej nagrad. Za najboljši fotografski krožek v Sloveniji je bil že tretjič po vrsti proglašen krožek osnovne šole Karavanski kurirji NOV s Koroške Bele, ki je imel razstavljenih kar 62 fotografij. Priznanje je dobil tudi mentor krožka Andrej Malenšek. Za posamezne fotografije so bili nagrajeni: Andrej Markelj z zlato plaketo, Marko Avsenik in Matjaž Smolej s srebrno plaketo. Bronasto plaketo je sprejel Aleš Guzelj iz Mojstrane, za kolekcijo fotografij pa Aleš More iz OŠ Prežihov Voranc srebrno plaketo.

V Gorenjo vas smo se peljali s šolskim kombijem. Razstava je bila postavljena v galeriji Ivana Tavčarja, kakor se imenuje del šole. Glavni govornik in organizator je bil mojster fotografije Vlastja Simončič, ki je večkrat poudaril, kako pomembno je, da se z osnovnimi fotografije seznanijo čim prej. Skupina pionirjev iz Gorenje vasi nam je pela in recitala otroške pesmi. Po podelitvi nagrad smo si natančno ogledali

vse fotografije. Razstava bo odprta mesec dni.

Ko smo razstavo ocenili vsak po svoje, smo se odpeljali pogledat, kje in kako obdelujejo hotavelski marmor. Delavec nam je razložil, kako ga pridobivajo, režejo, žagajo, brusijo in oblikujejo v končne izdelke: okenske police, stopnice, fasade ipd. Ves čas so škrtali fotografski aparati, vsak pa je pobral tudi kosček marmora za spomin.

Vrnili smo se v Gorenjo vas, kjer nam je Vlastja Simončič pripovedoval o delu tamkajšnjega fotokluba. Odlično opremljene prostore so si uredili s prostovoljnimi delom, opremo pa dobili ali odslužili s fotografiranjem. Družabni prostor krasijo številna, tudi tuja priznanja. Aparate v temnici imamo sicer tudi mi, prostor na naši šoli pa je tako tesen, da se v njem komaj obrneš.

Nekaj novega za nas je bilo tudi predavanje o »jugoslovanskem modelu«. To je fotografiranje brez fotografske aparata, samo z razvijalcem, fiksirjem in fotografskim papirjem. Fotogram, kemogram, starogram lahko delajo tudi otroci v vrtcih, izdelali in ocenili pa smo tudi mi vsak svojega. Med kosilom so se mentorji dogovorili, da bodo to vrsto fotografiranja prenesli v vrtec in jeseni organizirali razstavo najmlajših fotografov. Tako je bil Pionirski foto '80 zaključen z novimi načrti.

Branko Čušin, OŠ Karavanski kurirji NOB

JADRALNO LETENJE: VREME — HITROST — VIŠINA — RAZDALJA

Glede na to, da se je pravkar končalo v Lescu XXV. prvenstvo Jugoslavije v jadralskem letenju, je prav, da to športno panogo, ki ima na Gorenjskem že dolgoletno tradicijo, nekoliko bolj spoznamo. Jadralsko letenje ni šport arene, kjer gledalci z butnim spodbujanjem stimulirajo borce — športnike k večjim dosežkom. To je šport tihih borb visoko nad zemeljskim vsakdanom, borb s časom, hitrostjo, višino in vremenskimi pogoji. Ta šport zahteva veliko teoretičnega znanja in letalskih izkušenj, ob tem pa dobro fizično pripravljenost, ki omogoča, da tekmovalci zdrži večurno maksimalno koncentracijo.

Tekmovanja jadralskih letalcev so dolgotrajna. Od enega do dveh tednov. Za regularnost tekmovalcev morajo opraviti najmanj tri ali štiri veljavne tekmovalne dneve, odvisno od vrste tekmovalne in tekmovalnega pravilnika. Na vsak tekmovalni dan je izvedena samo ena tekmovalna disciplina. V jutranjih urah jo določi tekmovalna komisija na osnovi pričakovanih vremenskih pogojev. Zato je uspešen tekmovalni dan močno odvisen od pravilne vremenske napovedi in primerno izbrane tekmovalne discipline. Le redko se zgodi, da na enem tekmovalnem določijo dvakrat isto disciplino.

Vsake posamezne discipline pomeni prelet od startne linije na letališču v višini tisoč metrov, do ene, dveh ali več točk v večjih razdaljah s povratkom do ciljne linije, ki jo mora tekmovalce preleteti na izhodiščnem letališču. Vsakemu tekmovalcu komisija meri čas od preleta startne do preleta ciljne linije. Pri kombinacijah poznamo različne tipe disciplin: hitrostni prelet čili — povratek, hitrostni prelet v trikotniku ali večkotniku in še drugih vari-

antah. Vsako obračevalno točko mora tekmovalce fotografirati. Šele pravilen posnetek vseh obračevalnih točk daje tekmovalcu potrditev opravljene discipline. Dolžine tekmovalnih disciplin so lahko zelo različne. Ob slabem vremenu so lahko kratke, nekaj nad sto kilometrov, ob poprečnem dobrem vremenu nad 150 in 250 kilometri, pri zelo dobrem pa ponavadi 300 in več kilometrov. Dosežene poprečne hitrosti so odvisne od vremena, za razvrstitve pa so pomembne samo razlike hitrosti posameznih tekmovalcev. Na preletu discipline se tekmovalci trdo borijo po več ur, tudi po ves dan, dokler termična dvigavanja ne popustijo. To je taktik, ko začne povečana oblačnost zakrivati sonce, ali v poznih popoldanskih urah, ko je sonce že v zatonu in se zemlja ne ogreva več. Tekmovalce, ki je prepočasen, ali slabo oceni vreme in preceni svoje sposobnosti, po zakonih narave le stežka pripraja do ciljne linije na letališču. Prištati mora na primerni njeni ali travniku, morda tik pred ciljem ali pa daleč od letališča. Tehnične ekipe imajo takrat polne roke dela, včasih tudi vso noč, da letalo s transportnim vozom po cestah in kolovozih pripeljejo spet na letališče. Tekmovalce pa mora po slabo prespani noči jutraj že na novo tekmovalno disciplino.

Tekmovalna komisija izračuna po dokaj zapletenih formulah najhitrejšemu tekmovalcu tisoč točk, vsem ostalim pa manj, sorazmerno s časovnimi zaostanki. Za prvim in z upoštevanjem faktorjev za različne tipe letal in števila tekmovalcev, ki so delovali v celoti opravili.

Končni zmagovalce tekmovalja je tisti, ki zbere največ točk z vseh veljavnih tekmovalnih dni. Teh je lahko tudi do deset, če je vreme ugodno.

L. Mesarič

PRVENSTVO OSNOVNIH ŠOL V ATLETIKI ALI KRALJICA ŠPORTOV IZGUBLJA PRESTOL

V preteklem tednu so se za naslove ekipnih prvakov in najboljših v posameznih atletskih disciplinah pomerili učenci in učenke osnovnih šol jeseniške občine. Tisti, ki ta tekmovalja spremljamo že leta, smo že na oko lahko ocenili, da je udeležba letos najskromnejša, prijave in nastopi pa so to tudi v celoti potrdili. Kraljica športov na osnovnih šolah v jeseniški občini ne zadržno drsi s prestola in z mesta, ki ji po fizioloških potrebah šolske mladine pripada. S tem ni rečeno, da današnja šolska mladina manj rada teče, skače in se manj prizadevno udeležuje v bolj ali manj izrazito atletskih vajah in nalogah. Nič manj kot nekoč ni danes po šolah sposobnih in naderjenih deklet in fantov, ki so željni boja za boljše dosežke in se ne boje truda in znoja treningov in vadbe. Toda ni tistih, ki bi tem šoljarem treninge in napredek omogočili, jim pomagali, organizirali vadbo, tekmovalja in jim za njihovo prizadevanje dali tudi primerno priznanje in nagrado.

Udeležba na občinskem tekmovalju in rezultati so pokazali da nekaj, kar sicer ni prav novo, je pa zaskrbljujoče: prav tiste šole, ki so najbolj opremljene s prostori in z opremo, so najmanj pokazale, tako, na primer, osnovna šola Tone Cufar, ki je nastopila z manj kot polovico ekipo tako pri dekletih kot pri fantih, osnovna šola Kranjska gora pa se tekmovalja sploh ni udeležila. Kompletne so nastopile samo tri šole: Koroška Bela, Prežihov Voranc in Žirovnica. Tudi učenci iz Mojstrane niso nastopili.

Doseženi rezultati so le v nekaterih primerih primerljivi z dosežki v tekmovalju za atletski šolski pokal prejšnjih let, vendar pa je treba reči, da so bili doseženi na osnovi vadbe na slabem terenu in v slabih pogojih, ki tudi na tekmovalju samem niso bili kaj prida, veliko tekmovalcev pa pravga treninga sploh ni imelo in nekateri niso poznali niti osnovne tehnike discipline, v kateri so tekmovali, za kar so krivi vsakor učitelji, ki so jih poslali tako nepripravljene.

REZULTATI:
PIONIRKE EKIPNO: 1. OŠ Karavanski kurirji NOB Koroška Bela 789 točk, 2. OŠ Gorenjski odred Žirovnica 700, 3. OŠ Prežihov Voranc Jesenice 665, 4. OŠ Tone Cufar Jesenice 399 točk.

PIONIRJI EKIPNO: 1. OŠ Prežihov Voranc Jesenice 772 točk, 2. OŠ Karavanski kurirji NOB Koroška Bela 681, 3. OŠ Gorenjski odred Žirovnica 458, 4. OŠ Tone Cufar Jesenice 223 točk.

POSAMEZNIKI:
Pionirji: 100 m: 1. Gaber Pogačnik PV 12,8, 2. Zlato Markovič KB 13,2, 3. Emil Benedik Žir. 13,3; 300 m: 1. Matej Obsek PV 41,2, 2. Božo Praprotnik Žir. 42,7, 3. Ildir Šabić PV 43,6; 1000 m: 1. Jani Pirc KB 3:12,0, 2. Matjaž Škof TC 3:15,6, 3. Dževad Grvala KB 3:17,6.

Pionirke: 100 m: 1.-2. Angela Železnikar KB in Jelena Brkić TC 14,2, 3. Tanja Perić TC 14,3; 300 m: 1. Sandra Tušar KB 50,4, 2. Zdenka Rajnhar KB 51,0, 3. Karmen Gosar TC 51,8; 600 m: 1. Barbara Malenšek KB 1:54,6, 2. Ferida Bunić KB 1:59,2, 3. Andreja Pintarić Žir. 1:59,7.

SKOK V DALJAVO:
Pionirji: 1. Nenad Milojevič KB 542 cm, 2. Tomaž Krevsel TC 509 cm, 3. Janez Železnikar KB 484 cm.

Pionirke: 1. Branka Ravnik KB 422 cm, 2. Nuša Škantar Žir. 406 cm, 3. Milica Jakše KB 395 cm.

SKOK V VIŠINO:
Pionirji: 1. Patricio Hrast PV 135 cm, 2. Tone Lunder KB 135 cm, 3. Miro Kapljic PV 136 cm.

Pionirke: 1. Jasna Tomešić PV 125 cm, 2. Biana Pavčič KB 125 cm, 3. Mojca Kokalj Žir. 120 cm.

SUVANJE KROGLE:
Pionirji (4 kg): 1. Drago Sivac PV 10,86 m, 2. Matjaž Kopitar PV 10,59 m, 3.-4. Dominik Arnez KB in Zalokar TC 10,32 m.

Pionirke (3 kg): 1. Namka Malkoč KB 839 cm, 2. Bojana Jan PV 790 cm, 3. Maja Komel PV 781 cm.

ŠTAFETA 4 x 100 m pionirke: 1. OŠ Karavanski kurirji NOB 53,8 sek., 2. OŠ Prežihov Voranc 59,7, 3. OŠ Gorenjski odred Žirovnica 1:00,00, 4. OŠ Tone Cufar Jesenice 1:01,6 sek.

ŠTAFETA 4 x 100 m pionirji: 1. OŠ Prežihov Voranc Jesenice 53,1, 2. OŠ Karavanski kurirji NOB Kor. Bela 53,7, 3. OŠ Gorenjski odred Žirovnica 54,3, 4. OŠ Tone Cufar Jesenice 56,0.

Izvedba tekmovalja je bila poverjena SSD OŠ Koroška Bela, priprave pa so povzročale precej težav zaradi zapučenosti atletskih naprav na stadionu v Podmetaklju, kar je na prvi pogled povzročilo v stanju in o odnosu do atletike na Jesenicah.

Stefan Mlačnik

ZAHVALA

Vsem sodelavcem in vodju TOZD Remontne delavnice Miroslavu Noču in delovodju Jožetu Fileju se iskreno zahvaljujem za tople poslovilne besede, spominska darila in za izkazano pozornost ob mojem odhodu v pokoj.

Posebno zahvalo sem dolžan ožjim sodelavcem za dobro sodelovanje in lepo spominsko darilo.

Vsem še nadalje želim zadovoljno in uspešno delo, medsebojno razumevanje in veliko osebnih sreč.

Še enkrat hvala vsem!

Alojz Klinar

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje, sodelavkam splošnega sektorja in oddelka za avtomatsko obdelavo podatkov (IBM) se najlepše zahvaljujem za prejeta darila ob odhodu v pokoj.

Helena Knez

ZAHVALA

Ivanka Ambrož, zaposlena v TO ROŽCA Jesenice v poslovalnici 9 na Bokalovi ulici, se javno zahvaljujem TO ROŽCA Jesenice, posebno vodji TO Karliju Frančiškinu za razumevanje in moralno oporo, katero so mi nudili ob pogrešanju kasete z denarjem, last poslovalnice 9.

Kaseto, v kateri je bil shranjen dnevni iztržek v znesku 48.500,00 din od dne 31. julija 1979, sem istega dne oddala v nočni trezor SDK Jesenice. Nato je za njo izginila vsaka sled. Najdena je bila na SDK Jesenice po šestih mesecih.

Ivanka Ambrož

ZAHVALA

Vaščanom Lipc se ob smrti moža Srečka Murnika najlepše zahvaljujem za venec in izraženo solidarnost.

Zena Tilka

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik - Koroška Bela se iskreno zahvaljujem za pozornost in čestitko, ki sem jo prejela ob življenjskem jubileju. Obenem želim društvu upokojencev uspešno delo tudi v prihodnje.

Antonija Praprotnik,
Potoki

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem gradbenemu oddelku Javornik za prejeto darilo in prijetno slovo.

Vsem sodelavcem želim še mnogo delovnih in življenjskih uspehov.

Joža Sušnik

ZAHVALA

Sodelavkam in sodelavcem TOZD Žebljarna se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč ob smrti mame.

Franc Dolenc

Dopisujte v Železarija

TABORNIŠKI MNOGOBOJ

Na področnem taborniškem mnogoboju za Gorenjsko, ki je bil na Koroški Beli v nedeljo, 1. junija, je sodelovalo 48 petčlanskih ekip iz 12 taborniških enot Gorenjske. V posameznih kategorijah so se uvrstili takole:

Murni - kategorija od 7. leta starosti: 1. Odred Jeklarjev Jesenice, 2. Aljažev odred Mojstrana, 3. Odred Jeklarjev Jesenice.

Cebelice - kategorija od 7. do 9. leta starosti: 1. Odred Ivan Tavčar Gorenja vas, 2. Odred Sorško polje Trata, 3. Odred Severna meja Tržič.

Medvedki - kategorija od 7. do 9. leta: 1. Odred Ivan Tavčar Gorenja vas, 2. Odred Kriška gora iz Križ, 3. Kokrški odred iz Kranja.

Cebelice - kategorija 10 in 11 let: 1. Odred Stražni ognji Kranj, 2. Odred Albin Drolc Kranj, 3. Odred Svobodni Kamnitnik Škofja Loka.

Medvedki - kategorija 10 in 11 let: 1. Odred Jeklarjev Jesenice, 2. Odred Svobodni Kamnitnik Škofja Loka, 3. Odred Sorško polje Trata.

RAZPIS ŠTIPENDIJ

SŽ - ŽELEZARNA JESENICE z o. sol. o., Cesta železarjev 8 - 64270 Jesenice

RAZPISIJE ZA ŠOLSKO LETO 1980/81 NASLEDNJE ŠTIPENDIJE

- Visoke šole (visokošolski študij):**
  - FNT - metalurija 8
  - matematika 1
  - Fakulteta za strojništvo 4
  - Fakulteta za elektro tehniko 2
  - Ekonomska fakulteta - finančna usmeritev 5
  - VŠOD - računalništvo 1
- Višje šole (višješolski študij):**
  - Fakulteta za arhitekturo, gradb., geodezijo 1
  - odd. za geodezijo
- Srednje šole:**
  - TSS pri Žel. izobr. centru Jesenice 20
  - metalurški odd.
  - Šolski center tiska in papirja 1
  - grafično tehn. usmeritev
- PKMEŠ pri Žel. izobr. centru Jesenice**
  - strojni mehanik 30
  - ključavničar - varilec 5
  - orodni ključavničar 5
  - strugar 20
  - elektrifikar 20
  - klepar 4
  - vodovodni instalater 8
- Šolski center - gostinska šola Bled**
  - kuhar 3
  - natakar 3
- ŠMD pri Žel. izobr. centru Jesenice**
  - talilec v črni metalurgiji 15
  - valjavec 15
  - hladni valjavec 20
  - žičar 15
  - kovač 4

Kandidati morajo prijavi za štipendiranje na obrazcu DZS 1.65 priložiti:

- overjene prepise ali fotokopije dokazil o učenem uspehu (letno spričevalo za šol. leto 1979/80, spričevalo o zaključnem izpitu, potrdilo o vseh opravljenih izpitih);
- osebni dohodki staršev (navedeni v prijavi ali v posebnih prilogi) se morajo izračunati za koledarsko leto 1979; višina otroškega dodatka mora biti posebej označena.

Prijave bo sprejemal kadrovski sektor Železarne Jesenice DO 25. JUNIJA 1980.

KRAJEVNA SKUPNOST PLANINA POD GOLICO

objavlja prosta dela in naloge

TAJNIKA IN BLAGAJNIKA (1 oseba).

Zaposlitev je honorarna - dopolnilno delovno razmerje (4 ure dnevno).

Prijave pošljite v desetih dneh od dneva objave na naslov: KS Planina pod Golico, 64270 Jesenice.

OSNOVNA ŠOLA F. S. FINŽGAR LESCE p. o.

razpisuje prosta dela in naloge:

- enega učitelja rednega pouka
- dveh učiteljev podaljšanega bivanja
- učitelja glasbenega pouka - polovična delovna obveznost
- učitelja gospodinjkega pouka - polovična delovna obveznost.

VPIŠOVANJE OTROK V VVO JESENICE

Z dograditvijo vzgojnovarstvene enote pri šolskem centru na Plavžu je enote na Plavžu možno sprejeti več otrok, zato bo

PONOVO VPIŠOVANJE od 9. do 18. junija na upravi VVO Jesenice, Tavčarjeva 3a.

Vpisovali bomo vse dni v dopoldanskem času, ob sredah pa do 16. ure.

IZREDEN USPEH BALINARJEV »KRESA«

Sele v letošnjem letu je bila ustanovljena balinarska sekcija Kres, ki deluje v okviru TVD Partizan Javornik - Koroška Bela. Sekcija ima do sedaj registriranih 23 članov. V mesecu maju so se pričela razna balinarska tekmovanja. Na tekmovanje posameznikov za Gorenjsko se je prijavil eden član, in sicer Rado Rožič. Dosegel je odličan uspeh, saj se je uvrstil na peto mesto. Na predtekmovanju posameznikov v Radvljici je bil v svoji skupini prvi.

V soboto, 24. maja, se je začelo tekmovanje v četverkah v drugi balinarski ligi

Gorenjske. Na gostovanje pri BK Borec v Kranju je ekipa Kresa dosegla izreden uspeh. Ekipo so sestavljali tekmovalci: Rado Rožič, Peter Ilič, Branko Čučak, Ivan Špoljer in Alojz Hočvar. Igrali so tri tekme, v katerih so visoko premagali bolj izkušene nasprotnike.

Rezultat tekem je bil naslednji: KRES : CENTER 13:2, KRES : VODOVODNI STOLP 13:3, KRES : HUJE 13:4. Za dosežene uspehe zaslužijo priznanje in pohvalo vsi tekmovalci ekipe KRES. R.B.

Med igro članov balinarskega kluba Jesenice in Tržič (Foto B. Blenkuš)

RAZPIS V ŠOLE ŽIC

ŽELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER
Razpis v šole ŽIC za redne učence in študij ob delu
JESENICE

RAZPISUJE
VPIS UČENCEV
v šolskem letu 1980/81

a) ŠOLA ZA METALURŠKE DELAVCE

Vpisali bomo učence za učenje naslednjih metalurških poklicev:

- talilec
- valjavec
- žičar
- hladno valjavec
- livar-kalupar
- kovač

Šolanje traja dve leti. Vpisali so bodo lahko učenci, ki so uspešno končali šest razredov osnovne šole in zaključili obveznost osnovnega šolanja.

b) POKLICNA KOVINARSKA, METALURŠKA IN ELEKTRO ŠOLA

Vpisali bomo učence za učenje poklicev:

- strojni mehanik (strojni ključavničar)
- ključavničar varilec
- orodni ključavničar
- strugar
- monter vodovodnih naprav
- obratovni elektrifikar
- klepar

Šolanje traja tri leta. Vpišejo se lahko učenci, ki so uspešno končali osnovno šolo in tisti, ki imajo negativno oceno iz tujega jezika.

c) TEHNIŠKA METALURŠKA IN STROJNA ŠOLA

Vpisali bomo:

- učence v metalurški oddelk in
- učence v strojni oddelk

Vpišejo se lahko učenci, ki so uspešno končali osnovno šolo. Prednost pri vpisu imajo odlični in prav dobri učenci.

Vpisna pogoja za vse šole sta še: da je učenec telesno in duševno zdrav in starost največ 18 let.

UGODNOSTI ŠOLANJA:

Učenci imajo možnost, da se prijavijo za štipendije, ki jih razpisuje železarna Jesenice. Železarna Jesenice regresira oskrbnino v domu učencev ŽIC svojim štipendistom iz oddaljenih krajev. Učenci šol pod a) in b) dobijo regresirano malico in v času šolanja dve oziroma tri delovne obleke.

Učenci vseh šol so zdravstveno in nezgodno zavarovani.

PRIJAVA ZA SPREJEM:

Za sprejem priložite:

- izpolnjeno prijavo - obr. 1.20 Drž. zal. Slov., v kateri naj bo naveden poklic, za katerega se želite usposobiti.
- drž. kolek za 4.-
- spričevalo o končani osnovni šoli
- zdravniško potrdilo, da je učenec primeren za poklic, ki ga je izbral.

Pričetek pouka bo v vseh šolah 1. 9. 1980 ob 8. uri.

RAZPIS

sprejema delavcev za študij ob delu za šolsko leto 1980/81

a) POKLICNA KOVINARSKA METALURŠKA IN ELEKTRO ŠOLA

Pogoji za sprejem:

- uspešno dokončana osnovna šola (pozitiven uspeh iz tujega jezika ni pogoj)
- zaposlenost v kovinarski stroki

Šolanje traja 3 leta.

b) DELOVODSKA ŠOLA METALURŠKE IN STROJNE SMERI

Pogoji za sprejem:

- uspešno dokončana poklicna šola ustrezne smeri
- ustrezna zaposlitev v stroki

Šolanje traja 2 leti.

c) TEHNIŠKA METALURŠKA IN STROJNA ŠOLA

Pogoji za sprejem:

- za metalurge
- uspešno dokončana osnovna šola
- za strojnike
- uspešno dokončana osnovna in dokončana poklicna šola kovinarske smeri
- zaposlenost v metalurški oz. kovinarski stroki.

Šolanje traja za metalurge 4 leta, za strojnike pa 3 leta.

Kandidati za vpis študija ob delu morajo biti stari najmanj 18 let.

Za sprejem je potrebno vložiti na tajništvo strokovnih šol:

- prošnjo, kolkovano z državnim kolekom za 4.-
- zadnje šolsko spričevalo
- rojstni list
- potrdilo o zaposlitvi
- izjavo oz. potrdilo podjetja o plačevanju šolnine.

Oddelki na posameznih šolah bodo odprti, če bo zadostno število kandidatov.

POSEBNA ŠTEVILKA »NAŠE OBRAMBE«

Delovni ljudje, učenci, šole, organizacije združenega dela, ali že veste, da je izšla posebna številka revije »NAŠA OBRAMBA«.

Revija je v celoti posvečena opisu življenjske poti in dela tovariša Tita. V njej je 88 barvnih in 85 črno-belih slik ter pet barvnih zemljevidov in približno 120 tipkanih strani besedila.

Revija je glede na bogato vsebino izredno poceni, saj stane samo 25 din. Zato vas vabimo, da se za nakup revije odločite čimprej in to sporočite po telefonu (061-28-639 ali 24-400) ali pisno (Uprava Naše obrambe, Rimska 8, 61000 Ljubljana).

Komisija za informiranje pri
OK ZRVS Jesenice

Košarka

MLADINKE – SLOVENSKA LIGA ZAHOD

JESENICE: MENGEŠ 73:68 (31:36)

V soboto, 31. maja, so mladinke z Jesenic na domačem terenu premagale v razburljivi tekmi vrstnice iz Mengša.

Jeseničanke: Slamnik 5, Strazišar 10, Mlačnik 4, Azman 27, Vavpotič 27, Ulčar, Cuder, Lah, Ališič in Markež.

Gostujoče igralke, ki so bile manjše, toda fizično močnejše od domačink, so zelo dobro zaigrale še takoj na začetku tekme in povedle s 6:2. Jeseničanke so jih ujele v deseti minuti, ko so se za nekaj časa prebudile iz začetne neodločnosti, nato pa so gostje s hitrejšo in agresivnejšo igro ponovno prevzele pobudo in odšle na odmor s prednostjo petih košev. Takoj po odmoru so domačinke ponovno rezultat izenačile, nato pa sta se ekipi izmenično z večjimi revijami zadetkov menjavali v vodstvu.

Pred koncem tekme je Bojana Azman s serijo 12 zadetkov od 15. do 18. minute povečala vodstvo Jesenic, kar je odločilo tekmo. Po visokem vodstvu je dal trener priložnost zaigrati tudi mlajšim igralkam in gostje so poraz ublažile.

Kot že na mnogih tekmah doslej je bilo tudi na tej opaziti, da domačinke ne znajo dovolj izrabiti svoje velike prednosti v višini, s čimer bi dosegle še mnogo boljše rezultate. Največjo pomanjkljivost v ekipi predstavlja veliko nihanje forme med tekmo in med posameznimi koli tekmovanja, centri so premalo učinkoviti, ekipa igra prepočasno in ima slabe podaje in slab sprejem žoge, tako da ne utesne izpeljati svojega protinapada, niti zavustitvi prodora nasprotnih igralcev. Zato naše igralke tudi priložnosti ne potrebujejo osebne napake. V postavljeni obrambi pušča ekipa preveč prostora za vpletanje nasprotnic. Da se te napake dajo lahko odpraviti, so Jeseničanke na posameznih tekmah že dokazale. Dejstvo je, da bi igralke Jesenic ob angažirani igri, složnosti in odpravi navedenih pomanjkljivosti postale nevarne tudi našim zares najboljšim ekipam.

GORENJSKE LIGE

TRIGLAV: JESENICE (člani) 81:67 (40:40)

Favorizirana ekipa Triglava se je v petek, 30. maja, močno oznojila, da je premagala ekipu z Jesenic.

Jeseničani: Azman 27, Novak 4, Subotič 5, Berginc 11, Grzetič 4, Božič 6, Vezosi 2, Domevšek 8, Bergant, Jelovčan in Malok.

Jeseničani so presenetljivo dobro zaigrali posebej v prvem polčasu, čeprav so nastopili brez Jančiča, Vauhnika in Rizvanovića. Že takoj v prvi minuti tekme so vodili 4:0, v 13. minuti pri rezultatu 28:21 za Jesenice pa je prišlo do slabih dveh minut igre in domačini so zopet dosegli 11 košev ter rezultat popravili v svojo korist. Jeseničani so se nato ponovno zbrali, dohiteli domače in minuto pred zaključkom prvega dela igre vodili 40:37. Kranjskim košarkarjem je uspelo do zaključka polčasa prednost gostov izenačiti.

Drugi polčas je potekal v enakovredni igri, nekaj minut pred koncem tekme pa so si domačini uspeli ustvariti odločilno prednost. Končni rezultat ni pravo merilo moči na igrišču.

V tekmi se je odlikoval Azman kot zanesljiv strelec z odličnim skokom v obrambi in napadu, dobro pa sta mu asistirala tudi hitra branilca Berginc in Subotič. Jeseničani so na tej tekmi po daljšem času dokazali, da znajo dosegati koše tudi iz hitrih protinapadov. Trener in igralci Božič je na tekmi malo igral, več možnosti je dal mladim igralcem, da se prekalijo za teže nastope v jeseni v republiški ligi. Jeseničanom se namreč še vedno pozna pomanjkanje težkih tekem, ker v pretekli sezoni niso nastopili v republiškem tekmovanju.

JESENICE: ŠENČUR (mladinci) 53:55 (28:24)

Jeseničani so v soboto v Podmežakli nesrečno izgubili tekmo s Šenčurjem, za katerega nastopa selekcija najboljših mladih igralcev iz kranjske občine.

Jeseničani: Vezosi 20, Novak 10, Malkoč 5, Dušančič 13, Domevšek 5, Bergant, Strmec, Čatač, Tušek in Kristan.

Jeseniški mladinci, za katere igrajo razen Malkoča, Domevška in Vezosija, ki so prvo leto mladinci, samo kadeti rojeni leta 1964 in 1965, so vodili celo srečanje, na koncu pa nesrečno izgubili.

Na srečanju sta se posebej odlikovala Renato Vezosi, ki je zelo dobro zadel v srednje in večje razdalje ter mladi Dušančič, ki igra pri klubu šele tri mesece, a se bo ob trdem delu zanesljivo razvil v odličnega košarkarja. Domačini so tekmo izgubili v borbi pod košem, kjer so manjši gostje uspevali poloviti preveč žog. Novak in Domevšek sta v rahli krizi, Malkoč pa je dobil malo uporabnih žog, vendar bo moral na težkih tekmah premagati pred-

PORAZ IN ZMAGA KOŠARJARJEV MOJSTRANE

KK MOJSTRANA: KK SAVA (kadeťine) 56:58 (27:20)

Kadetinje košarkarskega kluba Mojstrana so v nedeljo, 1. junija, igrale prvo tekmo na domačem igrišču z ekipo Save iz Kranja. Dekletom se pozna, da jih teže teže. V zimski sezoni so se namreč resno pripravljale na nastopanje v mladinski ligi, v kateri bi igrale vidno vlogo. Žal pa jim, kljub posredovanju odgovornih iz Mojstrane in Jesenic, v Kranju niso dovolili igrati v tej konkurenci z birokratsko obrazložitvijo, da so se prepozno prijavile. Tako so se morale zadovoljiti z igranjem v ligi za kadeťine, kar pa je močno zmanjšalo število igralcev (kadeťine so letnik 1964 in mlajše). V ekipi je le pet igralcev starih šestnajst let, ostale so rojene v letu 1966 in mlajše. Te pa se ne morejo enakovredno meriti z fizično močnejšimi igralkami drugih ekip.

Poleg vseh težav se je pretekli teden poškodovala Suzana Potočki, Mateja Krznarič pa je zbolela in proti Savi nista mogla igrati, zato je ekipa Mojstrane igrala le s šestimi igralkami. Med tekmo je kazalo, da vse te težave dekleta še spodbujajo k dobri igri. Proti igralkam Save, ki jih je bilo 12 in so s številnimi menjavami štele moči, so vse do srede drugega polčasa vodile nekajkrat tudi z devetimi koši. Žal pa so jim v zadnjih desetih minutah pričele pohajati moči in Kranjčanke so z agresivno igro izenačile in povedle. Minuto pred koncem so domače kadeťine izenačile na 56:56, igralke Savinih sekundah sta sodnika oskodovala domačo ekipo, saj nista dosodila očitnega prekrška nad Koširjevo, ki je metala na koš.

vsem sebe in umiriti svoje živce, kar je včasih težje, kot se boriti z nasprotnikom. Jeseničani so tik pred koncem tekme na nemogočem poplavljenem zunanjem igrišču (v hali je odstranjen koš) vodili z rezultatom 53:51. Vezosi je z metom od daleč še enkrat zadel koš tako, da se žoga obroča ni niti dotaknila, ozka in mokra mrežica pa je žogo odbila iz koša nazaj na igrišče. Gostje so dosegli koš in povedli s 53:55. Sodnik je Jeseničanom takrat ponovno vzel žogo, ki so jo gostje zadrževali do izteka časa. Ne bi opravičeval poraza s tem, da bi obtoževal le sodnika, saj bi domačinom ob zbranejši igri in predvsem ob ugodnejših igralnih pogojih ne mogel odvzeti zmage, pomembno pa je poudariti malomaren odnos sodnikov do tekmovanja. Na tekmo mladinc in mladincev je prišel le en sodnik namesto dveh in še ta s tričetrturno zamudo.

TRIGLAV: JESENICE A (kadeti) 30:39 (18:17)

Jeseniški kadeti so v četrtke zabeležili ponovno pomembno zmago v gosteh proti Triglavu iz Kranja.

Jeseničani: Strmec 2, Novak 11, Bergant 4, Tušek 16, Dušančič 6, Kočar, Crnkčič, Murn, Prešeren, Šofič in Radovanovič.

TEKMOVANJE POINORSKIH IN MLADINSKIH EKIP V POČASTITEV DNEVA MLADOSTI

Občinska konferenca ZSMS Jesenice je razpisala tekmovanje košarkarskih ekip iz jeseniške občine v okviru praznika mladosti. Na razpis se je prijavilo 25 ekip, od tega 20 moških in pet ženskih. Žal so na tekmovanje dekleť v športni park v Podmežakli prišle le tekmovalke iz osnovne organizacije ZSMS Dovje – Mojstrana, iz neznanih razlogov pa niso prišle ekipe šole za zdravstvene delavce, OO ZSMS splošna bolnica in dve ekipi iz centra srednjih šol. Res škoda, če vemo, da je ženska košarka v naši občini dobro razvita, pa tudi, če pomislimo, zakaj je bila prireditelj organizirana.

Igralke z Dovjeja in iz Mojstrane so se upravičeno jezile, saj so aajbolj oddaljene od kraja prireditve in jim je njihov prihod povzročil nekoristne stroške v že tako skromnem proračunu. Prav bi bilo, da bi se o odnosu ostalih ekip resno pogovorili v njihovih osnovnih organizacijah ZSMS. Za razliko od dekleť pa so se pri fantih pojavile skoraj vse prijavljene ekipe. Vse tekme so bile zelo borbene, čeprav so se igrale v skrajšanem času – dvakrat po 12 minut. Favoriti na papirju so se morali pošteno potruditi za zmago, pa tudi preseñenej ni manjkalo.

V zaključno tekmovanje za prvo mesto sta se uvrstili ekipi OO ZSMS KS Dovje-Mojstrana, za katero so nastopili: Volarič, Trifkovič, Otarič, Šilar, Tkalec, Čebulj, Hladnik in Urbas ter ekipa tretjega razreda strojne smeri iz ŽIC, v kateri so igrali: Azman, Kunčič, Robič, Kambič in Horvat. Tekma je bila zelo izenačena in rezultat v polčasu neodločen 15:15. Moštvi sta se tudi v drugem polčasu stalno menjavali v vodstvu, na koncu pa je zmagala sreñnejša od izenačenih ekip, to je tretji razred strojne tehnične šole iz ŽIC.

TEKMOVANJE ČLANOV ZA POKAL MARŠALA TITA

V ponedeljek, 5. junija, je bilo v osnovni šoli Tone Čufar na Jesenicah občinsko tekmovanje za pokal maršala Tita v kategoriji članov. Za tekmovanje so se prijavile tri ekipe: KK Jesenice, KK Železar in veterani pod imenom KK Trhle veje. Ponovno se je izkazalo, da tekmovanje za lovorko našega pokojnega predsednika igralce se posebej motivira, saj so se tako mladi kot starejši igralci izjemno borili. Tekmovalci so igrali ostro, toda v meñah športnih pravil, odnosi med ekipami pa so bili zelo tovariški.

KK JESENICE: TRHLE VEJE 68:55 (31:22)

Jeseničani: Azman 12, Novak 6, Jelovčan 7, Subotič 4, Berginc 14, Malkoč 1, Božič 4, Vauhnik 13, Domevšek 2, Dušančič 2 in Grzetič.

Trhle veje: Prešeren 15, Pogačnik 2, Veskovič 3, Pavlič 9, Kavčič 8 in Muharemovič 18.

ŽELEZAR: JESENICE 34:47 (12:17)

Železar: Pirih 5, Šmid 2, Mišič Miro 17, Noč 10, Tolar, Mišič Mitja, Sredanovič in Pleš.

Jeseničani: Azman 7, Subotič 2, Bergine 9, Grzetič 2, Božič 16, Vauhnik 9, Domevšek 2, Novak, Jelovčan, Malkoč in Dušančič.

Ne glede na ta nesrečen poraz so dekleta dokazala, da sodijo v ligo in da bi se z malo več izkušnjem in srečo, lahko enakopravno kosale z nasprotnicami.

Za Mojstrano so igrali: Gartner 12, Košir 4, Klinčov 21, Vendramin, Mare 9, Sudžukovič 10.

KK SAVA B: KK MOJSTRANA (člani) 74:93 (42:44)

Člani košarkarskega kluba Mojstrana so v sredo, 28. maja, gostovali v Kranju, kjer so igrali tekmo III. kola B skupine z ekipo Sava B.

Tekma je bila dokaj zanimiva, saj sta se pomerili ekipi, ki igra hitro košarko z mnogo borbolenosti. V prvih minutah je sicer kazalo, da sta si ekipi enakovredni, vendar pa je bila to posledica začetne nemoči in slabe igre v obrambi Mojstrančanov. Igralci Save B so vodili le v osmi minuti s točko prednosti, ves ostali del polčasa pa so vodili gostje, v 13. minuti celo z 31:23. Vendar pa tega vodstva zaradi slabe obrambe niso mogli obdržati kljub dobremu napadu in so ob polčasu vodili le s kosom prednosti.

V drugem polčasu so se poleg Hladnika in Šilarja razigrali še ostali igralci Mojstrane. V obrambi so zaigrali bolj odgovorno, v napadu pa tako kot v prvem polčasu niso znali zgrešiti, kar dokazuje dokaj visok rezultat in zmaga v gosteh. S tem so igralci Mojstrane potrdili, da upravičeno računajo na visoko uvrstitev v ligo.

Za Mojstrano so igrali: Volarič, Urbas 2, Šilar 27, Tkalec 11, Čebulj 14, Otovič 4, Hladnik 35.

Na razmočenem igrišču se domačini niso mogli upirati Jeseničanom, ki še vedno brez poraza vodijo v gorenjski ligi.

JESENICE A: LOKAINVEST A 84:58 (45:25)

Za Kranjčani so položili orožje proti naši A kadetski ekipi v nedeljo še Škofjelocani. Jeseničani: Strmec 6, Novak 28, Bergant 2, Tušek 10, Čatač 9, Dušančič 19, Muren, Šofič in Radovanovič.

Jeseničani so nasprotnike pregazili. Predvsem sta se odlikovala z lepimi meti Novak in Dušančič. V 18. minuti drugega polčasa so Jeseničani še vodili z rezultatom 82:40, nato pa je trener Božič poslal na igrišče pionirje in Ločani so uspeli rezultat nekoliko popraviti.

Jeseniški kadeti bodo v borbi za prvo mesto imeli najtežjo preizkušnjo 19. junija ob 18. uri v Podmežakli, ko bodo gostili najboljšo selekcijo kranjske občine, ki nastopa pod imenom Šenčur zaradi popularizacije košarke v tem kraju. Prav škoda je, da se ne zberejo v A ekipi tudi vsi najboljši mladi košarkarji iz jeseniške občine, predvsem preko 190 cm visok Petraš iz Kranjske gore ter branilec Volarič in Trifkovič iz Mojstrane. S tako ekipo bi imeli možnost doseči odlične uspeh tudi v republiškem merilu.

Ostale tekme so bile prelozene zaradi zaključnih šolskih izletov.

Člani AO Jesenice in AO Mojstrana na vrhu Triglava. Nosilci letošnje štafete mladosti. (Foto: Andrej Beg)

32. DELAVSKO PRVENSTVO SRS V ŠAHU V KRANJSKI GORI

V Kranjski gori bo v soboto in nedeljo, 7. in 8. junija, 32. delavsko prvenstvo Slovenije v šahu. Začetek bo v soboto ob 9. uri, zaključek pa v nedeljo ob 14. uri. Na prvenstvu bodo sodelovali vsi občinski prvaki in moštva, ki so si še poleg občinskih prvakov zagotovila nastop na republiškem prvenstvu. Ekipa tejejo štiri igralce in dve rezervi.

Tekmovanje po Bergerjevem sistemu bo razdeljeno na polfinalne in finalne skupine, čas za razmišljanje je 30 minut za partijo (po 15 minut za igralca). Glavni sodnik bo Vojteh Koblar, tri najboljše ekipe pa bodo dobile pokale in diplome. Tekmovanje bo v hotelih Larix in Prisank. Prizadevni šahovski delavci šahovskega društva bodo skrbeli, da bo tekmovanje kar najhitreje potekalo.

Šahovsko društvo Jesenice vas vabi v soboto in nedeljo na ogled tekmovanja v Kranjski gori.

NA ČETVEROBOJU ZMAGA ELANA

V soboto, 31. maja, je bil na Jesenicah četrti tradicionalni športni četverboj med Elanom Begunje, TOZD Hladno valjarno Bela – Železarna, Universalom Jesenice in postajo milice Jesenice. Kot običajno je tekmovanje potekalo v malem nogometu, odbojki, streljanju z zračno puško in kegljanju na asfaltu. Tekmovalce so tudi ženske v streljanju in kegljanju. Organizator četverboja je bila postaja milice Jesenice. Pred začetkom tekmovanja so vsi udeleženci počastili spomin na umrlega tovariša Tita z enominutnim molkom.

Mali nogomet in kegljanje sta bila v športnem parku v Podmežakli, odbojka v dvorani ŽIC Jesenice in streljanje na avtomatskem strelišču z zračno puško na Javorniku.

Skupni zmagovalci so bili športniki Elana iz Begunje, ki so zbrali 14 točk, pred postajo milice Jesenice 12 točk, Universalom 7 točk in TOZD Hladno valjarno Bela, ki je zbrala 6 točk. Tako je pri moških prehodni pokal osvojil Elan, kar je že tretja ekipna zmaga Elana v moški konkurenci.

Pri ženskah je že četrtič zopet zmaga ekipa Elana, ki je zbrala 8 točk, druga je bila ekipa TOZD Hladna valjarna Bela 5 točk, tretja Universal Jesenice, prav tako 5 točk (slabši rezultat čiščenja pri kegljanju in zadnja postaja milice Jesenice 2 točki).

V posameznih disciplinah so bili doseženi naslednji rezultati:

Mali nogomet: PM: Universal 4:1, Elan: HVB 8:2, HVB: PM 0:1, Universal: Elan 1:4, PM: Elan 0:0, HVB: Universal 3:3.

Zmagalo je moštvo Elana s petimi točkami, pred postajo milice 5 točk (slabša razlika v golih), Universalom 1 točka in TOZD HVB 1 točka (slabša razlika v golih).

Odbojka: PM: HVB 2:1, Elan: HVB 2:1, PM: Elan 0:2.

Ekipa Universalova v odbojki ni nastopila. Zmagala je ekipa Elana s štirimi točkami.

NOVICE IZ BALINIŠČ

V torek, 27. maja, je bila na Jesenicah na balinišču v logu Ivana Krivca tekma med članskima ekipama BK Jesenice in Tržič za prvenstvo prve gorenjske balinarske lige. V obeh igrah sta bila v začetku nasprotnika enakovredna, nekako v drugem delu obeh iger pa so Jeseničani dosegli prednost in zaslužen premagali nasprotnika, obkram z visokim rezultatom 13:5.

Pri gostih so igrali: Kavčič, King, Majeršič, Šerbec in Tomažič, jeseniško ekipo pa so sestavljali: Čampa, Libtineger, Švilgoj, A. Trkov in Urban.

Tekmo je brez prigovora nepristransko sodil Bojan Horvat iz Radovljice.

V prvi gorenjski balinarski ligi sodelujejo četverke: BK Jesenice, Kobra Kranj, Radovljica, Škofja Loka 1000, Škofja Loka – Trata in Tržič. Do sobote, zadnjega maja, so odigrali osem kol. Vodi četverka BK Radovljica pred četverko z Jesenic. Tekmovanje se nadaljuje. Prvi dve četverki se bosta uvrstili v republiško ligo, zadnji dve pa se bosta morali preseliti v drugo gorenjsko ligo.

Tradicionalnega balinarskega turnirja v Mariboru, ki ga je organiziral in uspešno izvedel BK Metalna Maribor, sta se udeležili tudi ekipi BK Jesenice in BK Lesce. Med dvanajstimi četverkami, kolikor jih je sodelovalo, so bili Lesčani drugi, člani BK Jesenice pa četrti.

Za balinarski klub Jesenice so nastopili: Viktor Eleršič, Kristel Lihtineger, Rudi Pančur, Anton Tišov in Drago Trivič. Najboljša uvrščena ekipa BK Branik je osvojila prehodni pokal.

V drugi balinarski ligi Gorenjske je končano polfinalno tekmovanje. Tekmovanje je bilo razdeljeno na A in B skupino. V prvi skupini so tekmovali: BK Alpetour Škofja Loka, BK Borec Kranj, BK Lesce, BK Primskovo in BK Žiri. V B skupini so nastopali člani: BK Center Kranj, BK Huje, BK Kres Javornik-Koroška Bela in BK Vodvodni stolp Kranj.

V finale sta se iz A skupine uvrstili četverki BK Borec Kranj in BK Lesce, v B skupini pa BK Huje in BK Kres Javornik-Koroška Bela.

Prva dva najboljša bosta v prihodnje nastopala v prvi gorenjski ligi.

V nedeljo, 1. junija, je balinarski klub Jesenice pripravil zanimiv in prijeten rekreacijski balinarski turnir, na katerega se je prijavilo 24 članov in članic. Sestavili so šest mešanih ekip. Na tekmovanju, ki je trajalo od 8. do 15. ure, so se četverke uvrstile takole: 1. Trobec, 2. Ribarič, 3. Ambrožič, 4. Mrak, 5. Krek in 6. Smiljkovič.

Podoben turnir bodo pripravili v nedeljo, 8. junija, za kar že zbiraajo prijave in vabiljo na obisk gledalce.

Judo

TURNIR V KRANJU

V soboto, 31. maja, je bil v Kranju judo turnir za pokal Kranja. Nastopilo je več kot 100 judoistov in judoistk iz skoraj vseh slovenskih klubov.

Jeseniški Partizan je imel svoje zastopnike pri pionirjih, kjer je Strazišar izpadel v prvem kolu, Kadirič pa je po dveh zmagah klonil v tretjem kolu. Oba sta nastopila v kategoriji do 38 kg. Pri dekletih sta nastopili: Dobravčeva v kategoriji do 56 kg in Nočeva v kategoriji nad 72 kg. Obe sta se borili odlično in čeprav še novinki, zasedli drugi mesti v svojih kategorijah.

S turnirjem v Kranju je za jeseniške judoiste končan prvi del sezone, v katero so štartali po večini z novimi, mladimi močmi in tako pokazali, da se ne dajo kar tako, kljub raznim težavam, ki so jih pestile že od lanskega leta. Lahko bi se tudi že vprašali, kakšno mesto ima judo na Jesenicah, saj mu iz leta v leto posvečamo vse manj pozornosti, nekaterim pa je celo trn v peti. Vse manj je zanesenjakov, ljubiteljev, ki bi žrtvovali šport svoj prosti čas, ure in ure treninga, samoodpovedovanja in to športu, ki je pomemben tudi v konceptu splošnega ljudskega odpora. Na Jesenicah so judoisti bili in so še. Dosegali so lepe uspehe, toda prišla je menjava generacij, ostali so samo najmlajši, ki pa bodo ob trdem delu spet posegli v sam vrh slovenskega in jugoslovanskega juda. Zato ne smemo stati ob strani in kritizirati, bodimo jim v oporo in podporo ali pa bomo na Jesenicah pokopali še eno športno panogo, kot smo jih nekaj že.